

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**« ΝΑΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
ΓΑΛΑΞΕΙΔΙΟΥ: ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ »**

ΟΝ.ΜΟ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ : ΕΥΘΥΜΙΑ ΛΑΛΛΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΕΥΗ-ΜΑΡΙΑ ΠΙΤΣΙΑΒΑ

ΠΥΡΓΟΣ, 2020

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας με τίτλο «Ναυτικό και Ιστορικό Μουσείο Γαλαξιδείου: παρόν και μέλλον», γίνεται στο πλαίσιο των σπουδαστικών μου υποχρεώσεων ως τελειόφοιτης του Τμήματος Μουσειολογίας (πρώην τμήμα Δ.Ο.Ε.Π.&Τ.Μ. του Τ.Ε.Ι Δυτικής Ελλάδας) του Πανεπιστημίου Πατρών.

Η εργασία αυτή πραγματοποιήθηκε έπειτα από βιβλιογραφική ανασκόπηση, αλλά και από τις γνώσεις που αποκόμισα τόσο από το θεωρητικό μέρος των σπουδών μου, όσο και από την εξάμηνη πρακτική μου άσκηση, η οποία πραγματοποιήθηκε στο συγκεκριμένο μουσείο που μελετάται.

Μέσω αυτής της εργασίας στοχεύω στην ανάδειξη των δυνατών σημείων του συγκεκριμένου μουσείου, το οποίο αξίζει να αξιοποιηθεί καταλλήλως, ώστε να αποτελέσει πόλο έλξης για την ευρύτερη περιοχή.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ακόλουθη πτυχιακή εργασία επικεντρώνεται στην εξέταση και παρουσίαση του Ναυτικού και Ιστορικού Μουσείου Γαλαξειδίου, που φιλοξενεί πληθώρα αρχαιολογικών ευρημάτων αλλά και μια από τις πλουσιότερες συλλογές ναυτικών πινάκων και αντικειμένων, τα οποία χρονολογούνται από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι και τις αρχές του 20ου αιώνα.

Μεθοδολογικά, η συγκεκριμένη εργασία στηρίχθηκε σε βιβλιογραφική έρευνα και σε επιτόπια έρευνα. Η μελέτη ξεκινάει με την παρουσίαση της πολιτείας του Γαλαξειδίου και την ιστορική αναδρομή που σχετίζεται τόσο με την ίδρυση του μουσείου όσο και με τη στέγαση του στο συγκεκριμένο κτίριο. Ακολουθεί η ανάλυση της οργάνωσης των συλλογών του, περιλαμβάνοντας και τα στάδια καταστροφής, συντήρησης και αποκατάστασης αντικειμένων τους. Σημαντική ανάλυση και περιγραφή γίνεται και στις εκθεσιακές αίθουσες του Μουσείου. Επίσης γίνεται αναφορά σε βασικά στοιχεία που σχετίζονται με το Μουσείο όπως η ιστοσελίδα, οι φίλοι του μουσείου, κ.α. Στο σημείο αυτό γίνεται μνεία στη μουσειολογική και μουσειογραφική εικόνα του χώρου πριν και μετά τη σπουδαία χορηγία του Ιδρύματος «Σταύρος Νιάρχος», που αποτέλεσε σημαντικό σταθμό στη διαμόρφωσή του.

Επιπλέον, έμφαση δίνεται και σε διάφορες ή νέες προτάσεις που θα βοηθήσουν στην καλύτερη λειτουργία του Μουσείου, όπως αυτές προέκυψαν έπειτα από την πρακτική μου άσκηση στον χώρο αυτό.

Συμπερασματικά, η εργασία αυτή με τις νέες προτάσεις, θεωρώ ότι μπορεί να ενισχύσει την βιωσιμότητα του Μουσείου σε βάθος χρόνου, καθώς το Ναυτικό Μουσείο αποτελεί το «χρυσό κλειδί» για την εξέλιξη και συνάμα τη γνωριμία με την ιστορική παράδοση του τόπου των Γαλαξειδιωτών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ

Ναυτικό μουσείο, θεματικό μουσείο, μουσειολογία, μουσειογραφία, επικοινωνιακή πολιτική, πολιτιστικός τουρισμός

ABSTRACT

The aim of this study is the presentation of the “Nautical and Historical Museum of Galaxidi”, which consists of many archeological findings and one of the most famous collection with nautical paintings and objects, from prehistoric times to the beginning of the 20th century.

This study is based on a bibliographic review and research. At first, there is the presentation of the city of Galaxidi and the historical background about the establishment and installation of the museum in this building. Then follows the organization of the collections, including the stages of destruction, maintenance and restoration. The museum’s exhibition halls are described in detail. Also, are listed some basics such as the museum’s website. In this part, became reference to the museological and museographic image of the museum before and after the important sponsorship of the “Stavros Niarchos Foundation”.

Furthermore, emphasis is put on new proposals which have as aim the better museum operation. These proposals have emerged after my practice in this museum.

Finally, I suppose that this study can enhance the museum’s sustainability over time, as the Nautical Historical Museum is the “golden key”, which helps all of us to learn about the historical tradition of Galaxidi.

Keywords

Nautical Museum, Theme museum, Museology, Museography, Communication policy, Cultural tourism

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	i
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	ii
ABSTRACT	iii
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	iv
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Τα ναυτικά μουσεία στην Ελλάδα.....	1
Γενική περιγραφή του Ναυτικού & Ιστορικού Μουσείου Γαλαξειδίου.....	4
Ταυτότητα και δομή της παρούσας μελέτης περίπτωσης του ΝΙΜΓ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΓΑΛΑΞΕΙΔΙ.....	6
1.1 Μια ναυτική πολιτεία.....	6
1.2 Το Χάλειον	6
1.3 Η μετονομασία σε Γαλαξειδί	7
1.4 Ακμή (1870-1896)	8
1.5 Κοινωνική σύνθεση του πληθυσμού του σημερινού Γαλαξειδίου.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΑΥΤΙΚΟ & ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΑΛΑΞΕΙΔΙΟΥ	10
2.1 Πρώιμη φάση συγκρότησης του ΝΙΜΓ.....	10
2.2 Μεταβατική φάση λειτουργίας του ΝΙΜΓ.....	12
2.3 Φάση θεσμοθέτησης του ΝΙΜΓ	13
2.4 Φάση ολοκλήρωσης της διαμόρφωσης του ΝΙΜΓ.....	14
2.5 Συνοπτική λίστα της συλλογής του ΝΙΜΓ	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ.....	17
3.1 Αποσπασματικές προσεγγίσεις.....	17
3.2 Απόπειρες ολοκληρωμένης προσέγγισης.....	20
3.3 Ανακαίνιση & επανέκθεση.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΔΟΜΗ & ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ: ΑΙΘΟΥΣΑ Ι & ΔΙΑΔΡΟΜΟΣ	24
4.1 Σχηματική αναφορά βασικών στοιχείων της εκθεσιακής οργάνωσης	24
4.2 Αίθουσα Ι	25
4.3 Διάδρομος.....	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΔΟΜΗ & ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ: ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΙΙ & ΙΙΙ	33
5.1 Αίθουσα ΙΙ	33
5.2 Αίθουσα ΙΙΙ	48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΔΟΜΗ & ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ:	
ΑΙΘΟΥΣΑ V	52
6.1 Περιμετρικές ενότητες	53
6.2 Ενότητες στο κέντρο	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΔΟΜΗ & ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ:	
ΑΙΘΟΥΣΕΣ IV & VI	64
7.1 Αίθουσα IV	64
7.2 Αίθουσα VI	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ (ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ).....	76
8.1. Μουσειολογικές αρχές του ΝΙΜΓ	76
8.2 Προτάσεις	77
8.3 Ο Σύλλογος των Φίλων του Μουσείου	80
8.4 Επίμετρο	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	83
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	85

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα ναυτικά μουσεία στην Ελλάδα

Τα μουσεία συμβάλουν στην παρουσίαση και ανάδειξη της ιστορικής και πολιτιστικής κουλτούρας κάθε λαού. Το κάθε μουσείο διαχωρίζεται τυπολογικά από το είδος των αντικειμένων τα οποία φιλοξενεί και προβάλλει, με τον τρόπο αυτό γίνεται αντιληπτή η θεματολογία του κάθε μουσειακού χώρου ξεχωριστά. Τα Ναυτικά μουσεία φιλοξενούν αντικείμενα τα οποία έχουν σχέση με ολόκληρο το εύρος της ναυτικής παράδοσης από την αρχαιότητα έως και σήμερα. Στα μουσεία αυτά παρουσιάζεται η ελληνική ιστορία συνυφασμένη με την θάλασσα, από την αρχαία ναυπηγική και την εξέλιξη των πλοίων από την ελληνική αρχαιότητα, των ελληνιστικών, ρωμαϊκών και βυζαντινών χρόνων μέχρι και τα χρόνια της Ελληνικής επανάστασης του 1821 φτάνοντας στη νεότερη ιστορία. Στον Ελλαδικό χώρο η πληθώρα των συγκεκριμένων μουσείων παρουσιάζει το εύρος των αντικειμένων που έχουν περισυλλεχθεί αποτελώντας κατάλοιπα αρχαίας και νέας ναυτικής κληρονομιάς. Παρακάτω γίνεται αναφορά σχετικά με το σύνολο των Ναυτικών Μουσείων τα οποία βρίσκονται στην Ελλάδα αλλά και τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά τους.

Τη ναυαρχίδα των ναυτικών μουσείων αποτελεί το Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδας το οποίο βρίσκεται στον Πειραιά και φιλοξενεί εκθέματα που αφορούν το Πολεμικό Ναυτικό και την Εμπορική Ναυτιλία. Ο χώρος του μουσείου ξεπερνάει τα 1.700 τ.μ. και ο αριθμός των αντικειμένων είναι περίπου 2.500. Άξιο αναφοράς είναι η νύξη του πλοίαρχου και γενικού γραμματέα του τότε Υπουργείου Ναυτικών Γεράσιμου Ζωχιού ο οποίος το 1867 διατύπωσε για πρώτη φορά την ιδέα για την ίδρυση Ναυτικού Μουσείου στην Ελλάδα, ωστόσο για την υλοποίηση της ιδέας αυτής πέρασαν 82 χρόνια ξεκινώντας μάλιστα ως ιδιωτική πρωτοβουλία.

Το Ναυτικό Μουσείο Κρήτης βρίσκεται στην είσοδο του Ιστορικού Φρουρίου Φιρκά, κατατάσσεται 2ο Ναυτικό Μουσείο στην Ελλάδα τόσο από πλευράς παλαιότητας (ιδρύθηκε το 1973), όσο και δυναμικού. Περιλαμβάνει 2.500 εκθέματα τα οποία βρίσκονται στην μόνιμη συλλογή του Μουσείου όπως κειμήλια, αντικείμενα τα οποία ανασύρθηκαν από το βυθό, πίνακες, χάρτες, φωτογραφικό υλικό, μακέτες πλοίων, ναυτικά όργανα κ.α. τα εκθέματα είναι χωρισμένα σε ενότητες και καλύπτουν χρονικά τις περιόδους από την εποχή του χαλκού μέχρι σήμερα. Επίσης ιδιαίτερη είναι η συλλογή οστράκων από διάφορα μέρη του κόσμου αλλά και η κατασκευή ομοιωμάτων Μινωικού πλοίου, που πραγματοποιήθηκε με βάση ερευνητικό πρόγραμμα πειραματικής αρχαιολογίας, με χρήση αυθεντικών υλικών, εργαλείων και διαδικασιών της εποχής(15ος αι. π.χ.) Δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε ότι τα εκπαιδευτικά προγράμματα του μουσείου είναι προσαρμοσμένα για τις ανάγκες κάθε ηλικίας και απευθύνονται σε παιδιά της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, της νηπιακής ηλικίας και σε παιδιά με ειδικές ανάγκες.

Στην Πέτρινη Αποθήκη στο λιμάνι του Πειραιά εδρεύει το Μουσείο Ναυτικής Παράδοσης, το οποίο φιλοξενεί μοναδικά ναυτικά κειμήλια από ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο. Επίσης το μουσείο αυτό διατηρεί μεγάλο αριθμό ασπρόμαυρων φωτογραφιών δίνοντας τη δυνατότητα περαιτέρω έρευνας σε ερευνητές και μελετητές του συγκεκριμένου αντικειμένου.

Το Ναυτικό Μουσείο Άνδρου ιδρύθηκε το 1972, φιλοξενεί αντικείμενα όπως παλαιά ναυλοσύμφωνα, παλαιά ασφαλιστήρια, ναυτικά ημερολόγια που περιγράφουν τη ζωή των Ανδριών στα καράβια, μακέτες μοντέρνων και παλαιών Ανδριακών πλοίων και παραδοσιακές φορεσιές με αντίγραφα των οποίων ντύνονται τα ανδριωτόπουλα σήμερα στις πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Το Μουσείο-Πλοίο Θ/Κ Γ.ΑΒΕΡΩΦ αποτελεί ιστορικό κειμήλιο για την εξέλιξη της ναυτιλίας λόγω της δράσης και συμμετοχής του στους Βαλκανικούς πολέμους, στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο αλλά και της συμβολής του στους τόπους της Αλεξάνδρειας φτάνοντας στην Βομβάη περιπολώντας τον Ινδικό Ωκεανό.

Το Μουσείο Αλιευτικών Σκαφών και Εργαλείων Δήμου Μουδανιών αποτελεί μοναδικό στο είδος του καθώς, φιλοξενεί κοχύλια και όστρακα με κατασκευαστική τελειότητα 40-50 ετών τα οποία και διασώζονται σε άριστη κατάσταση, εκθέτει άγκυρες, βαμβακερά δίχτυα, παραγάδια, φανούς, μακαράδες, αλλά και τρισδιάστατες αναπαραστάσεις τεχνικών ψαρέματος. Επίσης στον χώρο του μουσείου υπάρχει ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα, όπου ο φωτισμός και τα ακούσματα παραπέμπουν στην αίσθηση ότι βρισκόμαστε στο βυθό σε συνδυασμό με οπτικοακουστικό υλικό το οποίο προβάλλει την εξερεύνηση του υποβρύχιου κόσμου.

Το Ναυτικό και Λαογραφικό Μουσείο Σύμης στεγάζεται σε νεοκλασικό και διατηρητέο οίκημα της περιοχής φιλοξενώντας κυρίως ναυτικά εργαλεία, σφουγγάρια διαφόρων ειδών αλλά και των εργαλείων καθαρισμού τους, ελαιογραφίες με τοπία της Σύμης και θέματα ναυτοσύνης, χειροποίητα μοντέλα ιστιοφόρων κ.α. Επίσης ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αίθουσα που είναι ειδικά αφιερωμένη στη σπογγαλιεία με εξαρτήματα, σκάφανδρα, καταδυτικές μηχανές, διάφορα είδη σφουγγαριών, σκανδαλόπετρες κ.α.

Το Ναυτικό Μουσείο Λιτόχωρου δημιουργήθηκε μετά την ανάγκη της Ένωσης Συνταξιούχων Ναυτικών Λιτοχώρου να συγκεντρωθούν τα περισσότερα κειμήλια των Λιτοχωρινών Ναυτικών για να μπορέσουν να προβάλουν την μεγάλη αγάπη που είχαν για τη θάλασσα, στο χώρο αυτό φιλοξενούνται αντικείμενα όπως: ομοιώματα αυθεντικών πλοίων(Μινωικά σκαριά, αθηναϊκές τριήρεις, μακεδονικές ολκάδες κ.α.) όργανα ναυσιπλοΐας(οκτάντας, εξάντας, μπούσουλας κ.α.).

Το Ναυτικό Μουσείο Καβάλας προσωρινά φιλοξενείται σε χώρο ο οποίος ανήκει στο Δήμο Καβάλας έως ότου ολοκληρωθεί η μόνιμη έδρα του η οποία θα βρίσκεται στις αποθήκες που βρίσκονται κοντά στο ναυπηγείο, ο μουσειακός χώρος φιλοξενεί Ναυτικά έγγραφα, Ημερολόγια, Ναυτολόγια, Ναυτικά όργανα, Ναυτικά εξαρτήματα καθώς και θαλασσογραφίες.

Το Ναυτικό-Λαογραφικό Μουσείο Ιθάκης στεγάζεται στο κτίριο του πρώην Ηλεκτρικού Σταθμού Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας, κατασκευή του 1923, και φιλοξενεί περισσότερα από 1500 εκθέματα. Το ευρύ κοινό έχει την δυνατότητα να θαυμάσει μια μεγάλη συλλογή από παλιές φωτογραφίες, πίνακες караβιών Ιθακήσιων πλοιοκτητών, ναυτικά όργανα, στολές, έγγραφα κ.α. επίσης περιλαμβάνονται σκεύη οικιακής χρήσης σε διάφορα υλικά κατασκευής, κοσμήματα, έπιπλα αστικής τάξης του νησιού, παραδοσιακές

φορεσιές της Ιθάκης, εργαλεία υφάνσεως, εκκλησιαστικά είδη, κοσμήματα, γραμματόσημα κ.α. Επίσης, σημαντικό είναι ότι το 1996 συμπλήρωσε στη συλλογή του μια σειρά από χαλκογραφίες του J.H.W. TISCHBREIN(1751-1829) με μορφές του Ομήρου, προσφορά του Κέντρου Οδυσσειακών Σπουδών.

Το Μιλάνειο Ναυτικό Μουσείο, μοναδικό στο είδος του, βρίσκεται στη Ζάκυνθο και ιδρύθηκε από τον Ζωγράφο-Καραβογράφο Αντώνιο Μιλάνο που έπειτα από μεγάλη έρευνα μπόρεσε να φτιάξει υδατογραφίες που απεικονίζουν την εξελικτική πορεία της Ναυτικής Ιστορίας του Ελληνικού έθνους. Αναμφίβολα, πρόκειται για μια μοναδική ιστορική καταγραφή, από το 2.000π.χ. έως και σήμερα. Ακόμα στο μουσείο εκτίθενται σπάνια ναυτικά αντικείμενα και διαθέτει σημαντικό φωτογραφικό υλικό.

Το Ναυτικό Μουσείο Επτανήσου βρίσκεται στη συνοικία Μπόχαλη, η οποία βρίσκεται σ ένα από τα ομορφότερα και πιο ιστορικά σημεία της Ζακύνθου. Το νεοκλασικό αυτό κτήριο φιλοξενεί μια σημαντική συλλογή από πίνακες ζωγραφικής με θέμα την θάλασσα και τη ναυτική παράδοση, μινιατούρες πλοίων και ναυτικά όργανα.

Το Ναυτικό Μουσείο Δήμου Καλυμνίων ιδρύθηκε το 1994 παρουσιάζοντας αντικείμενα τα οποία έχουν άμεση σχέση με την σπογγαλιεία, το μουσείο αποτελείται από τέσσερις αίθουσες με βασικό θέμα το επάγγελμα της σπογγαλιείας και την κατεργασία των σφουγγαριών.

Το Ναυτικό Μουσείο Θήρας στεγάζεται σε ένα παλαιό αρχοντικό, καπετανόσπιτο του 19ου αιώνα, από δωρεά. Στο Μουσείο βρίσκονται σπάνια ακρόπρωρα, εξαρτήματα ναυτιλιακού εξοπλισμού, κασέλες ναυτικών, υδατογραφίες παλαιών ιστιοφόρων, φωτογραφικό υλικό κ.α. Επίσης σημαντικό είναι και το εύρος της βιβλιογραφίας την οποία διαθέτει η βιβλιοθήκη του Μουσείου, με κυριότερα, τα εκπαιδευτικά βιβλία από τις ναυτικές σχολές που λειτουργούσαν στο ελληνικό κράτος από τη σύσταση του, τα βιβλία που περιέχονταν στην βιβλιοθήκη κάθε καπετάνιου όπως βοηθήματα πλοήγησης κ.α.

Το Ναυτικό Μουσείο Οινουσσών βρίσκεται το κέντρο του λιμανιού, ιδρύθηκε το 1965 και φιλοξενεί μοντέλα πλοίων, πίνακες ζωγραφικής, ναυτικά όργανα κ.α. όλα σχετικά με την ναυτική παράδοση του τόπου. Στα εκθέματα έχει προστεθεί η περίφημη συλλογή του Αντώνη Λαιμού η οποία περιλαμβάνει μοντέλα πλοίων φτιαγμένα από γάλλους αιχμαλώτους των Άγγλων μετά τους πολέμους της περιόδου 1793-1815.

Το Ναυτικό Μουσείο Αιγαίου στεγάζεται σε ένα παραδοσιακό κυκλαδίτικο κτήριο του 19ου αιώνα στο κέντρο της Μυκόνου, στη θέση Τρία Πηγάδια. Το μουσείο αυτό διαθέτει ομοιώματα πλοίων από την προ-Μινωϊκή περίοδο μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα, ιστορικά ναυτιλιακά έγγραφα, σπάνια χαρακτηριστικά και χάρτες, ναυτικά όργανα, αρχαία αντικείμενα, εξαρτήματα και εργαλεία, νομίσματα με ναυτικά θέματα από τον 5ο αιώνα π.χ. έως τον 5ο αιώνα μ.χ. Η βιβλιοθήκη του μουσείου διαθέτει κοντά στα 5.000 σπάνια βιβλία και περιλαμβάνει αρχείο χειρογράφων και φωτογραφιών τα οποία συνεχώς εμπλουτίζονται. Επίσης στον κήπο του Μουσείου βρίσκονται τοποθετημένα μαρμάρινα αντίγραφα επιτύμβιων στηλών με ανάγλυφες παραστάσεις από τη Δήλο και τη Μύκονο, που αναφέρουν ναυάγια και ναυτικούς που χάθηκαν στη θάλασσα.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι το Ναυτικό Μουσείο Αιγαίου είναι το πρώτο που ανέλαβε και ολοκλήρωσε τη διάσωση και διατήρηση ζωντανών ιστορικών εκθεμάτων (ο Φάρος «Αρμενιστής» της Μυκόνου (κατασκευή 1890), το αιγαιοπελαγίτικο ιστιοφόρο τύπου «πέραμα» «Ευαγγελίστρια» (ναυπήγηση 1940), το καλωδιακό ατμόπλοιο «Θαλής ο Μιλήσιος» (ναυπήγηση 1909).

Το Μουσείο Ναυτικής Παράδοσης και Σπογγαλιείας μέσα από τα εκθέματα προβάλλει τη ναυτική παράδοση των προσφύγων από το νησί Κούταλη της Προποντίδας. Στη νέα Κούταλη της Λήμνου, οι πρόσφυγες του 1922 ασχολήθηκαν κυρίως με τη σπογγαλιεία και την επεξεργασία των σφουγγαριών. Η έκθεση των αντικειμένων χωρίζεται σε τρεις ενότητες, η πρώτη έχει σχέση με τη ναυτική ζωή των Κουταλιανών πριν τον ξεριζωμό τους από την Προποντίδα με κειμήλια και φωτογραφίες από την παλιά τους πατρίδα, η δεύτερη ενότητα παρουσιάζει την σπογγαλιεία και την επεξεργασία των σφουγγαριών στη Νέα Κούταλη της Λήμνου με τον εξοπλισμό των δυτών, τα εξαρτήματα των σπογγαλιευτικών καϊκιών, τα είδη των σφουγγαριών, τα μηχανήματα συσκευασίας των σφουγγαριών κ.α. και η τρίτη ενότητα έχει σχέση με την αρχαιολογική συλλογή της Νέας Κούταλης στην οποία εκτίθενται αντικείμενα που περισυνέλεξαν οι σφουγγαράδες από την θάλασσα. Με πρωτοβουλία του διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου Νέας Κούταλης ξεκίνησε η δημιουργία της συλλογής τη δεκαετία 1950-1960 η οποία επιπλέον περιλαμβάνει μια μεγάλη συλλογή αμφορέων, κεραμικά σκεύη, εξαρτήματα από αρχαίες άγκυρες και διάφορα μικροαντικείμενα από αρχαία ναυάγια.

Το Ναυτικό Μουσείο Χίου βρίσκεται στο κέντρο της Χίου και στεγάζεται σε ένα αρχοντικό(19ου αιώνα) της οικογένειας Αναστασίου και Μαρουκώς Πατέρα και αποτελείται από δύο ορόφους. Μέσα από την έκθεση του Μουσείου παρουσιάζεται η ενασχόληση των κατοίκων του νησιού με τη ναυτιλία και το εμπόριο κατά τη διάρκεια των αιώνων. Ο μουσειακός χώρος φιλοξενεί μια μικρή αλλά σημαντική συλλογή του Φιλοπρόδου Ομίλου Βροντάδου, που παρουσιάζει μοντέλα, τμήματα και όργανα πλοίων καθώς και πίνακες που απεικονίζουν ιστιοφόρα πλοία και ατμόπλοια.

Γενική περιγραφή του Ναυτικού & Ιστορικού Μουσείου Γαλαξειδίου

Το Ναυτικό και Ιστορικό Μουσείο ανήκει στο Δήμο Δελφών και είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με το πολύ γνωστό Μουσείο των Δελφών, καθώς φιλοξενεί σε μια από τις αίθουσες του αρχαιολογική συλλογή. Σήμερα αναγνωρίζεται ως ένα από τα σημαντικότερα Ναυτικά Μουσεία εν Ελλάδι, καθώς αποτελεί και το πρώτο Ναυτικό Μουσείο στον ελλαδικό χώρο, συμπληρώνοντας πια τα 91 χρόνια λειτουργίας του.

Το Μουσείο βρίσκεται σε κεντρικό σημείο του Γαλαξειδίου και έχει εύκολη πρόσβαση από τον παραλιακό δρόμο, ο οποίος είναι και ο κεντρικός δρόμος της πόλης. Θεωρείται σπουδαίο ή ιστορικό αρχιτεκτονικό κτίσμα και αποτελείται από υπόγειο και ισόγειο. Και οι δύο χώροι φιλοξενούν από κοινού τα εκθέματα. Εκτός από τις βασικές αίθουσες που υπάρχουν και στους δύο χώρους, το υπόγειο αποτελείται ακόμη από το γραφείο, την αποθήκη στην οποία φυλάσσονται τα εκθέματα τα οποία δε βρίσκονται στην έκθεση και τη βιβλιοθήκη.

Το φάσμα των πληροφοριών το οποίο περιλαμβάνει ξεκινά από την Προϊστορική εποχή μέχρι και τις αρχές του 20ου αιώνα και ολόκληρη η έκθεση αποτελείται από αντικείμενα Γαλαξειδιωτών, χαρακτηριστικό το οποίο δίνει τοπικό αλλά και συναισθηματικό χαρακτήρα στην υπόσταση του Μουσείου αυτού. Η εξέλιξη του μακροπρόθεσμα στόχο έχει τόσο την ευρύτερη αναγνώριση του όσο και την επέκταση αλλά και αναβάθμιση του.

Βασικοί εργαζόμενοι στο μουσείο είναι ένας φύλακας, μια υπάλληλος στην υποδοχή για την διαχείριση των εισιτηρίων και μια δημοτική υπάλληλος ως υπεύθυνη του μουσείου. Εθελοντικά προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ένας ξεναγός και η λαογράφος της περιοχής.

Κάθε χρόνο συμμετέχει σε συνέδριο που αφορά τα μουσεία, κυρίως τα ναυτικά, και το 2000 το συνέδριο αυτό είχε διοργανωθεί στο Γαλαξείδι με μεγάλη επιτυχία.(Ζουμπούλη, χ.χ · Ναυτικό και Ιστορικό Μουσείο, χ.χ. · Ορφανίδη & Λυριτζής, 2013 · Σαλή, 2006α · Σαλή 2006β · Σταθάκη – Κούμαρη, 2015).f

Ταυτότητα και δομή της παρούσας μελέτης περίπτωσης του ΝΙΜΓ

Η εργασία αυτή αποτελεί μια προσπάθεια ανάδειξης του Ναυτικού και Ιστορικού Μουσείου Γαλαξειδίου, καθώς και μια πρόταση για νέες προοπτικές και εξέλιξή του. Σημαντική αφορμή στάθηκε η γνωριμία μου με το μουσείο, μέσω της πρακτικής άσκησης η οποία με έκανε να σκεφτώ και να προβληματιστώ για τη λειτουργία του, δημιουργώντας μου νέες ιδέες και σκέψεις για τη συνέχιση της λειτουργίας του. Η καθημερινή επαφή μου με το χώρο αυτό με βοήθησε επίσης να συνδέσω την εμπειρία μου αυτή με το θεωρητικό μέρος της εργασίας. Στόχος εκτός από την εξέλιξη και αναβάθμιση του Μουσείου είναι και η γνωριμία του με το ευρύ κοινό.

Όσον αφορά τη δομή της πτυχιακής εργασίας, πιο συγκεκριμένα, η εργασία χωρίζεται σε τρία βασικά μέρη. Αρχικά γίνεται αναφορά στη μικρή Πολιτεία του Γαλαξειδίου, συνεχίζοντας με την εξέλιξη της μετονομασίας του τόπου από Αρχαίο Χάλειον σε Γαλαξείδι. Έπειτα ακολουθεί η εξέλιξη και η στέγαση του μουσείου, καθώς και η αναλυτική περιγραφή του. Ιδιαίτερη έμφαση στο κομμάτι αυτό πέρα από την περιγραφή του Μουσείου και πιο συγκεκριμένα των αιθουσών, δίνεται και στην περιγραφή των αντικειμένων, καθώς και στην τοποθέτηση τους, στα στάδια συντήρησης και αποκατάστασης των εκθεμάτων και στις σταθερές συνθήκες του χώρου για τη μακροβιότερη διατήρηση των αντικειμένων και εκθεμάτων. Στο κομμάτι αυτό γίνεται επίσης σημαντική αναφορά και σε άλλους παράγοντες που συμβάλλουν στην καλύτερη λειτουργία του μουσείου, όπως οι χορηγοί, οι δωρητές και οι φίλοι του μουσείου. Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με τις προτάσεις για τη μελλοντική αναβάθμιση και επέκταση του χώρου με στόχο την μακροπρόθεσμα πολιτισμική αναγνώριση του Μουσείου τόσο εντός Ελλαδικού χώρου όσο και στο Εξωτερικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΓΑΛΑΞΕΙΔΙ

1.1 Μια ναυτική πολιτεία

Το Γαλαξείδι είναι παραθαλάσσια κομόπολη του Νομού Φωκίδας και υπάγεται διοικητικά στο Δήμο Δελφών. Βρίσκεται στη Βόρεια ακτή του Κορινθιακού Κόλπου και πιο συγκεκριμένα στη δυτική πλευρά του κόλπου της Ιτέας (Κρυσσαίος κόλπος). Η γεωφυσική του θέση, καθώς έχει κτιστεί σε σημείο με άμεση πρόσβαση προς την θάλασσα, αλλά και μορφολογικά το φυσικό λιμάνι που σχηματίζεται, έδωσε τη δυνατότητα σε όλα τα φύλα κατοίκησης του από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα να επιλέξουν ως ενασχόληση τους τη θάλασσα και πιο συγκεκριμένα τη Ναυτιλία και το εμπόριο.

1.2 Το Χάλειον

Ένας από τους σημαντικότερους Αρχαιολογικούς χώρους είναι οι Δελφοί, όπου σύμφωνα με τον Μύθο, όταν ο Δίας απελευθέρωσε δυο αετούς, τον έναν από την Ανατολή και τον άλλον από τη Δύση, εκείνοι συναντήθηκαν σε αυτό το μέρος, κι έτσι θεωρήθηκε το κέντρο του κόσμου (που σήμερα είναι γνωστό ως ο «Ομφαλός της Γης»).

Σε μια μικρή απόσταση από τον «Ομφαλό της Γης» βρίσκεται μια μικρή παραθαλάσσια πολιτεία η οποία από την περίοδο της δημιουργίας της από τους προϊστορικούς χρόνους και μέχρι σήμερα πέρασε από σημαντικά στάδια εξέλιξης-ανάπτυξης, και είχε το όνομα Χάλειον κατά τους Αρχαίους χρόνους (Σκιαδάς, 1999). Πρόκειται για το σημερινό Γαλαξείδι.

Η ιστορική εξέλιξη της ονομασίας του τόπου ξεκινά από τους προϊστορικούς χρόνους με την εγκατάσταση του προελληνικού φύλου Λέλεγες στην περιοχή του Αιγαίου (ηπειρωτική Ελλάδα, Κυκλάδες, Μικρά Ασία) πριν τον ερχομό των Ελλήνων. Η πλειοψηφία των φύλων αυτών επικράτησε στους τόπους αυτούς μέχρι το τέλος της Νεολιθικής εποχής (δηλ. τέλος 3ης χιλιετίας π.Χ.) και σε λιγότερες περιοχές έως την αρχή της εποχής του Χαλκού. Είχαν τη δική τους διάλεκτο, τη γλώσσα των Χάττι, η οποία κατατασσόταν στο μεσογειακό γλωσσικό υπόστρωμα, και δεν θεωρείται ούτε ελληνική, ούτε όμως και ινδοευρωπαϊκή.

Στην ηπειρωτική Ελλάδα οι περιοχές όπου κατοικούσαν οι Λέλεγες ήταν οι εξής: Θεσσαλία, Εύβοια, Βοιωτία, Λοκρίδα, Αιτωλία, Ακαρνανία, Λευκάδα, Μεγαρίδα, Ήλιδα και Λακωνία. Παρόλο που υπάρχουν ενδείξεις ότι οι Λέλεγες διατηρήθηκαν ως φυλή μόνο στην δυτική Λοκρίδα ως τις αρχές της Μυκηναϊκής εποχής, στην υπόλοιπη Ελλάδα φαίνεται να έχουν εξαφανιστεί ήδη από τον ερχομό των ινδοευρωπαϊκών φύλων (Σακελλαρίου, 1971).

Οι Λοκροί ήταν αρχαίο ελληνικό φύλο που μπόρεσε να εξαπλωθεί και να εγκατασταθεί σε μεγάλο κομμάτι της ελληνικής επικράτειας και όχι μόνο. Η Λοκρίδα τότε χωριζόταν στην Οζολία Λοκρίδα (ή Εσπερία Λοκρίδα) και στην Οπουντία Λοκρίδα, ανάλογα με την περιοχή στην οποία είχαν εγκατασταθεί. Η Οζολία Λοκρίδα ή αλλιώς Εσπέρια (δυτική) καταλαμβάνει γεωγραφικά, σήμερα πια, την περιοχή της Φωκίδας. Πρωτεύουσα της ήταν η Άμφισσα και λιμάνι της η Ναύπακτος. Σημαντικές περιοχές ήταν επίσης η Οιάνθεια και το Χάλειον, οι οποίες τότε βρίσκονταν σε διαπληκτισμό για το ποια αποτελεί το Γαλαξείδι. Η Οπουντία

Λοκρίδα, ή αλλιώς Οπόαι ή Ηοίοι (ανατολική), καταλαμβάνει γεωγραφικά σήμερα την περιοχή της Φθιώτιδας. Πρωτεύουσα της ήταν ο Όπους, η σημερινή Αταλάντη, ενώ επίνειό της ήταν ο Κύνος, οι σημερινές Λιβανάτες, το σημείο δηλαδή όπου τελείωνε ο Οπούντιος Κόλπος.

Η λατρεία του θεού Απόλλωνα από τους Λοκρούς ήταν επηρεασμένη από τα μνημεία στους Δελφούς αλλά και στη Ναύπακτο. Η μεγάλη ακμή των Λοκρών έρχεται τον 8ο αι. π.Χ. ενώ στα μέσα του ίδιου αιώνα αρχίζει σε μεγαλύτερο βαθμό η εξάπλωση των Ελλήνων στη Μεσόγειο, με αποτέλεσμα μεγάλο μέρος του πληθυσμού να μεταναστεύσει στην Κάτω Ιταλία. Από τον 6ο αι. π.Χ. αρχίζουν οι συγκρούσεις με γειτονικά φύλα με σοβαρό αντίκτυπο στην συλλογική τους συνείδηση και συνοχή που οδηγεί την κάθε πόλη ξεχωριστά να ακολουθήσει τη δική της ιστορική πορεία (Σκιαδάς, 1999 · Τσαρούχας, χ.χ.α).

Εικόνα 1 α) και β) – Το Γαλαξείδι στο χάρτη.

1.3 Η μετονομασία σε Γαλαξείδι

Όσον αφορά το Χάλειον, πιο συγκεκριμένα και στο οποίο αναφερθήκαμε προηγουμένως, γύρω στο 300 π.Χ. μετακινείται λόγω εχθρικών επιδρομών που προέρχονταν από το Βορρά στη θέση που σήμερα βρίσκεται το Γαλαξείδι, με τη δημιουργία ισχυρού τείχους με ύψος άνω των 8 μέτρων και με περιμετρική έκταση 70-90 στεμμάτων καθιστώντας το ως το ασφαλέστερο λιμάνι του Κορινθιακού Κόλπου. Το 1830 με εντολή του Καποδίστρια κατεδαφίζονται μεγάλα κομμάτια του τείχους με σκοπό την κατασκευή προκυμαίας για τα Γαλαξειδιώτικα καράβια. Μέχρι και σήμερα είναι εμφανή τα κομμάτια του τείχους πάνω στα οποία έχουν οικοδομηθεί νεότερα σπίτια. Το αρχαίο Χάλειον συνεχίζει να υφίσταται μέχρι τις αρχές του 6ου μ.Χ. αιώνα.

Ο μεγάλος σεισμός το 551 μ.Χ. και στη συνέχεια στα μέσα του 6ου μ.Χ. αιώνα οι επιδρομές των Σλάβων κάνουν τον τόπο να παρακμάζει, χωρίς να υπάρχει σημαντική πληθώρα πληροφοριών από τον 6ο μέχρι και τον 9ο αιώνα.

Ακόμη, παρόλο που το Χάλειον είχε αμφισβητηθεί αρκετά από διάφορους περιηγητές και αρχαιολόγους, οι σύγχρονοι αρχαιολόγοι, έπειτα από σημαντικά και επίσημα ευρήματα, το κατατάσσουν ως μια από τις επισημότερες πόλεις των Λοκρών. Τον 9ο-10ο αιώνα στην περιοχή εμφανίζονται νέοι κάτοικοι και εγκαθίστανται στα ερείπια της παλιάς πόλης και παράλληλα μετονομάζουν τον τόπο σε «Γαλαξειδίου». Μέχρι και σήμερα η ακριβής ετυμολογία δεν είναι γνωστή. Εικάζεται ότι υπάρχουν αρκετές, με δυο από αυτές να ξεχωρίζουν: α. από το φυτό γαλατσίδα ή γαλατσίδι το οποίο αφθονεί στον τόπο αυτό, β. σύμφωνα με τον Ιστορικό Ν. Βέη συσχετίζεται με το όνομα ενός Βυζαντινού άρχοντα της εποχής, τον «Γαλαξειδή», που ενδέχεται να εγκαταστάθηκε στη περιοχή μαζί με τον υπόλοιπο πληθυσμό (πιθανολογείται ως η επικρατέστερη). Τέλος, σημαντική πηγή έρευνας είναι το «Χρονικό του Γαλαξειδίου» από το οποίο προκύπτει ότι το τοπωνύμιο αυτό υφίσταται ίσως και πριν από τα μέσα του 8ου μ.Χ. αιώνα (Τσαρούχας, χ.χ.β· Θέμελης & Σταθάκη – Κούμαρη, 2003).

1.4 Ακμή (1870-1896)

Το Γαλαξίδι αποτέλεσε πολιτισμικό κέντρο της περιοχής καθώς μέσω της ιστιοφόρου ναυτιλίας μπόρεσε να αναπτυχθεί εμπορικά, κοινωνικά αλλά και οικονομικά. Την περίοδο λίγο πριν τα μέσα του 19ου αιώνα μέχρι και τις αρχές του 20ου αιώνα έφτασε στο απόγειο της ακμής του, χάρη κυρίως στη δημιουργία ναυπηγείων σε πολλά σημεία του, που στελεχώθηκαν από ικανότατους ναυπηγούς οι οποίοι ήταν κυρίως εμπειρικοί χωρίς να έχουν φοιτήσει σε κάποια σχολή. Η ναυπηγική αυτή δραστηριότητα του «χτισίματος», όπως λεγόταν, των караβιών προίκισε τον τόπο με περισσότερα από 150 πλοία συνολικά, μερικά εκ των οποίων ξεπερνούσαν τους 1000 τόνους φορτίων. Έτσι, εδραιώνεται στο χώρα της θαλάσσιας ναυτιλίας ως ένα από τα σημαντικότερα λιμάνια της εποχής του. Την εποχή αυτή το Γαλαξίδι αποκτά τη σημερινή του μορφή με τα επιβλητικά καπετανόσπιτα να κοσμούν αλλά και να αποτελούν στοιχείο αρχιτεκτονικού θαυμασμού για τους επισκέπτες του (Παναγιωτόπουλος, κ.α., 1988).

Εικόνα 2 – Γαλαξίδι «καπετανόσπιτα»

1.5 Κοινωνική σύνθεση του πληθυσμού του σημερινού Γαλαξειδιού

Σήμερα, ο μόνιμος πληθυσμός του Γαλαξειδιού σύμφωνα με την Απογραφή του 2011 ανέρχεται σε 2.011 κατοίκους. Χαρακτηριστικό στοιχείο του τόπου είναι η παραδοσιακή

ναυτική ατμόσφαιρα που αποπνέει με τα επιβλητικά αρχοντικά να κοσμούν το μέρος δίνοντας νησιώτικο χαρακτήρα σε αντίθεση με την τοποθεσία του.

Έτσι, στο σύγχρονο Γαλαξείδι ζουν και εργάζονται οικογένειες Ναυτικών νεότερων γενεών, κατά ένα μέρος, οι οποίες κατοικούν στα συντηρημένα αρχοντικά της περιοχής δίνοντας ζωή και φέροντας μνήμες από την χρυσή περίοδο της ακμής του τόπου. Επίσης, μεγάλο μέρος των Γαλαξειδιωτών κατοικούν στην Αθήνα με μεγαλύτερο ποσοστό στον Πειραιά, και λιγότεροι στο εξωτερικό.

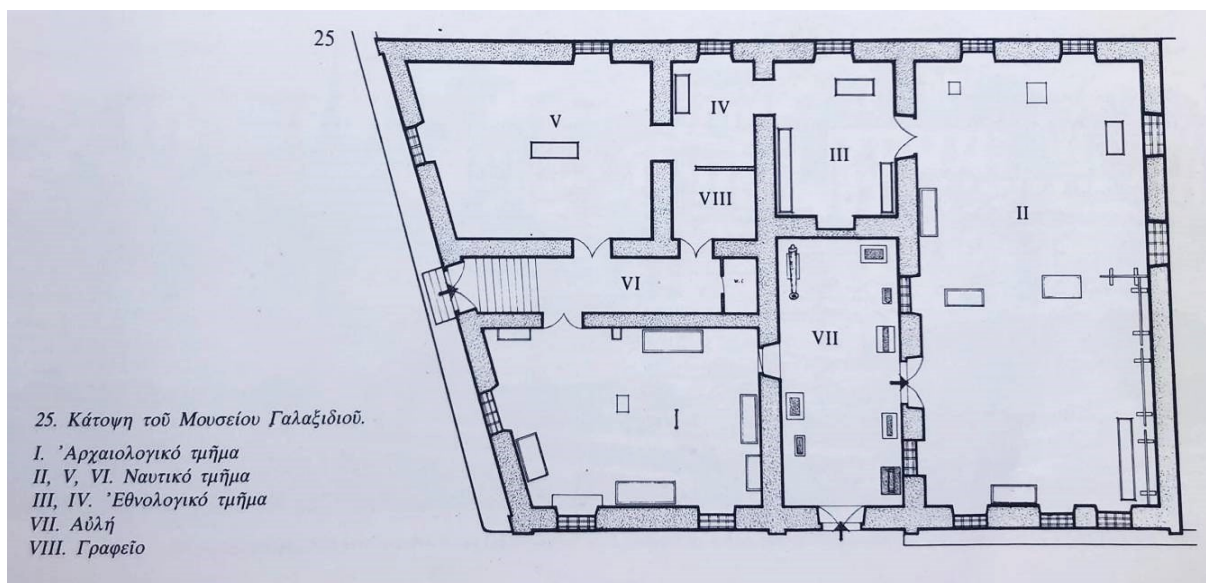
Η απασχόληση των κατοίκων σε μεγάλο βαθμό έχει σχέση με τη θάλασσα, δηλαδή τα κύρια επαγγέλματα των Γαλαξειδιωτών είναι ναυτικοί, ψαράδες, εργαζόμενοι σε μεγάλη μονάδα ιχθυοκαλλιέργειας, ιδιοκτήτες σε παραδοσιακές ψαροταβέρνες κ.α.

Εικόνα 3 – Το Γαλαξείδι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΑΥΤΙΚΟ & ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΑΛΑΞΕΙΔΙΟΥ

Στο κομμάτι αυτό θα γίνει αναφορά στην παράλληλη εξέλιξη του κτιρίου (το οποίο δεν φιλοξενούσε εξ αρχής το Μουσείο) και τη σταδιακή συγκρότηση των συλλογών του ΝΙΜΓ. Γενικά, η ιστορία ενός κτιρίου που στεγάζει και εκθέτει μια μουσειακή συλλογή αλλά αποτελεί και τον δίαυλο επικοινωνίας ανάμεσα σε κοινό και μουσειακά εκθέματα έχει σημασία, μεταξύ άλλων, για τη χωροταξική του προοπτική.

Εικόνα 4 - Κάτοψη του Μουσείου.

2.1 Πρώιμη φάση συγκρότησης του ΝΙΜΓ

2.1.1 Ανέγερση του κτιρίου συστέγασης δημοτικής Αρχής, Α.Τ. & σχολείου

Η λειτουργία του κτιρίου που (αργότερα) στεγάστηκε το ΝΙΜΓ ξεκίνησε από το 1868-1870, υπό την τότε δημαρχία του, Δεδούση Ευσταθίου Χαρδαβέλλα. Είχε δύο εισόδους: την κύρια, με πρόσβαση από την παραλία (γνωστή ως Αγορά), και τη δευτερεύουσα, με πρόσβαση από την αυλή, δίνοντας άμεση διασύνδεση του μουσείου με τον οικισμό. Αποτελούνταν από πέντε αίθουσες, που κάλυπταν τις ανάγκες συ-στέγασης του Δημαρχείου (I, IV, V), του Αστυνομικού Τμήματος (III) και του Δημοτικού Σχολείου Θηλέων (II). Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι, έπειτα από δέκα χρόνια παραμονής του Δημοτικού Σχολείου Θηλέων στο κτίριο αυτό, το 1880 μεταφέρθηκε ως Δημοτικό Παρθεναγωγείο πια, σε ένα καινούργιο νεοκλασικό κτίριο με εντολή του τότε δημάρχου Νικόλαου Λυκέρη. Έτσι, εκκενώθηκε αυτή η αίθουσα μέχρι το 1910, για να στεγάσει λίγο αργότερα τη σχολή δαντελοπλεκτικής, γνωστή στους ντόπιους ως «Τριχαπτοποιείον», που παρέμεινε εκεί μέχρι το 1913.¹ Η αίθουσα

¹ Το 1821-1829 το Γαλαξίδι αποτελεί τη δεύτερη, μετά τη Σύρο, ναυτική και εμπορική δύναμη, σε αντίθεση με το 1913 όπου παρουσιάζει παρακμή και οδηγείται στην μετατροπή του Δήμου σε Κοινότητα. Δήμαρχοι και Κοινοτάρχες είχαν θέσει ως προτεραιότητα τη στήριξη του τόπου και τη διατήρησή του στο χρόνο.

παρέμεινε κενή μέχρι το 1926, όταν μετατράπηκε σε ταπητουργείο του Χ.Φ. Καχραμάνου για να λειτουργήσει επί 14 χρόνια (έως το 1940).

2.1.2 Ίδρυση της Ναυτικής Πινακοθήκης

Η πρώτη «επαφή» του Ναυτικού Μουσείου με το εν λόγω κτίριο σηματοδοτείται το 1928 με τη δημιουργία Ναυτικής Πινακοθήκης, με ιδρυτή τον Ευθύμιο Βλάμη, ιατρό και δήμαρχο Γαλαξειδίου (1903-1914).

Στόχος του ήταν η συγκέντρωση πινάκων ζωγραφικής με θέμα την ιστοφόρο ναυτιλία, οι οποίοι αποτέλεσαν μελλοντικά τη βασική συλλογή της Πινακοθήκης και αργότερα του Μουσείου. Ο Βλάμης κατάφερε να συγκεντρώσει το υλικό της Πινακοθήκης (πορτρέτα, εξαρτήματα караβιών, ημερολόγια, ομοιώματα πλοίων, χάρτες, ναυτιλιακά όργανα και ναυτικά εργαλεία κ.α.) εκμεταλλευόμενος την ειδικότητα του ως ιατρός, η οποία του επέτρεπε την είσοδο στις οικίες των Γαλαξειδιωτών και την αξιολόγηση του παραπάνω υλικού, το οποίο μέχρι πρότινος διακοσμούσε τα σπίτια των ντόπιων. Αφού μελέτησε το υλικό των οικιών και «εκτίμησε» τα παραπάνω έργα έκανε έκκληση στους ντόπιους να τα δωρίσουν στο Μουσείο, με την ανταπόκριση τους να είναι μεγάλη. Το υλικό αυτό «κόσμησε» την αίθουσα Ι, στην οποία ταξινομήθηκε αρχικά.

Εικόνα 5 - Ο Ευθύμιος Βλάμης.

2.1.3 Η αρχαιολογική συλλογή της «Ένωσης Νέων Γαλαξειδίου»

Αντίστοιχα το 1932 ιδρύθηκε ο σύλλογος «Ένωσης Νέων Γαλαξειδίου», με πρόεδρο τον τότε φοιτητή νομικής Ισίδωρο Π. Σιδηρόπουλο, και μαζί με τα μέλη του Συλλόγου με παρόμοιο τρόπο αξιολογούν και συλλέγουν τα αρχαιολογικά ευρήματα που υπήρχαν είτε σε σπίτια ντόπιων, είτε σε άλλα σημεία της πόλης (π.χ. σπήλαια, άλλοι οικισμοί κ.α.). Βέβαια, η διαφορά είναι ότι η συλλογή αρχαίων ευρημάτων χρήζει ειδικότερης προστασίας και φύλαξης με βάση τι ορίζει η νομοθεσία γύρω από την προστασία αρχαιοτήτων.

Η αρχαιολογική αυτή συλλογή συστεγάστηκε στην αίθουσα Ι, έπειτα από παραχώρηση του Βλάμη, ως προέδρου της Κοινότητας, ενώ παράλληλα το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων έδωσε έγκριση σε αυτή την προσθήκη και όρισε ως επιμελητή το Χρήστο Παπαϊωάννου, Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου. Αυτά τα αρχαιολογικά αντικείμενα μαζί με την προϋπάρχουσα Ναυτική Πινακοθήκη αποτέλεσαν τη «βάση» εδραίωσης του Ναυτικού Μουσείου.

Ο Σύλλογος εκτός από τα παραπάνω αρχαιολογικά ευρήματα συγκέντρωσε και άλλα αντικείμενα, όπως νομίσματα, έγγραφα και όπλα. Το 1934, όμως, επήλθε η διάλυση του Συλλόγου εξαιτίας οικονομικών δυσκολιών, με αποτέλεσμα την παράδοση της συλλογής του στην Κοινότητα. Η Κοινότητα για την φύλαξη τους όρισε μια τριμελή επιτροπή, που απαρτιζόταν από τον πρόεδρο της Κοινότητας, τον υπεύθυνο Επιμελητή και ένα μέλος. Το μέλος για τα πρώτα 5 χρόνια ήταν ο Ισίδωρος Π. Σιδηρόπουλος (ως τέως πρόεδρος της Ένωσης Νέων Γαλαξειδίου). Το 1935 αποχώρησε ο Χρ. Παπαιωάννου και αντικαταστάθηκε από τον Παν. Πορτούλα, ο οποίος ανέλαβε τη θέση του επιμελητή μέχρι το 1948.

2.2 Μεταβατική φάση λειτουργίας του ΝΙΜΓ

2.2.1 Το ανασκαφικό έργο του Θρεψιάδη

Το 1939-1940 αποτελεί μια κομβική χρονιά κατά την οποία εξελίσσονται διάφορα σημαντικά γεγονότα, με πρώτα τον εντοπισμό αρχαίων τάφων στο κτήμα του Ν. Σφέτσου. Έπειτα, κλήθηκε με την οικονομική βοήθεια του Ν. Μάμα, ο αρχαιολόγος Ι. Θρεψιάδης για να ξεκινήσει τις ανασκαφές στο κτήμα αυτό αλλά και του Σ. Μπαρλιακού. Στις περιοχές αυτές βρέθηκαν σημαντικής αρχαιολογικής και μουσειακής έρευνας αντικείμενα και φυλάχτηκαν σε κιβώτια υπό την εποπτεία του Κοινοτικού Καταστήματος και αυτήν την φορά.

Όμως, η έναρξη του πόλεμου, η κατοχή και η μεταπολεμική κατάσταση, ανέστειλαν τις παραπάνω διαδικασίες ανασκαφής, με άξιο αναφοράς, όμως, το γεγονός ότι οι ντόπιοι παρά τις αντιξοότητες κατάφεραν να διαφυλάξουν και να διασώσουν την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους. Η συλλογή αυτή συνέχισε να εμπλουτίζεται από τα αρχαιολογικά ευρήματα των ανασκαφών αυτών του Ι. Θρεψιάδη αλλά και από τις ανασκαφές που έγιναν αργότερα σε συνεργασία με τον Γάλλο Αρχαιολόγο L.Lerat στο νησί της Αψηφιάς.

2.2.2 Εναλλαγές επιμελητών και χρήσεων αιθουσών κτιρίου

Το 1948 ξεκίνησαν σημαντικές αλλαγές στη θέση του επιμελητή, την οποία έπαψε πια να έχει ο Παν. Πορτούλας και τον διαδέχθηκε πρώτα ο Α. Κάκαβας και μετέπειτα ακολούθησε ο Αργ. Κωνσταντέλλος. Μετά από την επιμέλεια του Αργ. Κωνσταντέλλου, έπαψε τη θέση να διεκδικεί οποιοσδήποτε επιμελητής, αλλά ανέλαβε πια η Εφορία Κλασικών Αρχαιοτήτων Δελφών. Στις 18/9/1950 ο Πρόεδρος της Κοινότητας Γ. Μίχος με ενημέρωση του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων ζήτησε καταγραφή και ταξινόμηση των παραπάνω ευρημάτων, η οποία όμως πραγματοποιήθηκε έπειτα από πολλά χρόνια.

Το 1959 η Ζωή Β. Τζιγγούνη ανέλαβε Κοινοτάρχισσα και ήταν η χρονιά που παρά τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες, επιτεύχθηκε η συγκέντρωση όλου του υλικού του ναυτικού

τιμήματος στην αίθουσα II. Ακόμη, τη χρονιά αυτή ζητήθηκε από το ζωγράφο Σπ. Βασιλείου να επιμεληθεί προσωπικά τους πίνακες και την έκθεση τους, με αποτέλεσμα τα εγκαίνια να πραγματοποιηθούν στις 17 Ιουνίου 1962.

Η αίθουσα I και οι προσθήκες που είχε με τα αρχαιολογικά ευρήματα και τα όπλα παρέμεινε ως είχε, αλλά το κτίριο ενισχύθηκε και με τη δημιουργία της Κοινοτικής Βιβλιοθήκης, που ήταν επιθυμία της νέας Κοινοτάρχισσας και υπό την προστασία της.

Επόμενος επιμελητής του Μουσείου που ανέλαβε ήταν ο Ε.Ν. Πλοηγός Αθ. Μπομπογιάννης, ο οποίος κατέγραψε πρώτος τους Πίνακες των Ιστιοφόρων και τα Ναυτικά εργαλεία και κατάρτισε (συνέγραψε) τον κατάλογο των Ιστιοφόρων του Γαλαξειδίου (που περιλαμβάνει πληθώρα πληροφοριών σχετικά με τους τύπους των Ιστιοφόρων, τα καλούπια, τα μεγέθη, τα φορτία, τον εξοπλισμό αλλά και ότι είχε σχέση με το αρμάτωμα ενός караβιού της εποχής).

Το 1963 ήρθε στο Γαλαξείδι η Έφορος Αρχαιοτήτων Δελφών και Αρχαιολόγος Ι. Κωνσταντίνου η οποία παρέλαβε τα ευρήματα των ανασκαφών υπό την εντολή του Γενικού Διευθυντή της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας Ι. Κόντη και της Προεδρίας της Κυβέρνησης. Επίσης η Αρχαιολόγος Α. Λεμπέση ανέλαβε την καταγραφή και ταξινόμηση των αντικειμένων ώστε όλα τα ευρήματα να βρίσκονται στο Μουσείο και να εκτίθενται σε προθήκες.

2.3 Φάση θεσμοθέτησης του ΝΙΜΓ

2.3.1 Αναγνώριση του Μουσείου

Ένα χρόνο αργότερα το 1964 το Μουσείο δεν παρουσιάζει κάποιο στάδιο εξέλιξης. Με την ίδρυση του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών το Μουσείο, όπως και άλλα, ζητά ενίσχυση, όμως το μεγάλο πρόβλημα το οποίο παρουσιάστηκε έδειχνε το Μουσείο να μην είναι επίσημα και νομικά αναγνωρισμένο, καθώς δεν υπήρχε ούτε το καθορισμένο από το Νόμο διάταγμα ούτε η απόφαση της Νομαρχίας. Την υπόθεση ανέλαβε ο Δικηγόρος Ισίδωρος Σιδηρόπουλος με τον τότε Πρόεδρο της Κοινότητας Γ. Τσαντήλη για να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για την αναγνώριση του, και τελικά το Μουσείο θεσμοθετήθηκε ως νομικό πρόσωπο και ονομάστηκε “Μουσείο Γαλαξειδίου”. Επίσης ορίστηκε πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο αποτελούνταν από τον εκάστοτε Πρόεδρο και τέσσερα μέλη με τετραετή θητεία. Το Νοέμβριο του 1972 η Κοινότητα προσδιόρισε Κανονισμό για την διοίκηση και λειτουργία του Μουσείου.

Τον Αύγουστο του 1974 ανέλαβε ως Έφορος του Μουσείου η Λαογράφος Ροδούλα Σταθάκη-Κούμαρη, η οποία μετά από την άσχημη εικόνα που αντίκρισε όσον αφορά την κατάσταση των αντικειμένων από άποψη συντήρησης, έθεσε τους πρώτους στόχους και μπόρεσε σταδιακά να ολοκληρώσει την καταγραφή του συνόλου των αντικειμένων της συλλογής του Μουσείου στο «Βιβλίο Εισαγωγής» και στα ειδικά «Δελτία», ώστε κάθε αντικείμενο να είναι καταγεγραμμένο με αριθμό και πλήρη περιγραφή. Επίσης ανέλαβε τα πρώτα στάδια φροντίδας των αντικειμένων για να μπορέσει να διασώσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο κομμάτι από την καταστροφή την οποία είχαν υποστεί σε βάθος χρόνου, μέχρι να αναλάβουν οι ειδικοί συντηρητές. Κατά την άποψη μου η συμβολή της καθορίζεται από την ενδελεχή

(συστηματική) προσπάθεια και έρευνα της να μπορέσει να καταγράψει, συντηρήσει και οργανώσει τη μάζα των εκθεμάτων. Ακόμα, ας αναφερθεί εδώ κι η σημαντική βοήθεια του Διευθυντή του Μουσείου Μπενάκη, Άγγελου Δεληβοριά, ο οποίος βοήθησε στα πρώτα στάδια οργάνωσης του Μουσείου.

2.3.2 Πρώτα βήματα αναδιοργάνωσης του Μουσείου

Το χειμώνα 1976-1977 το Μουσείο για δεύτερη φορά ήρθε αντιμέτωπο με έκτακτη κατάσταση, καθώς παρατηρήθηκαν φθορές σε ζωγραφικούς πίνακες και άλλα αντικείμενα από την υγρασία. Στο σημείο αυτό η Λαογράφος Κ. Ροδούλα Σταθάκη-Κούμαρη ανέλαβε την πρωτοβουλία να ζητήσει τη βοήθεια του καθηγητή του Πανεπιστημίου Κρήτης και τότε Εφόρου Αρχαιοτήτων Δελφών Πέτρου Θέμελη ο οποίος, απαντώντας θετικά, ανέλαβε την μουσειακή οργάνωση της αίθουσας, βάζοντας τις βάσεις για τη νέα τοποθέτηση και έκθεση των αντικειμένων. Επίσης βοήθησε στην επίλυση σημαντικών θεμάτων που αντιμετώπιζε το Μουσείο για την επισκευή του κτιρίου και της οροφής, την ανακατασκευή της αίθουσας, την επένδυση των τοίχων με ξύλο και ειδικό ύφασμα, την κατασκευή καινούργιου πατώματος και την τοποθέτηση νέων προθηκών για τα ναυτικά όργανα και τα ναυτικά αντικείμενα. Οι παρεμβάσεις αυτές συνέβαλαν ολοκληρωτικά στη μορφή του κτηρίου και τη βελτίωση της οργάνωσης των εκθεμάτων.

Την ίδια περίοδο ο Πρόεδρος της Κοινότητας Ευστάθιος Χατζηγιάννης, με δική του απόφαση, μετέφερε το Κοινοτικό Γραφείο και τη Βιβλιοθήκη που στεγάζαν οι αίθουσες I, IV, V, VI στην οικία Τσαλαγκύρα η οποία είχε επισκευαστεί. Σε αυτή τοποθετήθηκαν στον πρώτο όροφο το Κοινοτικό Γραφείο και στον ακάλυπτο (αβέρτο) η Βιβλιοθήκη, οργανώνοντας την ολοκληρωτικά ο μαθηματικός Αναστάσιος Σκιαδάς.

2.4 Φάση ολοκλήρωσης της διαμόρφωσης του ΝΙΜΓ

Για ακόμα μια φορά ο Καθηγητής Πέτρος Θέμελης ανέλαβε να οργανώσει όλα τα αρχαιολογικά ευρήματα των παλαιότερων και νεότερων ανασκαφών του Γαλαξειδίου, τοποθετώντας τα στην αίθουσα I, μέσα σε καινούργιες και ειδικά διαμορφωμένες προθήκες για την όσο το δυνατόν ασφαλέστερη έκθεσή τους. Με τον τρόπο αυτό οι αίθουσες αρχίζουν να πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε όχι μόνο να μπορούν να φιλοξενήσουν με ασφάλεια τη μουσειακή συλλογή, αλλά και να αποκτήσουν στοιχειώδη συνοχή αφηγηματικά χάρη στην ομοιομορφία των εκθεμάτων.

Πιο συγκεκριμένα αναδιοργανώνεται ή ανασυγκροτείται η χωροταξική οργάνωση του Μουσείου με την αίθουσα I της αρχαιολογικής συλλογής να παρουσιάζει την ιστορική εξέλιξη του τόπου από τα προϊστορικά μέχρι και τα ρωμαϊκά χρόνια, την αίθουσα III, όπου με πρωτοβουλία του Προέδρου Χατζηγιάννη, τοποθετήθηκαν σε νέες προθήκες τα όπλα ενώ οι αίθουσες IV, V, VI, που πρότινος στεγαζόταν το Κοινοτικό Γραφείο, διαμορφώθηκαν ώστε να δεχτούν ζωγραφικούς πίνακες, φωτογραφίες και διάφορα άλλα αντικείμενα.

Επίσης το 1984 ο τότε πρόεδρος της Κοινότητας και πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Μουσείου Γεώργιος Τσελές πρότεινε την μουσειογραφική πορεία σε κυκλική, ώστε η

πρόσβαση με την οποία το κοινό περιηγούνταν στις αίθουσες του Μουσείου να γίνετε με κυκλικό τρόπο.

Σημαντική ήταν και η εθελοντική συμβολή της Ιταλίδας ερευνήτριας Elena Lodi-Fe η οποία ανέλαβε τη μελέτη των ζωγραφικών πινάκων με θέμα τα ιστιοφόρα καθώς μεγάλο μέρος αυτών είχε δημιουργηθεί από Ιταλούς ζωγράφους, και ασχολήθηκε εκτεταμένα με την ζωή και το έργο τους. Επίσης με την έρευνα αυτή ήρθε στο φως μια σημαντική οικογένεια Ιταλών ζωγράφων, των Luzzo από την Βενετία, η οποία ήταν από τις πιο γνωστές σ' αυτό το είδος τέχνης. Η Πινακοθήκη του Μουσείου μέχρι και σήμερα φιλοξενεί μεγάλο μέρος των έργων τους κάτι το οποίο αποτελεί μουσειακή μοναδικότητα στον κόσμο των Ναυτικών Μουσείων.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί η σημαντική συμβολή του Ναύαρχου Π.Ν. ε.α. Αντώνη Χ. Θεοχάρη ο οποίος μελέτησε, επιμελήθηκε και οργάνωσε στις προθήκες, τα ναυτιλιακά όργανα, τα ναυτικά εργαλεία, τα εξαρτήματα των ιστίων και ξαρτιών, ακόμα έβαλε σε τάξη το μεγάλο όγκο του έντυπου υλικού όπως χάρτες, έγγραφα, ημερολόγια και βιβλία πλοίων.

Από το 1987 το Διοικητικό Συμβούλιο του Μουσείου αποτελείται από τον Αναστάσιο Σκιαδά, την Αναστασία Βαρλάμη, τον Αδριανό Σταμάτουζα και την Ιωάννα Κουμπούρη-Καλαμάτα, που η εθελοντική προσφορά τους και το ενδιαφέρον τους για το μουσείο συντελεί στο να γίνονται προσπάθειες αναβάθμισης και εξέλιξης σε βάθος χρόνου (Γουργουρής, 2001α· Παναγιωτόπουλος, κ.α., 1988 · Σκιαδάς, 1999).

2.5 Συνοπτική λίστα της συλλογής του ΝΙΜΓ

Στον παρακάτω πίνακα συνοψίζονται οι ομάδες-κατηγορίες και το πλήθος όλων των αντικειμένων στη συλλογή του Ναυτικού και Ιστορικού Μουσείου του Γαλαξειδίου. Συνολικά, μέχρι και το τέλος του 2018, η συλλογή ανερχόταν στα 989 αντικείμενα.

Πίνακας 1 – Συνοπτική λίστα της συλλογής ΝΙΜΓ

ΟΜΑΔΕΣ ΚΑΡΤΕΛΩΝ ²	ΕΚΘΕΣΗ	ΑΠΟΘΗΚΗ	ΣΥΝΟΛΟ
Πινακοθήκη	109	91	200
Το Χρονικό		1	1
1821-1829	4	7	11
Οπλισμός	28	19(Συντ.) 29(Ασυν.)	76
Ελεύθερο Γαλαξίδι (Συμβόλαιο αγοράς, Λιθογραφία, Δίπλωμα μεταλλίου, Έντυπος πίνακας πολεμικών πλοίων)	6	6	12

² Κάθε αντικείμενο που εισέρχεται στο μουσειακό χώρο αρχικά καταγράφεται με όλες τις πληροφορίες που το συνοδεύουν στην Καρτέλα Εισαγωγής-Δελτίο Καταγραφής, και στη συνέχεια στο Βιβλίο Εισόδου. Με τον τρόπο αυτό το αντικείμενο έχει τεκμηριωθεί πληροφοριακά αλλά παρέχει και την ασφάλεια σχετικά με το τι αντικείμενο έχει το μουσείο στην κατοχή του, γεγονός που αποδεικνύει σε περίπτωση κλοπής τι χάθηκε, από που χάθηκε και πότε χάθηκε.

Ναυπηγεία -Ναυπηγοί- Εργαλεία (Άντλιον-σέσουλα, τρυπάνι-αρίδα, γάντζος, καρφί, εργαλείο ξύλουργού, έπαινος, βραβεία)	12		12
Μικροναυπηγική (Ομοιώματα καραβιών)	26	9	35
Ιστιία- Πανιά- Σχοινιά	9	2	11
Αρμάτωμα	39	52	91
Το Εμπορικό ταξίδι-Η Ναυτιλιακή επιχείρηση (Φυλλάδιο θαλάσσης, πιστοποιητικό εθνικότητας, πρωτόκολλο καταμέτρησης εμπορίων πλοίων, φυλλάδιο θαλάσσης, Δίπλωμα Πλοιάρχου, Υγειονομική πιστοποίηση, Ημερολόγιο καταστρώματος, Απόδειξη-ρυμούλκησης Ιστιοφόρου, χειρόγραφο βιβλίο Εξόδων, Ημερολόγιο πλοίου, Ναυτολόγιο, Βιβλίο Νηολογίου, Πωλητήριο Ιστιοφόρου, Ναυτικά σινιάλα.)	25	21	46
Όργανα και Εργαλεία ναυτιλίας (Κοχύλι 'μπουρού', ρολό στρογγυλό τοίχου, Λοβός 'Μπιγόντα', καμπάνα πλοίου, φακός πλευρικός πορείας, άγκυρα, εξάντας, Μαγνητική πυξίδα, οκτάντας, Ναυτικό χρονόμετρο, διαβήτης –μοιρογνωμόνια, έλικα μηχανικού δρομόμετρου με ξύλινο άξονα, μηχανισμός ωρολογίου ταχύτητας μηχανικού δρομόμετρου, τρίγωνο, κλινόμετρο, βαρόμετρο- θερμόμετρο, τηλεσκόπιο φορητό, διόπτρες, βυθόμετρο –σκαντάγιο, πυξίδα)	68	69	137
Περιγραφή Salvator (σελίδες από βιβλίο)		1	1
Χάρτες	5	112	117
Αλληλασφάλειες	9	35	44
Ναύαγια (Χειρόγραφος κατάλογος, χειρόγραφη επιστολή, χειρόγραφη αναφορά)		8	8
NAT (Δίπλωμα συντάξεως, ναυτικό φυλλάδιο)	3	2	5
Διάφορα (παγούρι, αναφορά θανάτων, βιβλιάριο ταυτότητας, κατάλογος Γαλαξειδιώτικων Ιστιοφόρων, επιστολές, χειρόγραφα έγγραφα, πιστοποιητικό θανάτου, τμήμα εφημερίδας, Αραβικά έγγραφα)	4	54	58
Φωτογραφίες	15	109	124

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ

Ένας μουσειακός χώρος με την εξέλιξη των χρόνων διαφοροποιείται και μεταβάλλεται ανάλογα με τις νέες επανεκθέσεις αλλά και επεκτατικές πολιτικές τις οποίες θέλει να ακολουθήσει. Το Ναυτικό και Ιστορικό Μουσείο Γαλαξειδίου στη διάρκεια της εξελικτικής του πορείας περνάει από σημαντικά στάδια εκθεσιακής οργάνωσης.

3.1 Αποσπασματικές προσεγγίσεις

3.1.1 Αρχική μορφή εκθεσιακής οργάνωσης

Στην πρώτη φάση (μετά τα πρώτα εγκαίνια στις αρχές της δεκαετίας '60) έχουμε τα πρώτα δείγματα οργάνωσης των εκθεμάτων, χωρίς ιδιαίτερους μουσειολογικούς αλλά και μουσειογραφικούς όρους. Τα αντικείμενα τοποθετούνται διάχυτα στον περιβάλλοντα χώρο κυρίως από αισθητικής πλευράς κάτι που συνηθιζόταν την εποχή εκείνη. Στο σημείο αυτό θα ήταν επίσης σημαντικό να θυμίσουμε ότι η κεντρική αίθουσα δεν πληρούσε εξαρχής τις προϋποθέσεις προστασίας για να μπορέσει να φιλοξενήσει μια συλλογή.

Εικόνα 6 – Παλιά είσοδος Μουσείου. ©NIMΓ

Εικόνα 7– Εκθέματα στην αυλή του Μουσείου. 1962 ©NIMΓ

Εικόνες 8 και 9 - Όψεις εγκατάστασης ναυτικών αντικειμένων 1962 ©NIMΓ

3.1.2 Η παρέμβαση του Π. Θέμελη στην Αίθουσα Ι

Το 1977 δεν άργησαν να φανούν τα πρώτα δείγματα φθοράς στο κτίριο αλλά και στα ίδια τα αντικείμενα, τα οποία με το πέρασ των χρόνων μεγάλωναν.

Σημαντική ήταν η τότε συμβολή του Αρχαιολόγου Π. Θέμελη ο οποίος ανακατασκεύασε ολόκληρη την αίθουσα με νέο πάτωμα, τοποθέτησε επένδυση στους τοίχους με ξύλο και ειδικό ύφασμα και τα ναυτιλιακά όργανα, τα ναυτικά εργαλεία, τα ημερολόγια καταστρώματος κ.α. σε προθήκες, καθώς και τα τέσσερα ακρόπρωρα σε βάσεις. Μπορεί να θεωρηθεί η δεύτερη φάση στην εκθεσιακή διαμόρφωση του Μουσείου.

Εικόνες 10, 11, 12 - Όψεις εγκατάστασης Αίθουσας Ι με διάφορα αντικείμενα & προθήκες με ναυτικά όργανα, 1978. ©NIMΓ

Εικόνα 13 - Μικρό ακρόπρωρο, «Χρονικό», 12 πίνακες, 1979 Εικόνα 14 - Προθήκη με ιστιοφόρα μικροναυπηγικής, 1981

©NIMΓ

3.1.3 Επέκταση εκθεσιακής χρήσης & βασική αναδιαμόρφωση

Όταν μεταφέρθηκε το κοινοτικό κατάστημα εκτός κτιρίου, το Μουσείο πια καταλάμβανε ολόκληρο το κτίριο. Η αρχαιολογική συλλογή απέκτησε δική της κατάλληλη αίθουσα. Στη μεγάλη αίθουσα συγκεντρώθηκαν οι πίνακες και στη μικρότερη αίθουσα παρουσιάζονταν τα όπλα σε ειδικές προθήκες. Επίσης η κύρια είσοδος του Μουσείου άλλαξε και γινόταν από τον ανηφορικό δρόμο, ερχόμενοι από την παραλία. Για 20 χρόνια το Μουσείο λειτούργησε με αυτή τη μορφή. Ενώ, από το 1984 πρώτο-δοκιμάζεται και η κίνηση των επισκεπτών στο χώρο να γίνεται με κυκλική φορά. Βλέπουμε, δηλαδή, ότι ακόμα και από τα πρώτα στάδια λειτουργίας του, υπάρχει η ανάγκη και να οργανωθεί κατάλληλα ο όγκος των αντικειμένων αλλά και να οριστεί μια διαδρομή ώστε το κοινό να μπορεί να περιφέρεται στο χώρο με τρόπο που να ευνοείται η κατανόηση της αλληλουχίας και της σχέσης των εκθεμάτων.

Εικόνα 15 - Τρομπόνια, ναυτικά όπλα σε προθήκη, 1981©NIMΓ

Εικόνα 16 - Προθήκη με καρποφύλλια και δυο μικρά ιστοφόρα μικροναυπηγικής, 1984©NIMΓ

Εικόνα 17 - Ταμπέλα Ν.Μ. 1990©NIMΓ

Εικόνα 18 - Παλιά είσοδος Ν.Μ. 1992©NIMΓ

Εικόνα 19 - Μεσαίο τμήμα Αίθουσας Ι, 1992©NIMΓ

Εικόνα 20 - Κάτω τμήμα Αίθουσας Ι, 1992©NIMΓ

3.2 Απόπειρες ολοκληρωμένης προσέγγισης

Στο διάστημα μετονομασίας και αναγνώρισης του Μουσείου από τα τέλη της δεκαετίας '80, το Μουσείο πέρασε από σημαντικά στάδια εξέλιξης, προσπαθώντας να βρει την ταυτότητα του αλλά και να αναγνωριστεί νομοθετικά. Επίσης έγιναν προσπάθειες εφαρμογής ορθότερων προδιαγραφών προστασίας και φύλαξης, που επιτεύχθηκαν εν μέρει.

Εικόνα 21 – Αποψη Αίθουσας IV με πίνακες ιστοιοφόρων, 1990

Εικόνα 22-Είσοδος αυλής, 1990©NIMΓ

Φτάνοντας πια στο διάστημα από το 1999 έως το 2002, μπορεί να θεωρηθεί κομβικό για την ολοκληρωμένη αλλά και στοχευμένη συντήρηση των αντικειμένων, που έχριζαν επιτακτικές, καθώς το Μουσείο παρουσίαζε πλέον σοβαρά προβλήματα κτιριακής ασφάλειας, απειλώντας και τα ίδια τα εκθέματα. Κυρίως, έπρεπε να αντιμετωπιστούν οι συνθήκες υγρασίας που επικρατούσαν στον περιβάλλοντα χώρο με αποτέλεσμα πολλά από τα εκθέματα να παρουσιάσουν σημαντικά προβλήματα διάβρωσης αλλά και εμφάνισης μυκήτων,³ όπως και η αυξομείωση της θερμοκρασίας, και δη ο φωτισμός.⁴

³ Η χαμηλή σχετική υγρασία σημαίνει ξηρό περιβάλλον με αποτέλεσμα τα υγροσκοπικά υλικά χάνοντας υγρασία να αφυδατώνονται, να συρρικνώνονται και συχνά να απολεπίζονται, ενώ η μεγάλη σχετική υγρασία σημαίνει υγρό περιβάλλον, το οποίο ευνοεί την ανάπτυξη μικροοργανισμών, τις διαδικασίες οξειδωσης και την πρόσληψη νερού από τα υγροσκοπικά υλικά, που καταλήγουν να διογκώνονται, επειδή μεταβάλλονται οι μηχανικές τους αντοχές. Ιδανικότερα η σχετική υγρασία θα πρέπει να κυμαίνεται στο 53% \pm 2 βαθμούς διατηρώντας την σε σταθερά επίπεδα, με αποτέλεσμα λόγω των μη σταθερών τιμών υγρασίας στον περιβάλλοντα-εκθεσιακό χώρο.

⁴ Η αύξηση της θερμοκρασίας, είτε από το ηλιακό φως, είτε από έναν σημειακό προβολέα, είτε και από την ίδια την ατμόσφαιρα του χώρου μπορεί να προκαλέσει ξηρότητα στην εξωτερική επιφάνεια του αντικειμένου με δυσμενή αποτελέσματα για τη φυσική του κατάσταση. Γενικότερα η θερμοκρασία η οποία θεωρείται αποδεκτή για μουσειακούς χώρους κυμαίνεται στους 18-21°C. Βασικές αρχές για τη διατήρηση αλλά και προστασία των συλλογών είναι η απομάκρυνση του ηλιακού φωτός, ο έλεγχος του φυσικού (έμμεσου ή άμεσου) και τεχνητού φωτισμού, η αριθμητική και χρονική από το σύνολο των επισκεπτών χρήση του εκθεσιακού χώρου σε συνδυασμό με την εκτίμηση της αντοχής κάθε εκθέματος ξεχωριστά. Επίσης αν ο φωτισμός των αντικειμένων αλλά και γενικότερα των μουσειακών χώρων δεν πληροί τις προϋποθέσεις ισορροπίας τότε επιταχύνονται τις διάφορες χημικές διαδικασίες όπως το ξεθώριασμα των υφασμάτων, η μεταβολή των χρωμάτων και το κιτρίνισμα του χαρτιού, ευνοώντας ακόμα και την ανάπτυξη μικροοργανισμών (π.χ φωτοσυνθετικών και φωτοτακτικών οργανισμών), τρωκτικών και εντόμων (λεγόμενα θερμοτακτικά έντομα). Τα απαιτούμενα επίπεδα έντασης του τεχνητού φωτισμού δε θα πρέπει να υπερβαίνουν τα 50 lux για τα ευαίσθητα αντικείμενα όπως είναι τα οργανικής σύνθεσης (π.χ. χαρτιά, υφάσματα, υδροχρώματα κ.α.) και φτάνουν τα 150-200 lux για τα λιγότερο ευαίσθητα, ενώ τα υψηλότερα επίπεδα φωτισμού χρησιμοποιούνται λιγότερο και σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Επιπλέον τόσο η υπεριώδης ακτινοβολία όσο και τα φωτιστικά φθορίου και λαμπτήρες βολφραμίου και αλογόνου πρέπει να καλύπτονται με ειδικά φίλτρα που εφαρμόζονται είτε στα παράθυρα είτε στις λάμπες για την απορρόφηση των υπεριωδών ακτινών που εκπέμπουν.

Εικόνες 23, 24, 25 – Σημάδια φθοράς στις εξωτερικές όψεις του κτιρίου του Μουσείου ©NIMF

Ακόμα η δομή του κτιρίου αντιμετώπιζε άλλα προβλήματα σχετικά με τη μόνωση⁵ η οποία ήταν ανεπαρκής, με εμφανή στη στέγη και την οροφή τα πρώτα σημάδια διάβρωσης, έλλειψη κουφωμάτων, ενώ τα ξύλινα πατώματα βρίσκονταν σε δυσμενή κατάσταση.⁶

Η αντιμετώπιση των φθορών που προκλήθηκαν ή κινδύνευαν να προκληθούν από τα παραπάνω στηρίχθηκε σε δωρεές, μέσα από τις οποίες κατορθώθηκε η άμεση και ολοκληρωτική διάσωση και συντήρηση των αντικειμένων.

Το 1999 με αφορμή ένα Ιατρικό Συνέδριο στο Γαλαξίδι, η Επιστημονική Ένωση Ιατρών του «Υγεία» δώρισε στο Μουσείο το χρηματικό ποσό των 500.000 δρχ. για τη συντήρηση του χειρόγραφου του 'Χρονικού του Γαλαξειδιού'. Ένα χρόνο αργότερα μετά από κατάθεση αίτησης προς το Ίδρυμα 'Σταύρος Σ.Νιάρχος' εγκρίθηκε κι άλλη χορηγία με αποτέλεσμα να καλυφθεί η συντήρηση μεγάλου αριθμού των αντικειμένων.

⁵ Η μόνωση ενός κτιρίου είναι υπεύθυνη στο να κρατάει σε ισορροπία την θερμοκρασία, την σχετική υγρασία, το φως είτε του ορατού είτε του μη ορατού φάσματος αλλά και την υπεριώδη (UV) μικρού μήκους ακτινοβολία ή την υπέρυθη μεγάλη κύματος που εισέρχεται στον χώρο. Η σταθερότητα στέγης και οροφής εξασφαλίζει την στατικότητα του σκελετού της δόμησης και σε συνδυασμό με το μηχανικό σχέδιο του κτηρίου κρατά σε ισορροπία το δόμημα αλλά και το προστατεύει από μελλοντικές σεισμικές αναταραχές αλλά και ταλαντώσεις πάσης φύσεως όπως (λόγω κρούσεων, έντονων θορύβων, εξωτερικής κίνησης βαρέων οχημάτων κ.λπ.).

⁶ Τα ξύλινα πατώματα τα οποία διέθετε το συγκεκριμένο Μουσείο αλλά και πολλά Μουσεία της ίδιας εποχής έχουν χαρακτηριστικό τη μη ανθεκτική σύσταση καθώς με τα χρόνια παρουσιάζουν προβλήματα εξαιτίας της εμφάνισης μυκήτων σήψης του ξύλου, διαβρώνοντας το, αλλά και από την παρουσίαση ξυλοφάγων εντόμων που χρησιμοποιούν το ξύλο για την διατροφή ή την διαμονή τους (σκαθάρια, σαράκι, τερμίτες). Για την μακροβιότερη διατήρηση του, το ξύλο θα πρέπει να συντηρείται τακτικά και με εγκεκριμένα υλικά. Ακόμα ένα αρνητικό χαρακτηριστικό του οργανικού αυτού υλικού είναι ότι δεν έχει σταθερότητα με αποτέλεσμα να επηρεάζεται από τους ακουστικούς ρύπους, οι οποίοι προέρχονται από κτυπογενείς θορύβους, αλλά και από την αντήχηση των διαφόρων επιφανειών λόγω της ανάκλασης του ήχου που οδηγεί τελικά στην αλληλουχία κυμάτων ταλάντωσης αλλά και κραδασμών. Για την αποφυγή των αντενδείξεων αυτών συστήνεται η χρήση ενός σωστά επιλεγμένου ηχοαπορροφητικού συστήματος το οποίο θα μπορεί να βοηθήσει στο να επανέλθει η ηχητική ισορροπία του χώρου. Τέτοια (ηχοαπορροφητικά) υλικά είναι οι μοκέτες, οι ορκετές ίνες, το πορώδες ξύλο, τα αφρώδη υλικά, οι ακουστικές βαφές αλλά και ειδικού τύπου ταπετσαρίες. Επίσης σημαντική είναι η συμβολή των πολυμερικών υλικών τα οποία χρησιμοποιούνται ως στερεωτικά, κόλλες, υλικά κατασκευής βοηθητικών στηριγμάτων, επιχρίσματα κ.α.

Οι πίνακες τοποθετήθηκαν μέσα σε ειδικές κορνίζες ώστε να προστατευθούν από τους μύκητες και την υγρασία, ενώ το Υπουργείο Πολιτισμού ανέλαβε τη συντήρηση των ακρόπρωρων και τα χάρτινα έγγραφα συντηρήθηκαν δωρεάν από το ειδικό εργαστήριο του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής τραπεζής. Μέσα σε λίγους μήνες ακολούθησε και η δεύτερη δωρεά του Ιδρύματος η οποία, πιο στοχευμένα πια, κάλυψε την ολοκληρωτική ανακαίνιση, αποκατάσταση και επέκταση του κτιρίου του Μουσείου.

3.3 Ανακαίνιση & επανέκθεση

Όλα τα αντικείμενα των ναυτικών συλλογών του Μουσείου συγκεντρώθηκαν στο 'Σπίτι των Νέων' με σκοπό την ασφαλή φύλαξη τους μέχρι το τέλος των εργασιών. Σταδιακά δημιουργήθηκε ισόγειο το οποίο αποτελούνταν από μια αίθουσα εκθέσεων, γραφείο, τμήμα αποθήκευσης και μπάνιο, εξασφαλίζοντας έτσι επιπλέον 160 τετραγωνικά μέτρα λειτουργικού χώρου. Επιπλέον η αυλή με σκέπαστρο του κτιρίου τροποποιήθηκε και μέχρι σήμερα αποτελεί την κύρια είσοδο του Μουσείου.

Εικόνα 26-Η τελευταία ημέρα πριν τη μετακόμιση με τη λαογράφο κα Σταθάκη-Κουμαρη & τον κο Κουρεντή, 2000©NIMΓ

Εικόνα 27 -Μετακόμιση ναυτικών αντικειμένων στο «Σπίτι των Νέων», 2000©NIMΓ

Εικόνα 28 - Εργασίες ανακαίνισης, 2000 ©NIMΓ

Εικόνα 29 – Νέα πίσω είσοδος, 2000 ©NIMΓ

Εικόνα 30 – Νέα κεντρική είσοδος (αίθριο με τζαμαρία), 2001©NIMΓ

Η επανέκθεση των αντικειμένων ολοκληρώθηκε το 2002 με 2003 μετά από Μουσειολογικές μελέτες οι οποίες έγιναν στο χώρο. Οι αναδιοργανωμένες αίθουσες του Μουσείου παρουσίαζαν τις συλλογές σε ενότητες και χωρίζονταν ανάλογα με τη θεματολογία των εκθεμάτων, όπως θα αναφερθούμε παρακάτω. Την οργάνωση επιμελήθηκε μια ομάδα σπουδαίων επιστημόνων διαφόρων ειδικοτήτων όπως Αρχαιολόγοι αλλά και Νομισματολόγος, Πλοίαρχος, Λαογράφος.

Τέλος, το Μουσείο άνοιξε τις πόρτες του για το ευρύ κοινό μετά την ολοκληρωτική ανακαίνιση του το 2003 και πλέον απέκτησε νέα ονομασία ως 'Ναυτικό και Ιστορικό Μουσείο Γαλαξειδίου'. Τα εγκαίνια του Μουσείου πραγματοποιήθηκαν στις 19 Ιουνίου του 2004.(Ζουμπούλη, χ.χ. 'Ναυτικό και Ιστορικό Μουσείο, χ.χ. 'Ορφανίδη & Λυριτζής, 2013 ·Σαλή, 2006α ·Σαλή 2006β ·Σταθάκη-Κούμαρη, 2015)

Εικόνες 31 & 32 – Σύγχρονη εξωτερική όψη του κτιρίου του Μουσείου

Εικόνα 33 – Κεντρική είσοδος του Μουσείου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΔΟΜΗ & ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ: ΑΙΘΟΥΣΑ Ι & ΔΙΑΔΡΟΜΟΣ

Η μόνιμη έκθεση του Ναυτικού & Ιστορικού Μουσείου του Γαλαξειδίου μπορεί να θεωρηθεί ως μια κατά βάση έκθεση λαϊκής ιστορίας (περισσότερο ίσως από αμιγώς αρχαιολογική, ή ιστορίας τέχνης, ή τεχνολογικής ιστορίας), καθώς στηρίζεται σε στοιχεία της λαογραφικής προσέγγισης (διάφορα αντικείμενα πρακτικής χρήσης, και μη, παρουσιάζονται κατά πλήθος, με έμφαση στην πολιτισμική τους αξία, ή αλλιώς στην αξία τους ως δείκτες περασμένων τρόπων ανάπτυξης της επαφής με το θαλάσσιο εμπόριο και ζωής στη συγκεκριμένη «ναυτική πολιτεία» που την κάνουν ξεχωριστή). Η ετερογένεια της συλλογής, τελικά, προσφέρει έναν αφηγηματικό ρυθμό στην έκθεση, δηλαδή η συνοχή των εκθεσιακών ενοτήτων προκύπτει από το γεγονός ότι σταθερά εναλλάσσονται συνδυασμοί διαφορετικού είδους εκθεμάτων.

Για να φανεί καλύτερα αυτό, στις επόμενες ενότητες περιγράφονται οι εκθεσιακές ενότητες κάθε αίθουσας, με βάση χαρακτηριστικά εκθέματα των επιμέρους προθηκών (σημειώνονται με αρίθμηση εντός του κειμένου και στις φωτογραφίες) και περιληπτική αναφορά πληροφοριών που τις συνοδεύουν. Για διευκόλυνση των αναγνωστών, ωστόσο, οι αίθουσες εξετάζονται ανά κεφάλαιο ανάλογα με το αν αφορούν πρωτίστως το αρχαιολογικό τμήμα, το ναυτικό τμήμα και το εικαστικό τμήμα της συλλογής. Το παρόν κεφάλαιο εστιάζει στην Αίθουσα Ι και το Διάδρομο, ήτοι στις ενότητες με αρχαιολογικό και νομισματικό υλικό αντίστοιχα.

4.1 Σχηματική αναφορά βασικών στοιχείων της εκθεσιακής οργάνωσης

Σε κάθε αίθουσα, οι προθήκες αποκτούν κεντρικό αφηγηματικό ρόλο παρά τη λιτότητά τους, καθώς ομαδοποιούν συναφή μεταξύ τους αντικείμενα της συλλογής, για να αναδείξουν αφενός την ποικιλία της, και αφετέρου να στοιχειοθετήσουν πτυχές της ναυτικής ζωής και δράσης. Έτσι, οι εκθεσιακές ενότητες στην προκειμένη περίπτωση οριοθετούνται από τα κύρια εκθέματα των προθηκών ανά αίθουσα, τα οποία συνοδεύονται από λεζάντες τεκμηρίωσης και υποστηρίζονται επιπλέον ερμηνευτικά από συμπληρωματικά εκθέματα (π.χ. αντίγραφα χαρτών, έργα ζωγραφικής, κτλ.) και από σύντομα επεξηγηματικά κείμενα (τυπωμένα σε μεσαίο μέγεθος και αναρτημένα εντός των προθηκών κυρίως). Σχηματικά, η μόνιμη έκθεση έχει την ακόλουθη κύρια δομή (με βάση τους τίτλους των προθηκών που κυριαρχούν ή βρίσκονται στον πυρήνα κάθε αίθουσας, περισσότερα βλ. και: Σταθάκη-Κούμαρη & Βαλαβάνης, χ.χ.):

- ΑΙΘΟΥΣΑ Ι : Αρχαιολογική συλλογή
- ΔΙΑΔΡΟΜΟΣ: Νομίσματα – Νησιά του Γαλαξειδίου
- ΑΙΘΟΥΣΑ ΙΙ : Το χρονικό – Το Γαλαξίδι στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας – Ελεύθερο Γαλαξίδι – Ναυτική & εμπορική ακμή – Ναυπηγεία, ναυπηγοί, τύποι ιστοφόρων
- ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟ & ΑΙΘΟΥΣΑ ΙΙΙ: Αρμάτωμα – Εξαρτήματα ιστοφόρων
- ΑΙΘΟΥΣΑ ΙV: Πινακοθήκη
- ΑΙΘΟΥΣΑ V : Το θαλασσινό εμπορικό ταξίδι & η ναυτιλιακή επιχείρηση - Ναυάγια
- ΑΙΘΟΥΣΑ VI: Το Γαλαξίδι στα έργα του Σπύρου Βασιλείου

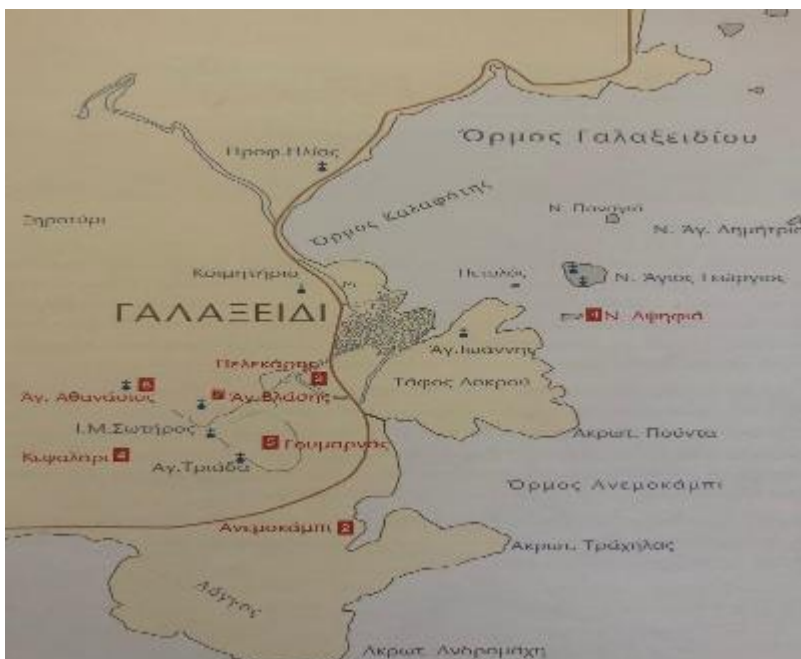

Εικόνα 34 – Κάτοψη των εκθεσιακών χώρων του ΝΙΜΓ

4.2 Αίθουσα I

Στην έκθεση αντικειμένων της αρχαιολογικής συλλογής, τα εκθέματα είναι χωρισμένα στις εξής ενότητες: Αρχαίοι οικισμοί γύρω από το Γαλαξείδι, Δημόσιος βίος, Ιδιωτικός βίος, Λατρεία, Χάλκινα Αντικείμενα, Εμπόριο και Νεκροταφεία. Το σημαντικότερο έκθεμα της αίθουσας αυτής είναι ένας σφαιρικός αμφορέας ο οποίος βρέθηκε σε ναυάγιο στο Ανεμοκάμπι και χρονολογείται στην Πρωτοελλαδική περίοδο 3η χιλιετία π.Χ.

4.2.1 Αρχαίοι οικισμοί γύρω από το Γαλαξείδι

Εικόνα 35 – Λεπτομέρεια χάρτη με αριθμημένες τις θέσεις των αρχαίων οικισμών (συνοδευτικό κείμενο ενότητας)

Τα πρώτα ίχνη κατοίκησης της περιοχής χρονολογούνται στην Πρωτοελλαδική Ι - ΙΙ περίοδο (3η χιλιετία π.χ.) και τοποθετούνται σε τέσσερις διαφορετικές θέσεις: Οι δυο από αυτές βρίσκονται δίπλα στη θάλασσα, στο νησάκι Αψηφιά (1), και στο Ανεμοκάμπι (2) που είναι μια μικρή χερσόνησος στα Νότια. Η τρίτη και πιο μεγάλη εγκατάσταση βρίσκεται στη Δεξαμενή ή Πελεκάρη (3) η οποία βρίσκεται 500μ. από τον σημερινό οικισμό του Γαλαξειδίου και πάνω από τον δρόμο της Εθνικής οδού Ιτέας-Ναυπάκτου. Τέλος, η τέταρτη θέση, η οποία βρέθηκε οχυρωμένη με τείχος, βρίσκεται στην κορυφή Κεφαλάρι, πάνω από το Μοναστήρι της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στα ΝΔ του Γαλαξειδίου (4).

Τα στοιχεία αυτά μας παραθέτουν ένα πλήθος πληροφοριών που έχει να κάνει τόσο με τα υλικά κατάλοιπα τα οποία βρέθηκαν στις θέσεις αυτές όπως κομμάτια πήλινων αγγείων, λίθινα εργαλεία, έναν ακτέριστο τάφο, λεπίδες οψιανού (ο οψιανός είναι ένα ηφαιστειογενές πέτρωμα της Μήλου, αυτό το στοιχείο μας παραπέμπει στο συστηματικό θαλάσσιο εμπόριο που φαίνεται να υπήρχε ανάμεσα στο Γαλαξίδι και τα Νησιά του Αιγαίου) όσο και με τον τρόπο (εξασφάλισης της) βιωσιμότητας ενός λαού, που στηριζόταν σημαντικά στη γεωργία και την κτηνοτροφία, και λιγότερο στην αλιεία και τη ναυτιλία. Πριν την έναρξη της Πρωτοελλαδικής περιόδου (2.300-2.200 π.Χ.) οι θέσεις αυτές εγκαταλείπονται χωρίς να γνωρίζουμε τα ακριβή αίτια.

Ευρήματα κατοίκησης στην περιοχή συνδέονται χρονικά και με την Ύστερη μυκηναϊκή περίοδο (1400-1100 π.Χ.) στην οποία βρέθηκε ένας μικρός οικισμός στη θέση Βίλλα ή Γουμαρνάς (5). Το 1977 με την ανασκαφή του Αρχαιολόγου Πέτρου Θέμελη ήρθαν στην επιφάνεια «ίχνη θεμελιώσεως τοίχου», που με βάση το είδος της κεραμικής χρονολογήθηκε ανάμεσα στο χρονικό φάσμα της Μυκηναϊκής περιόδου. Τα στοιχεία αυτά φέρουν σημαντικές πληροφορίες και αναδεικνύουν την παραμονή κατοίκησης στον χώρο αυτό. Ακόμα μια δευτέρα υποθετική θέση με την εύρεση τριών μικρών μυκηναϊκών αγγείων μας παραπέμπει στην εικασία Νεκροταφείου των Ύστερων Μυκηναϊκών χρόνων άρα και οικισμού που ίσως να προέρχονται από το Ανεμοκάμπι.

Η Γεωμετρική περίοδος (900-700 π.Χ.) συνδέεται με την ορεινή θέση, στα Νοτιοδυτικά του λόφου, του Αγίου Αθανασίου (6). Η κορυφή της θέσης αυτής περικλείεται από ένα ισχυρό οχυρωματικό τείχος ελλειπτικού σχήματος το οποίο είναι ενισχυμένο με τείχος μήκους 300μ., με τον τρόπο αυτό δημιουργείται ένας νέος κρυφός και οχυρωμένος οικισμός, όπου μεταφέρονται οι κάτοικοι με την πιο πιθανή περίπτωση επιδρομών από τον θαλάσσιο χώρο. Με τις ανασκαφές του Αρχαιολόγου Ιωάννη Θρεψιάδη το 1940 αποκαλύφθηκε το νεκροταφείο του οικισμού και μαζί με αυτό στο φως ήρθαν και οκτώ κιβωτιόσχημοι τάφοι με σκελετούς, επίσης βρέθηκαν αρκετά υστερογεωμετρικά και πρωτοκορινθιακά αγγεία και χάλκινα κτερίσματα. Τα αγγεία τα οποία βρέθηκαν στο νεκροταφείο του οικισμού αυτού, εκτίθενται στο μουσείο.

Τέλος στους Αρχαϊκούς και Κλασικούς χρόνους (7ος-4ος αι. π.Χ.) δημιουργείται στην περιοχή του Αγίου Βλάση (7) μια νέα εγκατάσταση στην οποία πρέπει να βρισκόταν το θρησκευτικό και διοικητικό κέντρο της πόλης Χάλειον, το σημερινό Γαλαξίδι. Το Χάλειον

αποτελούσε σημαντική πόλη της Δυτικής Λοκρίδας κι αναφέρεται από τον 5ο αι. π.Χ. στην αρχαία ελληνική γραμματεία από τους Εκαταίο και Θουκυδίδη.

Εικόνα 36 – Όψη εγκατάστασης της 1^{ης} ενότητας της Αίθουσας I

4.2.2 Δημόσιος Βίος

Τα τεκμηριωμένα δείγματα εγκατάστασης του τόπου από τους Προϊστορικούς χρόνους μας παραπέμπουν στην οργανωτική πολιτική την οποία ακολουθούσαν για να μπορέσουν να επιβιώσουν στο πέρασ των χρόνων τόσο από την δυσκολία των καθημερινών αναγκών όσο και από τον φόβο ξένων επιδρομών. Η θέση που βρίσκεται το σημερινό Γαλαξείδι ήδη από τη Γεωμετρική εποχή και πιο συγκεκριμένα από το 800 π.Χ. ήταν η μόνη που μπόρεσε να ακμάσει και να διατηρηθεί. Δείγμα πολιτικής συνθήκης αλλά και προστασίας μεταξύ των σχέσεων με τις γύρω περιοχές είναι οι δυο επιγραφές οι οποίες βρέθηκαν το 1848 στην περιοχή που βρίσκεται το εξωκκλήσι του Αγίου Βλάση στο Γαλαξείδι.

Εικόνα 37 – Αντίγραφο της επιγραφής

Η πρώτη είναι μια μπρούτζινη ορθογώνια πλάκα, με διαστάσεις 28,12 x 8,12 εκατ., και χαραγμένη και από τις δυο όψεις, με χρονολογία 475-450 π.Χ. Βρισκόταν για τρία χρόνια

στην κατοχή ενός Γαλαξειδιώτη παντοπώλη εκτεθειμένη στο μαγαζί του, χωρίς να μπορεί να αναγνωρίσει κανείς τη σημασία της, την αγόρασε ο Άγγλος Woodhousii και μεταφέρεται στην Κέρκυρα. Εκεί πληροφορήθηκε ο καθηγητής της Ιονίου Σχολής I.N. Οικονομίδης σχετικά με την ύπαρξη της και τη δημοσίευσε με τίτλο «Λοκρικής άνεκδότου επιγραφής διαφώτισις» το 1850. Από την Κέρκυρα το 1896 κατέληξε στο Βρετανικό Μουσείο του Λονδίνου όπου βρίσκεται μέχρι και σήμερα. Η επιγραφή αναφέρεται στη ναυτική συμφωνία ανάμεσα στο Χάλειον και την γειτονική Οιάνθεια για να μπορέσουν να ρυθμίσουν τις μεταξύ τους διαφορές, εντός του θαλάσσιου χώρου, με ειρηνικό και δίκαιο τρόπο.

Η δεύτερη χρονολογικά τοποθετείται το 500-475 π.Χ. η οποία αναφέρεται στην μετανάστευση των Λοκρών της Στερεάς στην Κάτω Ιταλία. Οι επιγραφές αυτές αποτελούν πηγές πληροφοριών σήμερα τόσο για την οργανωτική πολιτική την οποία ακολουθούσε η περιοχή με συνθήκες, νόμους, δικαστικούς της εποχής όσο και για ολόκληρη την αρχαία ελληνική ιστορία και την εξέλιξη της σε βάθος χρόνου. Επίσης μεγάλο εύρος πληροφοριών σχετικά με την περιοχή αντλούμε, για την περίοδο της Ελληνιστικής και Ρωμαϊκής εποχής, και από επιγραφές οι οποίες βρέθηκαν στους Δελφούς και παρουσιάζουν το Χάλειον ως τη δεύτερη πόλη της Δυτικής Λοκρίδος, μετά την Άμφισσα, διαθέτοντας οργανωμένο δημόσιο βίο. (Σκιαδάς, 1999)

4.2.3 Ιδιωτικός βίος

Εικόνα 38 – Όψη εγκατάστασης της ενότητας για τον «Ιδιωτικό βίο»

Το πλήθος των πληροφοριών που μας δίνεται μέσω των ευρημάτων της περιοχής, κατά την εξέλιξη των χρόνων, μας παραπέμπουν στην εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την καθημερινότητα των ντόπιων και ειδικότερα με τι ασχολούνταν, ποιες ήταν οι διατροφικές τους συνήθειες, οι καλλωπιστικές αλλά και ενδυματολογικές τους τάσεις. Οι Χαλιείς ζούσαν απλοϊκά. Στην πλειοψηφία τους οι κάτοικοι ήταν κυρίως γεωργοί και κτηνοτρόφοι, ενώ μικρότερο ποσοστό ασχολούνταν με την αλιεία και το εμπόριο. Η γη και η θάλασσα, λοιπόν, που τους παρείχε η περιοχή που ζούσαν, αποτέλεσαν σημαντικά εφόδια για την βιωσιμότητά

τους. Κατά τη διάρκεια της μέρας έκαναν όλες τους τις εργασίες και τη νύχτα ξεκουράζονταν, με αποτέλεσμα η καθημερινότητα τους να μη διαφέρει από των Ελλήνων χωρικών μέχρι και το 1960. Ο ρόλος των αντρών ήταν κυρίως η εργασία στην ύπαιθρο, ενώ των γυναικών η ενασχόληση με το σπίτι (φαγητό, ύφανση) και τα παιδιά.

Γενικά, τρέφονταν λιτά με γαλακτοκομικά όπως γάλα και τυρί, με σιτηρά όπως σταρένιο ψωμί και πίττες, με όσπρια, ψάρια, λαχανικά, φρούτα και ξηρούς καρπούς. Το κρέας αποτελούσε πιο σπάνια διατροφική επιλογή, η οποία γινόταν κυρίως σε γιορτές και δημόσια δείπνα που γίνονταν για τις θυσίες προς τους θεούς. Στην μαγειρική τους χρησιμοποιούσαν πήλινες χύτρες (1) και έτρωγαν σε οικιακά σκεύη όπως ξύλινα ή και πήλινα πινάκια. Κυρίως έπιναν κρασί το οποίο μετέφεραν με αμφορείς (2), το σέρβιραν σε κανθάρους (3), δηλαδή πήλινα ή μεταλλικά αγγεία, το αποθήκευαν σε ογκώδη πήλινα πιθάρια και το έπιναν σε γυάλινα αγγεία με πιο ιδιαίτερο αυτό που φέρει την επιγραφή "ευφραίνου εφ ω πάρει", που σημαίνει «να ευχαριστιέσαι με ό, τι βρίσκεται κοντά σου» (4).

Τέλος, κεριά, πήλινα και χάλκινα λυχνάρια αποτελούσαν τη διακόσμηση των σπιτιών.

4.2.4 Καλλωπισμός και ενδυμασία

Εικόνα 39 – Οψη εγκατάστασης της ενότητας για τον καλλωπισμό & την ενδυμασία

Εδώ παρουσιάζονται πήλινα αντίγραφα των κοσμημάτων των γυναικών (1), τα οποία τότε φυλάσσονταν στις πυξίδες, δηλαδή σε κυλινδρικά ξύλινα κουτιά. Τα κοσμήματα λειτουργούσαν είτε σα φυλαχτά, με πιο διαδεδομένο το περίαπτο με την μορφή του Άμμωνος Διός (2), είτε ως στολίδι στα μαλλιά τους. Χρησιμοποιούσαν ακόμη αρωματικά λάδια τα οποία αποθηκεύονταν σε μεγάλα πήλινα αγγεία, τις πελίκες (3), αλλά και διάφορες αρωματικές αλοιφές και καλλυντικά. Ένα σημαντικό έπιπλο για τον καλλωπισμό τους ήταν ο καθρέφτης, όπως αυτός που υπάρχει στο μουσείο με τη κεφαλή της Αφροδίτης (4).

Τα ρούχα τους ήταν χειροποίητα και ήταν αρκετά απλά, εκτός από γιορτές και πανηγύρια. Για την δημιουργία τους χρησιμοποιούσαν τον κάθετο αργαλειό, ο οποίος αποτελούταν από τις κλωστές και τις αγνύθες (5), οι οποίες τις συγκρατούσαν και είχαν σχήμα κυρίως πυραμιδοειδές. Ακόμη στα ρούχα τους χρησιμοποιούσαν ζώνες, όπως είναι αυτή με τις σπείρες (6) και χρονολογείται στην ύστερη γεωμετρική περίοδο (τέλος 8ου αι. π.Χ.). Πόρπες (7), δηλαδή παραμάνες, και οστίνες περάνες (8), δηλαδή καρφίτσες, χρησιμοποιούσαν για να συγκρατούν τα ενδύματα στους ώμους τους.

4.2.5 Λατρεία και Χάλκινα αντικείμενα

Εικόνα 40 – Όψη εγκατάστασης της ενότητας για τη λατρεία

Από τα αντικείμενα που έχουν διασωθεί και σχετίζονται με την πίστη (ιδιαίτερα στο πρόσωπο του θεού Απόλλωνα), εκτίθενται: γυναικεία ειδώλια, πήλινα πλακίδια και προτομές, ειδώλια ζώων, μικρογραφικά αγγεία και οστίνιοι αστράγαλοι, που πιθανότητα αφορούσαν θυσίες και προσφορές. Στην ίδια προθήκη φυλάσσονται και χάλκινα αντικείμενα, κυρίως σκεύη, που εντοπίστηκαν σε τάφους, φανερώνοντας την καλή οικονομική κατάσταση των Χαλειέων.

4.2.6 Εμπόριο

Εικόνα 11 - Όψη εγκατάστασης της ενότητας για το εμπόριο

Όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω το εμπόριο αποτελούσε βασικό κλάδο δραστηριότητας των Χαλειέων κι αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι το 1960 η σύνδεση του Γαλαξιδίου με την Ιτέα και τον Πειραιά γινόταν μόνο μέσω θαλάσσης από τα δύο λιμάνια του (κεντρικό και Ανεμοκάμπι). Βασικό τεκμήριο της δραστηριότητας αυτής, εκτός από τη μεγάλη ποσότητα λεπίδων οξιανού (μαύρο σκληρό ορυκτό πέτρωμα) που βρέθηκαν και προερχόταν από τη Μήλο ήταν και ο εντοπισμός των αμφορέων (1), γνωστά και ως ξύλινα βαρέλια, με πιο σημαντικό αυτόν που βρέθηκε στο ναυάγιο του Ανεμοκάμπι από την Πρωτοελλαδική περίοδο (3η χιλιετία π.Χ.).

Είναι χαρακτηριστικό ότι, ο αμφορέας αυτός εκτίθεται μόνος του και ψηλότερα από τους άλλους αμφορείς, σε μια γωνιακή προθήκη (όπως διακρίνεται και στην εικόνα).

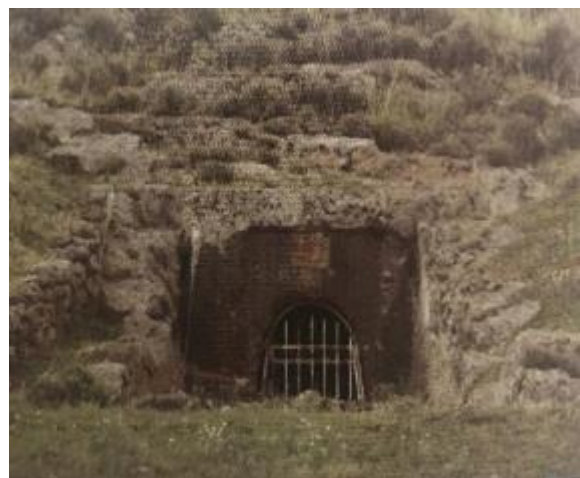
4.2.7 Νεκροταφεία

Εικόνα 42 - Όψη εγκατάστασης της ενότητας για τα νεκροταφεία

Εικόνα 43- Φυσικός ταφικός θάλαμος στο Κεντρί

Εικόνα 44 – Φυσικός ταφικός θάλαμος βορειοδυτικά του Γαλαξιδίου

Έπειτα από ανασκαφές στην περιοχή εντοπίστηκαν δύο νεκροταφεία και πολλοί μεμονωμένοι τάφοι. Το πρώτο νεκροταφείο ήταν στον Άγιο Αθανάσιο όπου βρέθηκαν οχτώ κιβωτιόσχημοι τάφοι, διάφορα πήλινα αγγεία, κοσμήματα και όπλα, και το δεύτερο είναι εντός Γαλαξιδίου με 35 τάφους στους οποίους βρέθηκαν πήλινα και γυάλινα αγγεία, λυχνάρια και νομίσματα. Εκτός όμως από αυτά υπάρχουν και δύο φυσικοί ταφικοί θάλαμοι σαν μικρά σπήλαια στο εσωτερικό των οποίων σκαλίστηκαν σαρκοφάγοι. Ο ένας είναι στο Κεντρί, με την ονομασία ο τάφος του Λοκρού (αριστερά) και ο άλλος βορειοδυτικά του Γαλαξιδίου (δεξιά).

4.3 Διάδρομος

Εικόνα 45 - Όψη εγκατάστασης των προθηκών στο Διάδρομο

Εκεί βρίσκεται η Νομισματική συλλογή η οποία περιέχει νομίσματα από την περιοχή του Γαλαξιδίου και χρονολογικά καλύπτει την εποχή από τον 4ο αιώνα π.Χ. μέχρι και τον 19ο αιώνα μ.Χ. Από τα σημαντικότερα είναι ένα χάλκινο νόμισμα από την Αίγινα το οποίο βρέθηκε στην θέση Πελεκάρη και χρονολογείται στον 4ο αιώνα π.Χ.

Τα νομίσματα που βρέθηκαν στις ανασκαφές είναι από διάφορες θέσεις του οικισμού κυρίως από τις περιοχές Μανουσάκια, πλατεία Ηρώων, από το λόφο του Αγ. Νικολάου και από τις Πούντες και το Ανεμοκάμπι.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τα νομίσματα αυτά χρονολογικά προέρχονται από τον 4ο αι. π.Χ. έως τον 19ο αι. μ.Χ. αιώνα με πιο ξεχωριστό ένα χάλκινο από την Αίγινα που στην μπροστινή πλευρά έχει δύο αντιθετικά δελφίνια και στην πίσω ένα έγκοιλο τετράγωνο. Η ανεύρεση των νομισμάτων αποτελεί ένδειξη για τον τρόπο ζωής των ανθρώπων κάθε περιοχής, καθώς και για την εμπορική τους συνδιαλλαγή, έτσι και στο Γαλαξίδι η ανεύρεση των παραπάνω νομισμάτων αποδεικνύει τη παρουσία του Γαλαξιδίου σε όλη αυτή τη χρονική διάρκεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΔΟΜΗ & ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ: ΑΙΘΟΥΣΕΣ II & III

Οι Αίθουσες II και III στηρίζονται (κυρίως) στην ιστορική και ναυτική συλλογή και εστιάζουν αφενός στην περίοδο ακμής του Γαλαξειδίου και αφετέρου στην «ύλη» της ναυτιλίας, ήτοι σε εξαρτήματα, κτλ.

5.1 Αίθουσα II

Στην αίθουσα αυτή τοποθετείται η Ιστορική και Ναυτική συλλογή, που χρονικά επικεντρώνεται στον 18ο αι. με το 'Χρονικό του Γαλαξειδίου' και από τον 19ο αι. ως τις αρχές του 20ου αι., την τελευταία ναυτική και εμπορική ακμή του Γαλαξειδίου. Το Χρονικό όπως και τα όπλα μπήκαν σε ειδικές προθήκες, το μοναδικό κανόνι του αγώνα της Ανεξαρτησίας βρίσκεται σε περίοπτη θέση μέσα στο χώρο, τα ομοιώματα των ιστιοφόρων συγκεντρώθηκαν κάτω από τους πίνακες σε αντιστοιχία με τα ιστιοφόρα του ίδιου τύπου, ενώ σημαντικές είναι οι πληροφορίες οι οποίες δίνονται σχετικά με τα ναυπηγεία και τους ναυπηγούς του τόπου αλλά και για το χτίσιμο ενός караβιού.

5.1.1 Το Χρονικό του Γαλαξειδίου

Το χειρόγραφο αυτό βιβλίο αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα εκθέματα του Μουσείου. Γραμμένο το 1703 από τον Ιερομόναχο Ευθύμιο ο οποίος ζούσε στο μοναστήρι του Σωτήρος Χριστού (Αγία Σωτήρα), το κείμενο αυτό παραθέτει πληροφορίες χρονικά από τα τέλη του 10ου έως και τις αρχές του 18ου αιώνα και αποτελεί σημαντικότατο μεταβυζαντινό κείμενο στην ελληνική ιστοριογραφική παράδοση. Επίσης δίνει σημαντικό εύρος πληροφοριών σχετικά με τις συνεχείς και αλληπάλληλες καταστροφές από σεισμούς και επιδρομές εχθρών του τόπου αλλά και για τους κατοίκους οι οποίοι όχι μόνο δεν εγκατέλειψαν τον τόπο τους αλλά άκμασαν σε αυτόν μέσω της θάλασσας και του εμπορίου.

Το χειρόγραφο βρέθηκε το 1864 από τον Κωνσταντίνο Ν. Σάθα στα ερείπια της Μονής και το δημοσίευσε ένα χρόνο αργότερα με τίτλο 'Χρονικόν ανέκδοτον Γαλαξειδίου'. Μέχρι και το 1979 άλλαξε πολλούς κατόχους, με τελευταίο το Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών. Τελικά αποκτήθηκε από το Σύνδεσμο Γαλαξειδιωτών και παραδόθηκε στο Ναυτικό Μουσείο το 1980, όπου βρίσκεται μέχρι και σήμερα.

Εικόνα 46 – Το χειρόγραφο 'Χρονικόν ανέκδοτον Γαλαξειδίου'

5.1.2 Το Γαλαξειδί στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας

Σημαντική ήταν η συμβολή των Γαλαξειδιωτών στο αγώνα της Ανεξαρτησίας (1821-1829), πολεμώντας από στεριά και θάλασσα με αξιόλογη στρατιωτική δύναμη μπόρεσαν να βοηθήσουν και να αμυνθούν στις επιδρομές εξασφαλίζοντας έτσι την ελεύθερη κίνηση των ελληνικών πλοίων στον Κορινθιακό κόλπο χάρη στα εξοπλισμένα καράβια τα οποία διέθεταν. Ως αποτέλεσμα αυτού ήταν η καταστροφή του Γαλαξειδιού από τους Τούρκους με σημαντικότερες μάχες στις 23 Σεπτεμβρίου του 1821 που ήταν η πιο άγρια, το Μάιο του 1825 και το Νοέμβριο του 1825, με δεινό αποτέλεσμα οι Γαλαξειδιώτες να αναγκαστούν να εγκατασταθούν σε κοντινούς τόπους.

Εικόνα 47 - Όψη εγκατάστασης των προθηκών για τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας

Εικόνα 48- Λιθογραφία του L. Dupré

Εικόνα 49 – Λιθογραφία του Maggie

Πέρα από τον οπλισμό, σε αυτή την ενότητα περιλαμβάνονται και έργα τέχνης. Ξεχωρίζει η λιθογραφία του Louis Dupré στην οποία φαίνεται ο Γαλαξειδιώτης οπλαρχηγός Ιωάννης Δ.

Μητρόπουλος να υψώνει τη σημαία της επανάστασης στο κάστρο των Σαλώνων (Αμφισσα) στις 10 Απριλίου του 1821. Δίπλα της έχει τοποθετηθεί η επιζωγραφισμένη λιθογραφία του Maggie από την Κατάνια της Ιταλίας η οποία απεικονίζει τον Γαλαξειδιώτη Ηλία Γ. Μητρόπουλο που πρόσφερε σημαντικό έργο κατά τη διάρκεια της πολιορκίας της Ακρόπολης των Αθηνών από τους Τούρκους το 1826.⁷

Όσον αφορά τον οπλισμό, το Μουσείο διαθέτει μεγάλο πλήθος (76 καταγεγραμμένα όπλα) που προέρχεται από την εποχή της Ανεξαρτησίας και είχαν χρησιμοποιηθεί από τους Γαλαξειδιώτες αγωνιστές.⁸ Μεταξύ των πιο γνωστών και διαδεδομένων της εποχής, που εκτίθενται συγκαταλέγονται οι εξής τύποι:

- καριοφίλι (1, 2), μακρύ εμπροσθογεμές
- γιαταγάνι (3), με μεγάλη και κυρτή προς το μέρος της αιχμής λεπίδα
- Η πάλα ή σπάθα (4) με κυρτή λεπίδα, βασικό όπλο για την μάχη από κοντινή απόσταση
- πιστόλες ή κουμπούρια (5), εμπροσθογεμή σε διάφορα μεγέθη και σχήματα (οι πιστόλες συνήθως ήταν δυο και τις τοποθετούσαν σε πλατιά ζώνη με χωρίσματα, στο σελαχλίκι)
- τρομπόνι (6), εμπροσθογεμές ναυτικό πυροβόλο όπλο, με κάνη που σχηματίζει στο στόμιο χοάνη (που το χρησιμοποιούσαν κυρίως οι αγωνιστές στη θάλασσα ως κύριο οπλισμό μαζί με τη σπάθη με την ίσια λεπίδα)

Εικόνα 50– Λεπτομέρεια προθήκης οπλισμού στην ενότητα για τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας

Αλλά, ο οπλισμός μπορεί να διακριθεί και σε πίνακα που έχει ενταχθεί σε αυτή την ενότητα. Η υδατογραφία του Vincenzo Luzzo ζωγραφισμένη στη Βενετία το 1877 απεικονίζει το μπρίκι ΑΓΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ πάνω στο οποίο διακρίνεται ένα μικρό κανόνι στην πρύμη του καραβιού, τον καρονά.⁹ Ακόμη, βρίσκουμε δύο¹⁰ από τα διπλώματα που απονεμήθηκαν (όπως και μετάλλια) σε πολλούς Γαλαξειδιώτες, μετά το τέλος του Αγώνα της Ανεξαρτησίας (1821-1829) για τη συμμετοχή τους στην αντίσταση.

⁷ Χάρη στο ότι γνώριζε την αλβανική γλώσσα και ήταν ντυμένος με την Αλβανική ενδυμασία κατάφερε να περνάει από τα τουρκικά φυλάκια και να φέρνει τα γράμματα των πολιορκημένων εκτός της Ακρόπολης, γι' αυτό και τον ονόμασαν 'περιστέρα'. Για την συμβολή του αυτή μετά τα τέλος της Απελευθέρωσης του απονεμήθηκε αργυρό μετάλλιο.

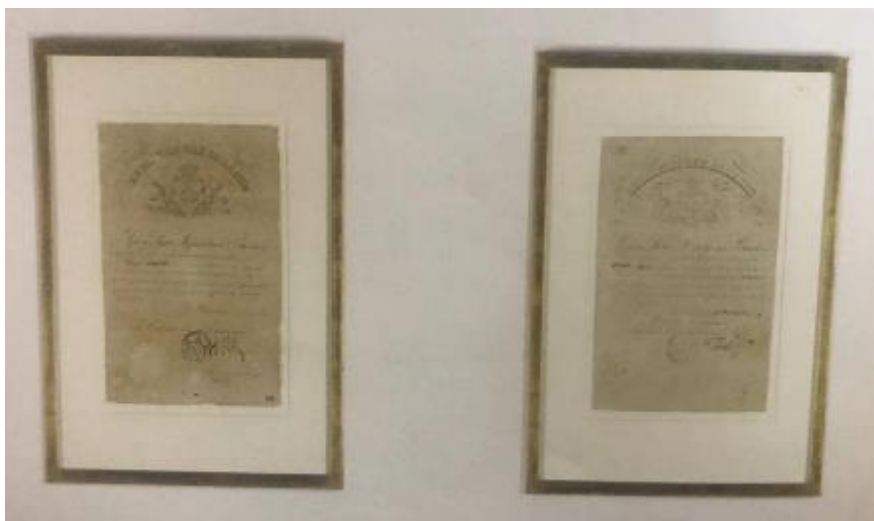
⁸ Πέρασαν στην κατοχή του Μουσείου από κληρονομιάς προγόνων, λάφυρα τουρκικά και δωρεές Φιλελλήνων.

⁹ Ο ΑΓΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ αποτελεί το μοναδικό ιστοφόρο της Πινακοθήκης αρματωμένο με οπλισμό καθώς τα περισσότερα γαλαξειδιώτικα καράβια επέστρεψαν-επέστρεφαν άοπλα.

¹⁰ Απονεμήθηκαν στον Ανδρέα Κλάρα, στις 8.4.1844, και στον Νικόλαο Βαβανάτσο, στις 28.6.1845.

Εικόνα 51 – Υδατογραφία V. Luzzo

Εικόνα 52 – Τιμητικά διπλώματα των Α. Κλάρα & Ν. Βαβανάτσο

Εικόνα 53– Λιθογραφία του Ι. Πετρόφ

Η λιθογραφία με τίτλο ‘Ο υπέρ Ανεξαρτησίας ιερός των Ελλήνων Αγών’ σχεδιάστηκε από τον Ρώσο Φιλέλληνα Ιωαν. Πετρώφ στις 21 Μαΐου 1886 και παρουσιάζει προσωπογραφίες σημαντικών προσώπων της εποχής όπως του Βασιλέως Όθωνος Α΄, του Βασιλέως Γεωργίου Α΄, του Ρήγα Φεραίου και πολλών άλλων Ευεργετών και Φιλελλήνων. Επίσης πάνω αριστερά υπάρχει κείμενο του Κωνσταντίνου Σάθα, δεξιά επάνω του Αχιλλέα Παράσχου και στη μέση κείμενα που αναφέρονται στον Ρήγα Φεραίο (Σταθάκη – Κούμαρη & Βαλαβάνης, χ.χ.).

5.1.3 Ελεύθερο Γαλαξείδι

Ναυτική και εμπορική ακμή (1830-αρχές 20^{ου} αιώνα)

Εικόνα 54 – Όψη εγκατάστασης της αρχής της ενότητας για το Ελεύθερο Γαλαξείδι

Με την επιστροφή των Γαλαξειδιωτών στον τόπο τους, μετά το τέλος του αγώνα για την ανεξαρτησία της πατρίδας, αντίκρισαν καμένη και γκρεμισμένη γη. Γεμάτοι λαχτάρα για ζωή ξεκίνησαν να αναστηλώνουν και να δημιουργούν εκ νέου σπίτια, σχολεία, εκκλησίες, οργάνωσαν διοικητικά τον τόπο τους και ξεκίνησαν να δουλεύουν στα ναυπηγεία τους. Πολύ σύντομα η ναυτική πολιτεία αναγεννιέται ξαναβρίσκει τους ρυθμούς της και, φτάνοντας τη δεκαετία του 1870 να διανύει η περιοχή την εποχή της μεγάλης ακμής των ιστιοφόρων. Το Γαλαξείδι γίνεται το δεύτερο κατά σειρά ναυτιλιακό κέντρο της Ελλάδας μετά τη Σύρο με 100 ιστιοφόρα Α΄ κλάσεως και 250 Β΄ κλάσεως. Κάθε χρόνο χτίζονταν στα ναυπηγεία του Γαλαξειδιού δεκαπέντε ως είκοσι καράβια, που ρίχνονταν στη θάλασσα και διέσχιζαν αποστάσεις από την Μεσόγειο στη Μαύρη Θάλασσα μέχρι τον Ατλαντικό Ωκεανό. Η ναυτική πολιτεία την ίδια εποχή καταλαμβάνει γεωγραφικά την θέση που βρίσκεται σήμερα το Γαλαξείδι και αγγίζει τους 6.000 κατοίκους. Από το 1896 και έπειτα περνάει σε παρακμή

καθώς οι Γαλαξειδιώτες δεν μπόρεσαν να προσαρμοστούν στην εξέλιξη της τεχνολογίας η οποία έφερε τον ατμό ως μέσο κίνησης για τα καραβια.

Και εδώ, εκτός από τον οπλισμό, συμπεριλαμβάνονται κι άλλου είδους εκθέματα. Για παράδειγμα, η ελαιογραφία με τίτλο 'Ο λιμνή Γαλαξειδίου' του Πέτρου Δ. Πετρατζά, που απεικονίζει και περιγράφει την επίσκεψη του βασιλιά Όθωνα στο Γαλαξείδι το Σεπτέμβριο του 1834. Στη λεζάντα του πίνακα περιγράφεται η άφιξη του Βασιλέως Όθωνα με την φρεγάδα Ελλάς, και επισημαίνεται ότι όλα τα εικονιζόμενα ιστιοφόρα έχουν ναυπηγηθεί στο Γαλαξείδι.

Εικόνα 55 – Ελαιογραφία Π. Πετρατζά

5.1.4 Ναυπηγεία-Ναυπηγοί

Εικόνα 56 – Όψη εγκατάστασης της ενότητας για τα ναυπηγεία

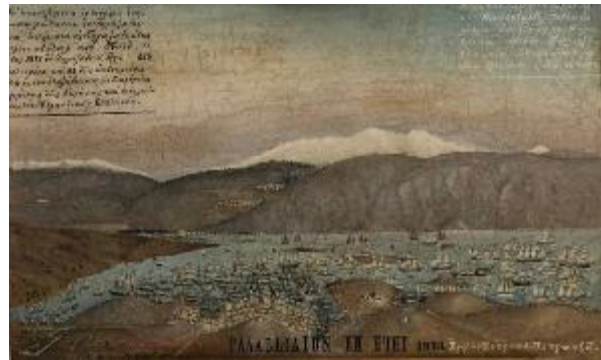
Στη δεκαετία 1830-1840, το «χτίσιμο» όπως ονόμαζαν οι ντόπιοι την κατασκευή των ιστιοφόρων αρχικά γινόταν στα δύο λιμάνια, την Αγορά και το Χηρόλακα, έπειτα και σε άλλα: στην παραλία Βλίχα ή Καλαφάτης, στη Ρεβυθίστρα ή Βυστριθρα, στις Αμμοδιοσκούλες ή Κεντρί, κ.α. Το Γαλαξείδι μετατράπηκε σε μεγάλο χώρο ξυλοναυπηγικής

δημιουργίας, και κάθε χρόνο χτίζονταν όλο και μεγαλύτερα καράβια, ξεπερνώντας ακόμα και τους 1000 τόνους (που για την εποχή εκείνη ήταν ιδιαίτερα μεγάλος ρυθμός). Η τέχνη του ναυπηγού κυρίως πέρναγε από γενιά σε γενιά και την μάθαινε κάποιος κοντά σε έμπειρους «πρωτομάστορες» ή «αρχιναυπηγούς». Άξιο αναφοράς είναι ότι τα μυστικά του χτισίματος και αρματώματος ενός καραβιού αποτελούσαν οικογενειακή παράδοση η οποία περνούσε από τον πατέρα στον γιό και έπειτα στον εγγονό.

Μεταξύ των εκθεμάτων, δύο έργα του Πέτρου Δ. Πετρατζά, εικονογραφούν με χαρακτηριστικό τρόπο την ενότητα, καθώς διακρίνονται οι θέσεις των ναυπηγείων (στον πίνακα με τίτλο ‘Το Γαλαξειδίον κατά το έτος 1871’) και απεικονίζονται ιστιοφόρα τα οποία ναυπηγήθηκαν στο Γαλαξειδί και ανήκαν σε Γαλαξειδιώτες πλοιοκτήτες (στην ελαιογραφία με τίτλο ΓΑΛΑΞΕΙΔΙΟΝ ΕΝ ΕΤΕΙ 1878).¹¹ Από την άλλη, οι υδατογραφίες των Luzzo λειτουργούν συμβολικά ως «πορτραίτα», παραπέμποντας ευθέως στους πλοιοκτήτες τους, αφού περιέχουν στοιχεία τους και σαφείς αναφορές.¹²

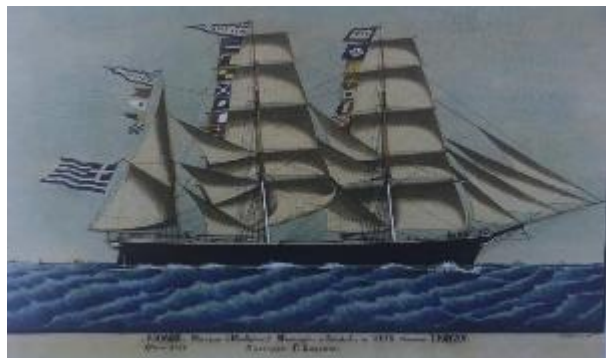
Εικόνα 57– ‘Το Γαλαξειδίον κατά το έτος 1871’, Π. Πετρατζά

Εικόνα 58 – ‘Γαλαξειδίον εν έτει 1878’, Π. Πετρατζά

Εικόνα 59– Υδατογραφία των Luzzo (πλοίο «Παγωνίτσα»)

Εικόνα 60 – Υδατογραφία των Luzzo (πλοίο «Αίολος»)

¹¹ Σημειώνεται, δε, και στις λεζάντες ότι το 1878 το Γαλαξειδί είχε 435 ιστιοφόρα και 65 της ακτοπλοΐας τα οποία ταξίδευαν σε Ευρώπη και Ατλαντικό Ωκεανό.

¹² Επιπλέον στοιχεία, που μπορεί να αφορούν τον τύπο του πλοίου και το σκοπό ναυπήγησής του παρέχονται και στα συνοδευτικά κείμενα του Μουσείου. Ενδεικτικά μπορούν να αναφερθούν οι αντίστοιχες δύο λεζάντες που αφορούν τις υδατογραφίες των Luzzo που παρατίθενται εδώ. Για το πλοίο «Παγωνίτσα» η λεζάντα επεξηγεί: «υδατογραφία, έργο της οικογένειας Luzzo. Τύπος σκούνα 240 τόνων του Νικολάου Δ. Μητρόπουλου ναυπηγήθηκε στο Γαλαξειδί το 1884 με αρχιναυπηγό τον Ιωάννη Η. Κανάτα. Στο πλωριό κατάρτι διακρίνεται σημαία με το προσωπικό σήμα του ιδιοκτήτη με τα αρχικά του Ν.Μ και τα σύμβολα μιας καρδιάς, ενός σταυρού και μιας άγκυρας». Ενώ, για το πλοίο «Αίολος» σημειώνεται: «υδατογραφία του Vincenzo Luzzo, ζωγραφισμένη το 1884 στην Βενετία. Τύπος μάρκο 1150 τόνων των Ι. Κουζού και Γ. Ζαγορά ναυπηγήθηκε στο Γαλαξειδί το 1875 με αρχιναυπηγό τον Κωνσταντίνο Μ. Παπαπέτρου. Ήταν το μεγαλύτερο ιστιοφόρο που ναυπηγήθηκε στο Γαλαξειδί» (Σταθάκη – Κούμαρη, 2017 · Σταθάκη – Κούμαρη & Βαλαβάνης χ.χ.).

Εικόνα 61 – Γενική όψη της Αίθουσας II

5.1.5 Ο σχεδιασμός και το χτίσιμο του караβιού

Αρχικά το σχέδιο για την κατασκευή ενός σκάφους αποτυπωνόταν πάνω σε χαρτί, με τον τρόπο αυτό μπορούσε να υπολογιστεί η ξυλεία που θα χρειαζόταν για την υλοποίηση του. Στη συνέχεια πάνω σ' ένα δάπεδο από ξύλα, ανάλογο με το είδος και μέγεθος του караβιού, τη «σάλα», αποτυπωνόταν το σχέδιο του σκάφους. Όταν τελειώνει το σχεδιάσμα, ο σκελετός του караβιού είχε ήδη σχηματιστεί και ακολουθούσε η κατασκευή του. Οι φάσεις κατασκευής ενός караβιού είχε την εξής σειρά: καρίνα, κοράκι, ποδόστημα, καθρέφτης, στραβόξυλα, έδρα, βαθυκά, φούρμες, σωτρόπι, μπρατσόλι, κουβέρτα, πέτσωμα, φέδρωμα, παραπέτο και κουπαστή. Τα μεγάλα καράβια σχεδίαζαν και κατασκεύαζαν οι πρωτομάστοροι ή αρχιναυπηγοί, που επέβλεπαν το χτίσιμο και το ρίξιμο των караβιών στην θάλασσα. Τα μικρότερα καράβια σχεδίαζαν και έχτιζαν οι ναυπηγοί, οι μάστοροι ήταν υπεύθυνοι για την κατασκευή και πλαισιώνονταν από διάφορους ειδικούς τεχνίτες όπως οι καλαφάτες, οι χαλκείς, οι αρμαδώροι και οι βιλιέρηδες. Το σκάφος όταν ήταν έτοιμο πια αλλά χωρίς κανένα εξάρτημα, μετά τον Αγιασμό και το Βάπτισμα, ριγόταν στη θάλασσα, δενόταν στο λιμάνι και εκεί προχωρούσαν οι εργασίες του αρματώματος (άλμουρα, πανιά, αντένες, ξάρτια κ.α). Αυτή η διαδικασία παρουσιάζεται στην έκθεση με ομοιώματα σκαφών (1) (φτιαγμένα για εκθεσιακούς σκοπούς και από ειδικούς, όπως ο αρχιναυπηγός Κ.Μ. Παπαπέτρον) και σχέδια.

Εικόνα 62 – Όψη εγκατάστασης της ενότητας για την κατασκευή των πλοίων

Εικόνα 63– Κ.Μ. Παπαπέτρον

Επίσης περιλαμβάνονται στοιχεία (όπως φωτογραφίες) για σημαντικές προσωπικότητες του κλάδου, με καταγωγή από την περιοχή. Για παράδειγμα, ο καπετάνιος Κωνσταντίνος Μ. Παπαπέτρος (1829-1907) όταν σταμάτησε να ταξιδεύει αφοσιώθηκε στην ναυπηγική τέχνη. Σχεδίασε και ναυπήγησε πολλά ιστιοφόρα διαφόρων τύπων, εξελέγη Δήμαρχος Γαλαξειδίου τρεις φορές με σημαντικά έργα ρυμοτομίας, όπως το ναό του Αγίου Νικολάου κ.α. Η εμπειρία του στη ναυπηγική τέχνη, τα τέλεια σχέδια και ομοιώματα ιστιοφόρων τα οποία παρουσίαζε, του παρείχαν μια σειρά από βραβεία, διπλώματα και επαίνους στην Ελλάδα και το εξωτερικό λειτουργώντας ως δείγμα αναγνώρισης του έργου του (Σταθάκη-Κούμαρη, 2016).

5.1.6 Εργαλεία Ναυπηγικής & Εξαρτήματα

Η ποικιλία των εργαλείων για το χτίσιμο ενός ξύλινου σκάφους ήταν μεγάλη. Οι παραβομαραγκοί χρησιμοποιούσαν κυρίως χειροκίνητα εργαλεία. Κάποια από αυτά είναι η πλάνη (1), οι ματσόλες (2) που ήταν είδος ξύλινου σφυριού, η ξύλινη σέσουλα ή σέδουλα (3) με την οποία έβρεχαν εξωτερικά το καράβι για να μην «ξερομαχιάζει» δηλαδή για να μην 'σκάει' το ξύλο από την ζέστη. Οι σιδηρουργοί ή «χαλκείς» κατασκεύαζαν μεταλλικά αντικείμενα, όπως γάντζους (4) και καρφιά ή γκιαβέτες (5). Η τριβέλα ή αρίδα (6) ήταν μεγάλο τρυπάνι με το οποίο άνοιγαν τρύπες (η διαδικασία γινόταν διαδοχικά με τη χρήση αρχικά μικρότερου τρυπανιού για το άνοιγμα μιας μικρής τρύπας και στη συνέχεια μεγαλύτερου φτάνοντας τελικά στο επιθυμητό μέγεθος διαμέτρου της τρύπας που ήθελαν). Μετά το τέλος του χτισίματος, το καράβι έμπαινε στη θάλασσα με τη βοήθεια της ματσόλας (7) για να λύνουν τις σφήνες που συγκρατούσαν τα βάζα, εκεί που στηριζόταν το καράβι.

Εικόνα 64 – Προθήκη εργαλείων

Εικόνα 65 – Όψη εγκατάστασης ενότητας για τα Εργαλεία

Στις 25 Απριλίου 1927 ιδρύθηκε στο Γαλαξίδι από τα αδέρφια Π. Ηλιακοπούλου ένα ναυπηγείο για μικρά σκάφη στη θέση Καταλώνια-Εδώθεν στο Χηρόλακα και λειτούργησε μέχρι και το 1940. Στον πίνακα απεικονίζεται το ναυπηγείο αλλά και τα δύο αδέρφια (1). Ενώ, τα δύο ομοιώματα είναι έργα του Πέτρου Π. Ηλιακόπουλου, το επάνω (2) τύπου μπάρκο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ και το κάτω (3) τύπου λόβερ ΝΙΚΟΛΑΟΣ.

Σχοινιά και ναυτικοί κόμπου

Σημαντική ήταν η χρήση των σκοινιών, αφού αποτελούσαν από τα βασικότερα εξαρτήματα και χρησιμοποιούνταν για την σταθερότητα των πανιών αλλά και το δέσιμο του караβιού στο λιμάνι. Το πάχος, το μήκος αλλά και το πλέξιμο τους ήταν ανάλογο με την χρήση την οποία θα είχαν. Επίσης σχημάτιζαν ειδικούς ναυτικούς κόμπους έχοντας ο καθένας τη δική του ονομασία. Εργαλεία τα οποία χρησιμοποιούνταν για την κατασκευή τους, και περιλαμβάνονται στην έκθεση, ήταν:

- Το στριφτίρι σκοινιών (1), με το εργαλείο αυτό έστριβαν το σχοινί με το χέρι
- Ο στριπτέρ (2), χειροκίνητο μηχάνημα για το στρίψιμο των σκοινιών
- Η καβίλια (3), χρησιμοποιούνταν για ματισιές (ένωση-πλέξιμο δύο διαφορετικών τρίκλωνων σκοινιών) και γάσες (πλέξιμο μόνιμης θηλιάς στην άκρη του σκοινιού) των σκοινιών.
- Η ματσόλα (4), ξύλινο σφυρί για να ισιώνουν τα ξάρτια (σχοινιά)

Εικόνα 66 – Λεπτομέρεια προθήκης με εργαλεία για ναυτικούς κόμπους

Ιστία (Πανιά)

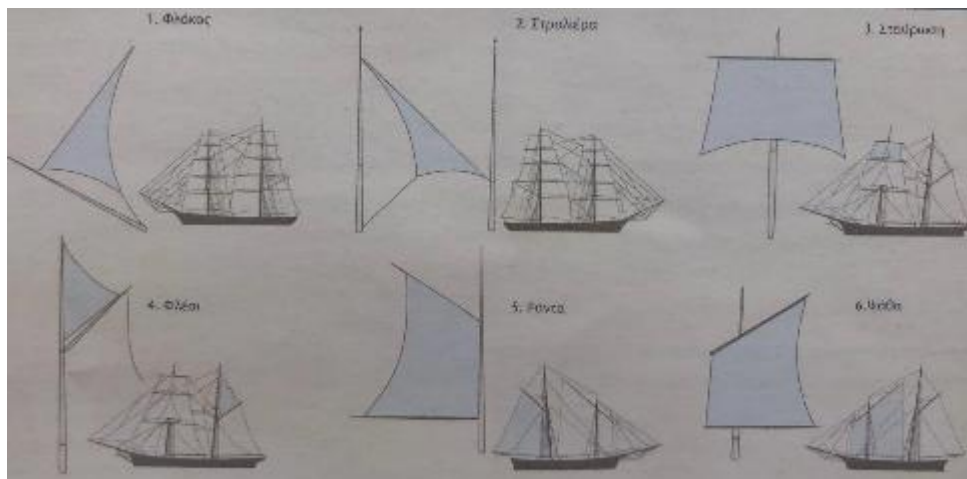
Όπως περιγράφεται και στην έκθεση, τα πανιά των Ιστιοφόρων υφαίνονταν κυρίως στο Γαλαξίδι ή τα έφερναν από το εξωτερικό. Οι βιλιέρηδες ήταν υπεύθυνοι για την σχεδίαση, το κόψιμο αλλά και το ράψιμο τους ανάλογα με τον τύπο αλλά και το μέγεθος του караβιού. Η διαδικασία αυτή αποτελούσε παράδοση καθώς το χειμώνα οι εργασίες για την ετοιμασία των πανιών γινόταν μέσα στα σπίτια τους και πιο συγκεκριμένα στον επάνω όροφο του σπιτιού στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο ο οποίος δεν είχε εσωτερικά χωρίσματα, το αβέρτο (ενώ το καλοκαίρι γινόταν στην ύπαιθρο). Στον εκτιθέμενο ειδικό εξοπλισμό για το ράψιμο

των πανιών περιλαμβάνονται βελόνες ή σακοράφες (1), για το ράψιμο ή διόρθωμα των πανιών και βαρδαμάς (2), γάντι χωρίς δάχτυλα από χοντρό πετσί ή караβόπανο (3) το φορούσαν στην παλάμη και τον αντίχειρα του δεξιού χεριού.

Εικόνα 67– Λεπτομέρεια συνοδευτικού κειμένου για τα εργαλεία ραψίματος ιστίων

Οι τύποι των ιστίων που αναφέρονται στην έκθεση είναι οι φλόκοι¹³, οι στραλιέρες¹⁴, η σταύρωση¹⁵, το φλέσι¹⁶, η ράντα ή μπούμα¹⁷ και η ψάθα¹⁸.

Εικόνα 68 – Λεπτομέρεια συνοδευτικού κειμένου για τους τύπους ιστίων

Η προθήκη των ιστίων συνοδεύεται από ένα δραματικό πίνακα, με τίτλο ‘Νικόλαος’, έργο του De Simone. Απεικονίζει ένα σκάφος τύπου μάρκο-μπέστια, τη στιγμή του μαζέματος των πανιών εν μέσω θύελλας (πάνω στο πλωριό άλμπουρο διακρίνονται τέσσερις ναυτικοί σκαρφαλωμένοι στην αντένα προσπαθώντας να μαζέψουν τον κάτω παπαφίγκο πριν τον πάρει ο δυνατός άνεμος (4)).

¹³ Βοηθητικά τριγωνικά πανιά που τα συναντάμε σε όλους τους τύπους ιστιοφόρων, πάντα τοποθετούνται μπροστά από το πλωριό άλμπουρο και πάνω από το μαστούνι.

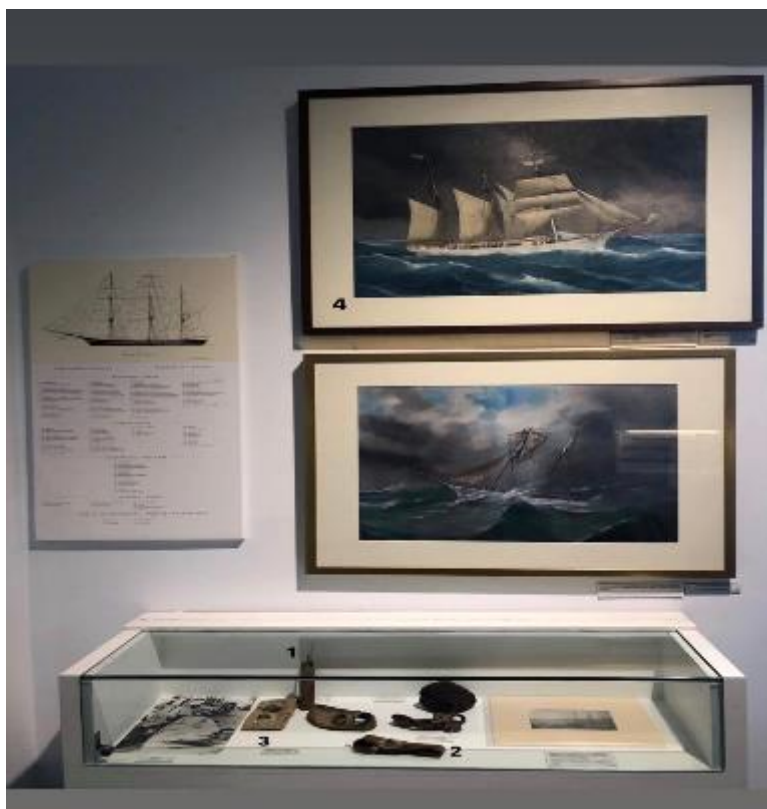
¹⁴ Βοηθητικά τριγωνικά πανιά τα οποία τοποθετούνται μεταξύ δύο άλμπουρων στα μεγάλα ιστιοφόρα.

¹⁵ Ο παλαιότερος τύπος πανιού με σχήμα κανονικού ισοσκελούς τραπεζίου, με την κάτω πλευρά μεγαλύτερη από τις παράλληλες. Τοποθετούνται πολλές σταυρώσεις σ’ ένα κατάρτι, η μια πάνω από την άλλη, με τη μικρότερη πάνω και τη μεγαλύτερη κάτω. Τα σκάφη τα οποία είναι αρματωμένα με σταυρώσεις διακρίνονται για την σταθερότητα τους στην πλοήγηση.

¹⁶ Τριγωνικό ή τετράπλευρο πανί που τοποθετείται πάνω από την ράντα.

¹⁷ Τετράπλευρο πανί που απλώνεται πίσω από το κατάρτι, όπου είναι προσδεμένο μόνο το μπροστινό μέρος του.

¹⁸ Μεγάλο πανί με τετράπλευρο σχήμα και μικρότερη την μπροστινή πλευρά. Το πάνω και κάτω μέρος εκτείνεται μπροστά ή και πίσω από το άλμπουρο.

Εικόνα 69– Όψη εγκατάστασης με εκθέματα σχετικά με τα ιστία

5.1.7 Τύποι ιστιοφόρων που ναυπηγήθηκαν στο Γαλαξειδί

Στο Γαλαξειδί ναυπηγήθηκαν πολλοί και διαφορετικοί τύποι ιστιοφόρων, με δύο άλμπουρα (μούλος ή ερμαφρόδιτος¹⁹, μπρατσέρα²⁰, ραντοψάθι²¹, λόβερ²², σκούνα²³, μπρίκι²⁴) και με τρία άλμπουρα (μπάρκο-μπέστια²⁵, μπάρκο²⁶ και λόβερ). Η ονομασία του κάθε τύπου βασίστηκε στη διάταξη και στον συνδυασμό της ιστιοφορίας του. Παρόλα αυτά οι Γαλαξειδιώτες προτιμούσαν τα μπρίκια, όπως μας είναι γνωστό από παλαιότερες καταγραφές. Επίσης τα μεγαλύτερα ιστιοφόρα όπως τα μπρίκια, τα μπάρκα και μπάρκο-μπέστια ταξίδευαν και έξω από την Μεσόγειο, στις ανοιχτές θάλασσες. Στην έκθεση παρουσιάζονται με τη βοήθεια έργων ζωγραφικής.

¹⁹ Το ιστιοφόρο αυτό έχει ράντα και φλέσι (τύπος πανιών) στο πρυμνιό (πρύμνη), ράντα και τρία σταυρωτά πανιά στο πλωριό (πλώρη), μια στραλιέρα και φλόκους.

²⁰ Έχει δύο ψάθες για κύρια πανιά και ένα έως τρεις φλόκους.

²¹ Ο όρος είναι κυρίως Γαλαξειδιώτικος, έχει μια ψάθα στο πλωριό άλμπουρο και μία ράντα στο πρυμνιό, επίσης έχει ένα ή περισσότερους φλόκους και μερικά ραντοψάθια με φλέσι. Είναι ένας τύπος ενδιάμεσος μπρατσέρας και λόβερ.

²² Έχει δύο ράντες με φλέσι, τρεις ή τέσσερις φλόκους και στραλιέρες. Μπορεί να έχει και τρία άλμπουρα.

²³ Στο πρυμνιό άλμπουρο έχει μια ράντα με φλέσι και στο πλωριό πέντε σταυρωτά πανιά, επίσης ανάμεσα στα άλμπουρα έχει τρεις ή τέσσερις στραλιέρες και στην πλώρη, πάνω από το μπαστούνι, τέσσερις φλόκους.

²⁴ Στο άλμπουρο της πρύμνης έχει ράντα και σταυρωτά πανιά, και στο άλμπουρο της πλώρης μόνο σταυρωτά πανιά, ακόμα ανάμεσα στα άλμπουρα έχει στραλιέρες και στην πλώρη τους φλόκους.

²⁵ Είναι ο μεγαλύτερος τύπος ιστιοφόρου που ναυπηγήθηκε στο Γαλαξειδί, το πρυμνιό και το μεσαίο άλμπουρο έχουν ράντα και φλέσι, το πλωριό πανιά με σταύρωση και στην πλώρη βρίσκονται οι φλόκοι.

²⁶ Στο άλμπουρο της πρύμνης έχει ράντα και φλέσι και στα άλλα δύο σταυρωτά πανιά ακόμα ανάμεσα στα άλμπουρα έχει στραλιέρες και πάνω από το μπαστούνι φλόκους.

Εικόνα 70 – Όψη εγκατάστασης με εκθέματα σχετικά με τους τύπους ιστιοφόρων στο Γαλαξείδι

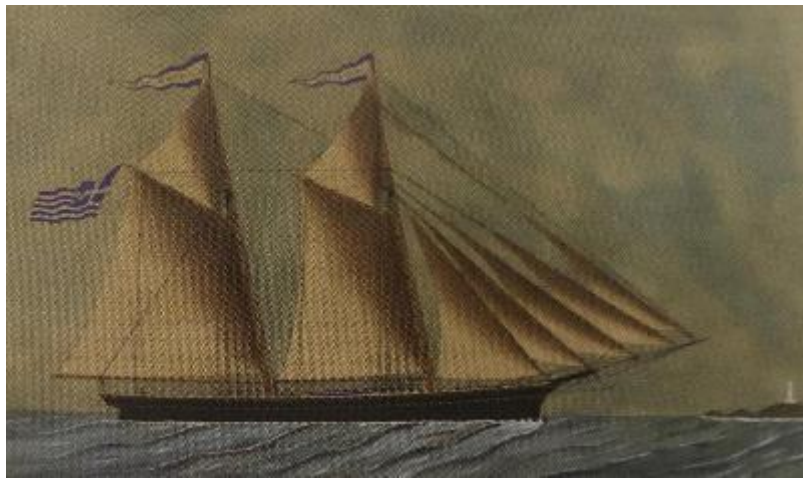
Εικόνα 71 – ΑΓΙΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ, τέμπρα, έργο του G. D. Esposito στη Μάλτα το 1900. Τύπος μούλος του Αθανασίου Ι. Τρίγκαλα

Εικόνα 72 – ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, υδατογραφία. Τύπος μπρατσέρα 57 τόνων του Δημ. Σκιαδά. Ναυπηγήθηκε στο Γαλαξείδι το 1895

*Εικόνα 73 – ΟΜΟΝΟΙΑ, υδατογραφία. Τύπος ραντοψιάθι 50 τόνων των Κ. και Ι. Α. Γονιού.
Ναπηγήθηκε στο Γαλαξείδι το 1880*

*Εικόνα 74- ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ, υδατογραφία. Τύπος λόβερ 60 τόνων του Σ. Ν. Τσαουσάκη.
Ναπηγήθηκε στο Γαλαξείδι το 1881*

*Εικόνα 75 - ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ, υδατογραφία. Τύπος σκούνα του Δημητρίου Περδίκη.
Ναπηγήθηκε στο Γαλαξείδι το 1893*

Εικόνα 76 - ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΟΙ, υδατογραφία, έργο της οικογένειας Luzzo.
Τύπος μπρίκι 320 τόνων των αδελφών Π. και Α. Βλάμη. Ναυπηγήθηκε στο Γαλαξίδι το 1871

Εικόνα 77 - ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, υδατογραφία, έργο του Louis Roux. Τύπος μάρκο-μπέστια 302 τόνων των Νικολάου Καθάρου, Ηλία Γεωργίου και Ιωάννου Μητρόπουλου. Ναυπηγήθηκε στο Γαλαξίδι το 1872

Εικόνα 78 - ΑΓΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ, υδατογραφία, έργο του Louis Roux στη Μασσαλία στις 16/2/1889.
Τύπος μάρκο 302 τόνων του Π. Σ. Αγγελή. Ναυπηγήθηκε στο Γαλαξίδι το 1883

Εικόνα 79 – Γενική όψη της Αίθουσας II

Εικόνα 80 –Όψη της Αίθουσας II

5.2 Αίθουσα III

Στην Αίθουσα III –όπως και στο κλιμακοστάσιο- έχουν τοποθετηθεί αντικείμενα αρματώματος και εξαρτήματα Ιστιοφόρων, που ολοκλήρωναν τον εξοπλισμό του πλέοντος/ προς πλεύση ιστιοφόρου, αλλά και το διακοσμούσαν.

Το αρμάτωμα-εξαρτήματα ιστιοφόρων

Όταν έφτανε στο τέλος η σχεδίαση και το χτίσιμο του караβιού, έριχναν το σκαρί στη θάλασσα και το αγκυροβολούσαν στο λιμάνι, εκεί γινόταν το αρμάτωμα ή αλλιώς

‘αρματωσιά’ ή ‘εξαρτισμός’ όπου στη φάση αυτή το ιστιοφόρο θα ‘στολιζόταν’ με τα διάφορα εξαρτήματα, τμήματα και υλικά που θα του εξασφάλιζαν την κίνηση του, την ασφάλεια αλλά και τον καλλωπισμό του. Η διαδικασία αυτή γινόταν από ειδικούς μαστόρους, τους αρμαδάρους.

Η δυσκολότερη εργασία αρματώματος ήταν η τοποθέτηση των άλμπουρων, με ύψος 20 έως 30 μέτρα και με μεγάλο βάρος ανάλογο με τον τύπο του ιστιοφόρου πολλές φορές στο κατάρτι τοποθετούνταν και πρόσθετα κομμάτια όπως το αλμπουρέτο και το κόντρα αλμπουρέτο. Χαρακτηριστικό των Γαλαξειδιώτικων ιστιοφόρων ήταν ότι έβαφαν το κάτω τμήμα των άλμπουρων άσπρο, γνωστά ως τα «Γαλαξειδιώτικα καράβια με τις άσπρες κολώνες», για να μπορούν να αναγνωρίζονται από μακριά.

Το αρμάτωμα αποτελούσαν επίσης:

- Αντένες -μαζί με την κάτω (1)²⁷, τα μπρούλια (2)²⁸ και τη ντρότσα (3)²⁹ - για να συγκρατούνται τα πανιά
- Ξάρτια (συρματόσχοινα) και παραξάρτια (σιδερένιες χονδρές βέργες), για να συγκρατούν το άλμπουρο και να μπορεί να αντέξει το βάρος των πανιών αλλά και τον αέρα
- Μπαγιότα-μπιγότα³⁰ (4), μέσα από τις οποίες περνούσε το σχοινί και βοηθούσε στο τέντωμα και την σταθεροποίηση των ξαρτιών
- Μακαρά³¹ (5), που χρησίμευε στην κίνηση των πανιών αλλά και για τη μεταφορά μικρών και μεγάλων φορτίων ή εξαρτημάτων πάνω στο καράβι
- Παπαδιά ή καθρέφτη (7), ήταν ξυλόγλυπτη διακόσμηση της πρύμης του караβιού
- Φανάρια (8, 9, 10), τοποθετημένα πάνω στα ξάρτια³²
- Άγκυρες (11)³³
- Καμπάνα(12), τοποθετημένη στην πλώρη του караβιού με την οποία σήμαιναν την αλλαγή της βάρδιας και ειδοποιούσαν σε καταστάσεις κινδύνου
- Τιμονιέρα³⁴ (13)
- Η ρέντελα ή ρεντίλα(14), ξύλινο όργανο με λαβή και τρία κρόταλα την οποία χρησιμοποιούσαν για την αλλαγή της βάρδιας του πηδαλιούχου (Γουργουρής, 2001 · Σταθάκη – Κούμαρη & Βαλαβάνης, χ.χ.).

²⁷ Συνδέει την αντένα με το άλμπουρο.

²⁸ Συγκρατούν την κάτω στο άλμπουρο.

²⁹ Στερεώνει την αντένα με το άλμπουρο.

³⁰ Ήταν στρογγυλή και επίπεδη στις δυο πλευρές, φτιαγμένη από άγριο ξύλο με τρεις τρύπες στη μέση ή αλλιώς «μάτια» .

³¹ Ήταν ξύλινη κατασκευή με ενσωματωμένο σιδερένιο γάντζο, αποτελούταν από ένα έως τέσσερα διάκενα, λεγόμενα «μάτια» , και σε κάθε μάτι ήταν τοποθετημένη μια τροχαλία, το ράουλο, από την οποία περνούσε το σχοινί.

³² Στο κάτω μέρος του άλμπουρου της πλώρης βρίσκονταν τα πλευρικά φανάρια πορείας του караβιού, με το κόκκινο αριστερά (8) και το πράσινο δεξιά (9) με άνοιγμα 90° και φώτιζαν με λάμπες πετρελαίου μέσα στις φαναριέρες. Το φανάρι της «κορώνης» (10) ήταν τοποθετημένο στον καθρέφτη της πρύμης, κάτω από τα κάγκελα, με άνοιγμα 180° .

³³ Κάθε καράβι είχε στην πλώρη δύο άγκυρες με τις ονομασίες «σπεράντσα» και «σεγκόντα» ακόμα υπήρχε μια επιπλέον άγκυρα μικρότερη, στην πρύμνη, το «αγκουρέτο» η οποία χρησιμοποιούταν σε περίπτωση ανάγκης.

³⁴ Βρισκόταν στην πρύμνη, τα ιστιοφόρα είχαν για πηδάλιο την λαγουδέρα ή αλλιώς γκέκι ή διάκι η οποία ήταν μακριά ξύλινη λαβή στηριγμένη στο τιμόνι, σε οριζόντια θέση, αργότερα η λαγουδέρα αντικαταστάθηκε από τη ρόδα.

Εικόνα 81 –Όψη προθήκης με αντικείμενα αρματόματος

Εικόνα 82 –Όψη προθήκης με αντικείμενα αρματόματος

Εικόνα 83 –Όψη εγκατάστασης κλιμακостаσιού, ξεχωρίζει η τιμονιέρα

Εικόνα 84 –Λεπτομέρεια συνοδευτικού κειμένου για τα αντικείμενα αρματομάτος

Εικόνα 85 –Ρέντελα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΔΟΜΗ & ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ: ΑΙΘΟΥΣΑ V

Στην Αίθουσα V σκιαγραφείται η εμπορική σημασία αλλά και η «περιπέτεια» του ναυτικού ταξιδιού, φτάνοντας και στην πικρή ιστορία των ναυαγίων. Σε σύγκριση με τις –επίσης σχετικές με την ιστορική και ναυτική συλλογή– αίθουσες που εξετάστηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, εδώ έχουν σημαντική παρουσία τα έγγραφα (προσωπικά ταξιδιωτικά έγγραφα, ημερολόγια, κτλ.), οι χάρτες και μέσα πλοήγησης, ενώ ξεχωρίζουν τα ακρόπρωρα.

Μια ακόμη δευτερεύουσα διαφοροποίηση είναι η τοποθέτηση προθηκών (σε στυλ τραπεζιών) στο κέντρο του χώρου (ενώ στις προηγούμενες αίθουσες η διάταξη ήταν περιμετρική). Για τη δημιουργία νέων προθηκών θεωρήθηκε απαραίτητο να καλυφθούν επιπλέον τα παραδοσιακά ημικυκλικά με τόξο (τη μετζαλούνα) παράθυρα όπου εκεί τοποθετήθηκαν τα ακρόπρωρα, στη μέση του χώρο προσαρμόστηκε η ειδική προθήκη για τα όργανα και τα εργαλεία ναυτιλίας, και κάτω από τους πίνακες των Ιστιοφόρων τοποθετήθηκαν μέσα σε προθήκες χειρόγραφα από το εμπορικό ταξίδι, τα ναυάγια και αλληλασφάλειες.

Εικόνες 86 & 87 –Γενικές όψεις εγκατάστασης Αίθουσας V

6.1 Περιμετρικές ενότητες

6.1.1 Το εμπορικό ταξίδι και η ναυτιλιακή επιχείρηση

Μέχρι και σήμερα έχει καταγραφεί σημαντικό εύρος πληροφοριών από τα Ναυτικά βιβλία όπως Νηολόγια, Ημερολόγια καταστρώματος, Ναυτικά φυλλάδια, Βιβλία εξόδων του πλοίου, Βιβλία τροφοδοσίας, Βιβλία μισθοδοσίας κ.α. τα οποία αποτελούν πηγές πληροφόρησης και έρευνας αλλά και ταυτοποίησης των συλλογών.

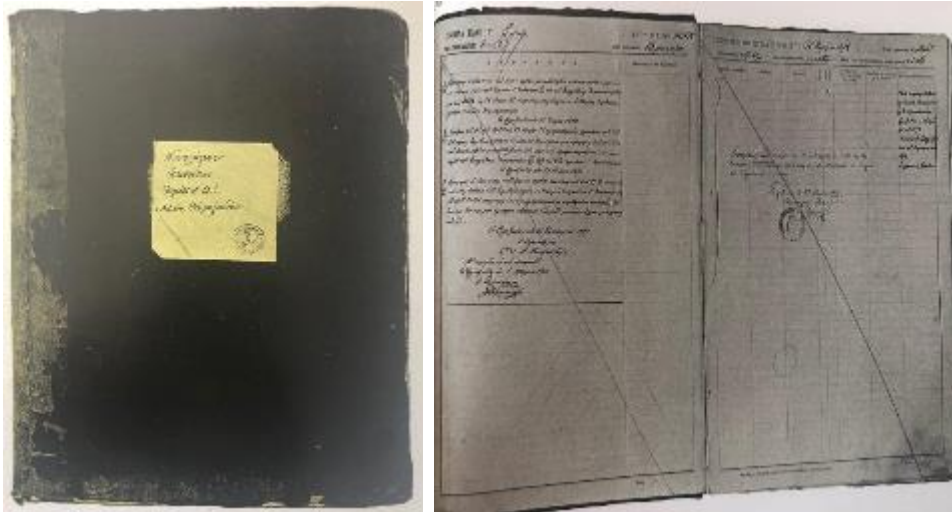

Εικόνα 88 - «Ημερολόγια» του ΑΣΗΜΟΥΛΑ, 1882 & του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ', 1884 (που είναι ταυτόχρονα και «Ναυτολόγιο»)

Από τη μελέτη τους προκύπτει ότι, σύμφωνα με διάταγμα της εποχής (14/11/1836, <<Περί Εμπορικής Ναυτιλίας>>), κάθε πλοίο για να ταξιδέψει έπρεπε να νηολογηθεί και να αναγνωριστούν η ιδιοκτησία και η εθνικότητα του. Αρχικά απαραίτητη ήταν η υποβολή βεβαίωσης του ιδιοκτήτη και του αρχιναυπηγού οι οποίες θα υποβάλλονταν στην Λιμενική αρχή. Στη συνέχεια γινόταν έλεγχος στο πλοίο και στα στοιχεία που είχαν συγκεντρωθεί σχετικά με τον εξοπλισμό, τις αποσκευές, τον οπλισμό και καταμέτρηση των στοιχείων σχετικά με το μήκος, το πλάτος, το βύθισμα, την χωρητικότητα, την καλή και ασφαλή κατασκευή του και την κλάση του (μικρότερα ή μεγαλύτερα των 60 τόνων).

Εικόνα 89 – Όψη εγκατάστασης Αίθουσας V

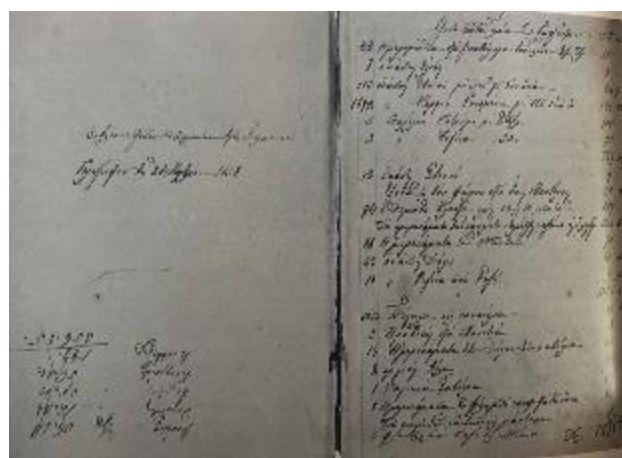
Εικόνα 90 α) και β) - Εξώφυλλο (αριστερά) και δυο σελίδες (δεξιά) του «Νηολογίου» Ιστιοφόρων, Κλάσεως Α', Λιμένος Γαλαξιδίου, 16 Απριλίου 1878 - 20 Ιανουαρίου 1897)

Εικόνα 91- «Υγειονομική πιστοποίησης» για το πλοίο ΑΓΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Εικόνα 92 - Σελίδα «Πρωτοκόλλου καταμετρήσεως εμφόρτου πλοίου»

Εικόνα 93 - «Βιβλίο εξόδων» του πλοίου ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

6.1.2 Θαλάσσιοι εμπορικοί δρόμοι

Ο καπετάνιος, συνήθως και πλοιοκτήτης του πλοίου, ήταν υπεύθυνος για την επιστασία, διακυβέρνηση αλλά και εμπορική εκμετάλλευση του φορτίου στο πλοίο. Το ταξίδι, καθόριζε, το φορτίο και το ύψος της αμοιβής για τη μεταφορά του. Όταν το πλοίο ήταν έτοιμο για το μεγάλο αυτό ταξίδι χάραζε πορεία χωρίς να γνωρίζει πότε θα φτάσει στον προορισμό του καθώς η διάρκεια του ταξιδιού εξαρτιόταν από τις καιρικές συνθήκες οι οποίες επικρατούσαν. Σημαντικό εύρος πληροφοριών σχετικά με το ταξίδι, τους κινδύνους, τα φορτία και τον χρόνο παραμονής στα λιμάνια για την παράδοση του φορτίου αλλά και τη φόρτωση προμηθειών για το πλοίο ήταν οι εγγραφές στα ημερολόγια, τα κατάστιχα και τα ναυλοσύμφωνα. Μέχρι και σήμερα τα βιβλία αυτά αποτελούν πολύτιμες πηγές πληροφορίας για ολόκληρη τη διαδικασία του ταξιδιού. Τα Γαλαξειδιώτικα ιστιοφόρα εκτός από τον Κορινθιακό και το Ιόνιο ταξίδευαν με διάφορα είδη φορτίων από και προς τα λιμάνια της Μεσογείου, της Μαύρης θάλασσας, της Αζοφικής, της Ευρώπης, της Αφρικής καθώς και πέρα από τον Ατλαντικό Ωκεανό. Ο καπετάνιος ή ο πλοιοκτήτης ερχόταν σε συμφωνία με τους πράκτορες για το ναύλο, μέσω ενός ναυλοσύμφωνου, το οποίο λειτουργούσε ως αποδεικτικό για την μεταφορά του φορτίου. Κάποιες φορές οι ιδιοκτήτες αγόραζαν οι ίδιοι το φορτίο, αντί να παίρνουν ναύλα για τη μεταφορά, και το μεταπουλούσαν έχοντας μεγαλύτερο κέρδος.

Στα είδη των φορτίων καταγράφονται στην έκθεση συγκαταλέγονται:

- Πετρέλαιο (σε βαρέλια) από τα βόρεια της Μικράς Ασίας
- Ασβέστης από το Γαλαξειδί
- Ξυλεία και μάρμαρα από τη Ρουμανία και την Τεργέστη
- Σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι από τα λιμάνια Ρουμανίας, Ρωσίας, Βουλγαρίας
- Πέτρα από τη Γραμβούζα της Δαλματίας
- Φασόλια από τη Βράιλα
- Μπαρτζουλιάνα (ορυκτό θηραϊκή γη) από τη Σαντορίνη
- Χαρούπια από την Κύπρο
- Θειάφι από τα λιμάνια της Ιταλίας
- Σταφίδα από την Κρήτη και το Μοριά
- Πλάκες από τη Μάλτα (μαλτεζόπλακες)
- Σύκα από την Καλαμάτα
- Ύφασμα ειδικό για τα πανιά των караβιών από τη Μάλτα και Τεργέστη
- Κρεμμύδια από τα Βάτικα
- Κάρβουνο από τα λιμάνια της Αγγλίας

Επίσης, γίνεται μνεία στα μεγάλα εμπορικά λιμάνια:

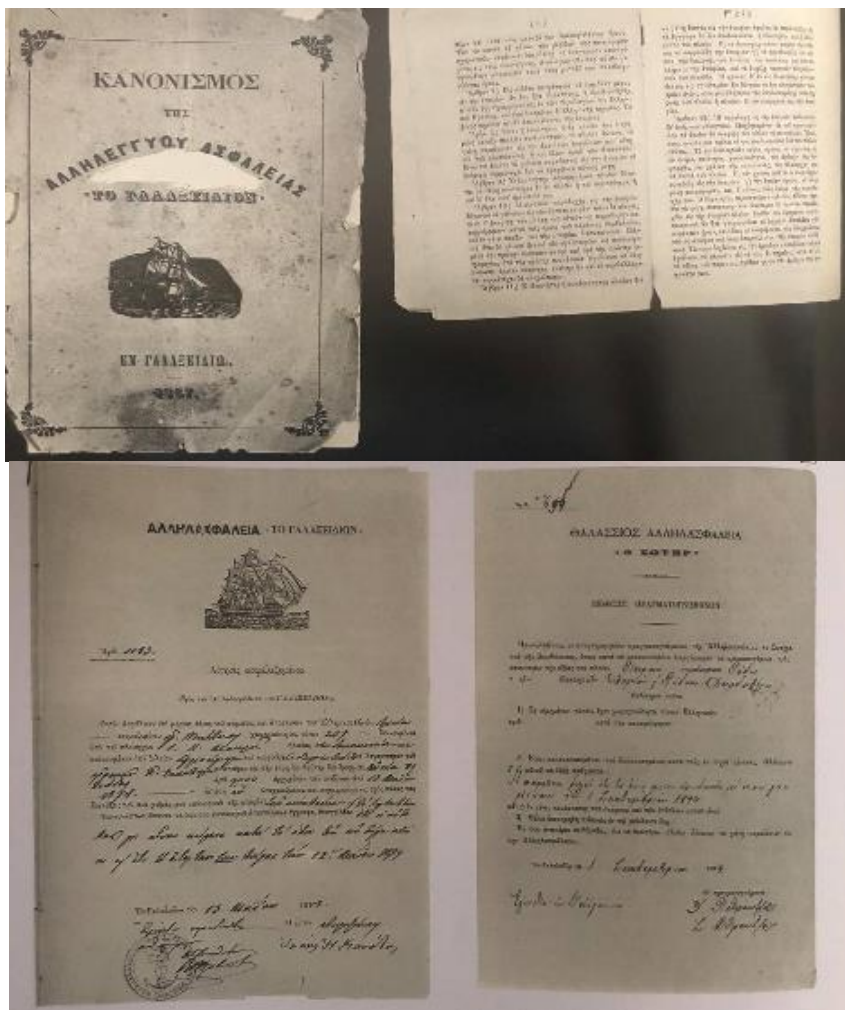
- στη Μαύρη Θάλασσα: η Οδησσός, το Ταϊγάνι, η Μαριούπολη, η Σεβαστούπολη, η Θεοδοσία, η Ευπατορία, το Βατούμ, το Γαλάτσι
- στο Βόσπορο: Η Κωνσταντινούπολη
- στη Μεσόγειο: Η Σμύρνη, τα λιμάνια της Κρήτης, των Δωδεκανήσων, της Κύπρου, η Σαντορίνη, ο Πειραιάς, η Πάτρα, η Τεργέστη, η Βενετία, η Ανκόνα, το Μπρίντεζι, η

Νεάπολη, η Γένοβα, το Λιβόρνο, η Μεσσήνη, το Παλέρμο, η Νίκαια, η Μασσαλία, η Βαρκελώνη, η Ταραγόνα, η Αλεξάνδρεια

- στη Μεγάλη Βρετανία: Το Κάρντιφ, το Φάλμουθ, το Λίβερπουλ, το Σουάνσι

6.1.3 Η ασφάλιση των γαλαξειδιώτικων πλοίων

Οι Γαλαξειδιώτες πλοιοκτήτες, μέχρι και το 1860, ασφάλιζαν τα πλοία τους κυρίως σε ελληνικές ασφαλιστικές εταιρείες έναντι χρηματικής ανταμοιβής. Από το 1860 και έπειτα ιδρύονται στο Γαλαξίδι αλληλασφαλιστικές εταιρίες οι οποίες αναλαμβάνουν την ασφάλιση των δικών τους πλοίων, με πρώτη την «Ανώνυμον Κινδυνασφαλιστικήν Εταιρείαν το ΓΑΛΑΞΕΙΔΙΟΝ» η οποία λειτούργησε για 5 χρόνια και την «Αλληλλέγγυον ασφάλειαν το ΓΑΛΑΞΕΙΔΙΟΝ» το 1866. Έπειτα υπήρξαν άλλες έξι (6) που η λειτουργία τους διήρκεσε από το 1870 μέχρι και τις αρχές του 20ου αιώνα με την παρακμή της Ιστιοφόρου ναυτιλίας. Για να μπορέσει να ασφαλιστεί ένα πλοίο χρειαζόταν πρωτίστως η έγκριση του ιδιοκτήτη και η αξιολόγηση από τους εργαζομένους της εταιρίας αν η ασφαλιστική δεχόταν το πλοίο τότε του χορηγούσε το πιστοποιητικό ασφάλισης το οποίο το διασφάλιζε σε οποιοδήποτε θαλάσσιο κίνδυνο. Σε περίπτωση οποιασδήποτε ζημίας γινόταν εκ νέου αξιολόγηση και ακολουθούσε η αποζημίωση.

Εικόνα 94 α) και β) - Αλληλασφάλιες

6.1.4 Το ταξίδι της ΑΛΤΑΝΑΣ (20 Φεβρουαρίου-23 Ιουλίου 1873)

Το ιστιοφόρο ΑΛΤΑΝΑ με Πλοίαρχο τον Νικόλαο Μ. Παπαπέτρου και τύπου Μπρίκι 285 τόνων, ναυπηγήθηκε στο Γαλαξείδι το 1869. Στο κατάστιχο του πλοιάρχου δίνονται πληροφορίες για το πεντάμηνο ταξίδι το 1873, που κατά τη διάρκειά του προσέγγισε 7 λιμάνια και εξασφάλισε 3 ναύλους με 5 φορτοεκφορτώσεις, διασχίζοντας συνολικά τη θάλασσα απόσταση των 4500 ναυτικών μιλίων. Η προθήκη περιλαμβάνει χάρτη με την διαδρομή της ΑΛΤΑΝΑΣ και διάφορες φωτογραφίες, ενώ πλαισιώνεται από δυο ναυτικούς χάρτες σε κάδρα και υδατογραφία του Louis Roux (πάνω από την προθήκη), καθώς και από δυο κασέλες που χρησιμοποιούσαν στα ταξίδια και ένα χρηματοκιβώτιο Ιστιοφόρου (κάτω από την προθήκη).

Εικόνα 95 – Όψη εγκατάστασης υπο-ενότητας για το πλοίο «Αλτάνα»

Εν συντομία, η διαδρομή που ακολούθησε ήταν η εξής: Στις 20/2, μετά από ένα μεγάλο ταξίδι φτάνει στο λιμάνι του Swansea της Ουαλίας για να φορτώσει κάρβουνο και να το μεταφέρει στο Γαλάτσι της Ρουμανίας στη Μαύρη Θάλασσα. Η φόρτωση διήρκεσε πέντε ημέρες, το ιστιοφόρο σαλπάρει και χαράζει πορεία προς το νότο περνώντας μέσα από τον κάβο του Ουζάν των γαλλικών ακτών. Συνεχίζει την πλεύση του περνώντας από τις ισπανοπορτογαλικές ακτές του Ατλαντικού και φτάνει στο Γιβραλτάρ. Προχωρώντας στη Μεσόγειο προσπερνά διαδοχικά τις ακτές της Βόρειας Αφρικής. Αφήνοντας πίσω τους κάβους της Σικελίας διασχίζει τη θάλασσα για τον κάβο Ματαπά και πλέον μπαίνει στα γνώριμα νερά του Αιγαίου. Μετά από 35 μέρες ταξιδιού, στις 2/4, η ΑΛΤΑΝΑ διασχίζοντας τη θάλασσα μέσα από δυνατούς ανέμους και αντίθετα ρεύματα φτάνει στα στενά των Δαρδανελίων. Στις 7/4 φτάνει στην Κωνσταντινούπολη, την επόμενη μέρα διασχίζει το Βόσπορο και φτάνει στη Μαύρη θάλασσα. Έπειτα από 7 ημέρες ταξίδι, και αφού διέπλευσε το Δούναβη, έφτασε στο Γαλάτσι στις 25/7. Στο λιμάνι αυτό παραμένει, περίπου, 45 μέρες (δεν υπάρχουν καταγραφές στο ημερολόγιο σχετικά με το διάστημα αυτό), και κατά τη

διάρκεια της παραμονής του το φορτίο ξεφορτώθηκε, τα αμπάρια καθαρίστηκαν και βρέθηκε νέο φορτίο αραβοσίτου με προορισμό τα λιμάνια της Ζακύνθου και της Τεργέστης. Στις 10/6 ξεκινάει το καινούργιο του ταξίδι και βάζει πλώρη για τα βόρεια του Βοσπόρου, περνώντας τις δυτικές ακτές του Εύξεινου Πόντου. Στις 15/6 του 1873 διασχίζει τον Πύργο του Λεάνδρου. Το ταξίδι αυτό, από Κωνσταντινούπολη διασχίζοντας τα Δαρδανέλια, το Αιγαίο Πέλαγος, το Ιόνιο και φτάνοντας στη Ζάκυνθο το έκανε σε 17 ημέρες. Έτσι στις 2/7 φτάνει στη Ζάκυνθο, ξεφορτώνει το φορτίο και βρίσκεται σε αναμονή για τους εποχικούς ανέμους και να βάλει πλώρη για το νέο ταξίδι που προορισμό θα έχει την Τεργέστη. Στο λιμάνι αυτό φτάνει στις 23/7 ξεφορτώνει το υπόλοιπο φορτίο του αραβοσίτου και κάνει νέα συμφωνία για μεταφορά φορτίου ξυλείας για την Σμύρνη.

Εικόνα 96 - Louis Roux, ΑΥΤΑΝΑ, Μασσαλία 1878, υδατογραφία.

6.1.5 Ναυάγια

Τα ναυάγια των Ιστιοφόρων πλοίων των Γαλαξειδιωτών αποτελούν μαύρη σελίδα για τον τόπο, από πλευράς συναισθηματικού δεσίματος με τα σκαριά τους αλλά και πένθους λόγω απωλειών αγαπημένων προσώπων. Τα ξύλινα σκάφη ως μοναδική κινητήρια δύναμη για την πλεύση τους χρησιμοποιούσαν τα πανιά, ώστε ήταν επιρρεπή στις δύσκολες καιρικές συνθήκες. Επίσης τα όργανα ναυσιπλοΐας βρίσκονταν σε εμπειρικό στάδιο χωρίς να υπάρχει ακριβής επισήμανση υφάλων, σκοπέλων και ανέμων για την ασφαλή αποφυγή τους. Η ενότητα εικονογραφείται γλαφυρά από μια σειρά πινάκων.

Εικόνα 97 – Όψη εγκατάστασης ενότητας για τα ναυάγια

Εικόνα 98 - Vincenzo Luzzo, ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ, Venezia 1874, υδατογραφία, 51x67 εκ.
Μπρίκι του Πέτρου Α.Τσίπουρα. Ναυπηγήθηκε στο Γαλαξείδι το 1873 (220 τόνοι)

Εικόνα 99 - Υδατογραφία, 40x62 εκ. Ιστιοφόρο του Λουκά Βισβίκη

Εικόνα 100 – «Βυθισμός και τέλος του ναυαγισθέντος εκ του Γαλαξειδίου ελληνικού πλοίου, εις το Κουταλει Λυμενάριον», ελαιογραφία, 46x64εκ.

6.2 Ενότητες στο κέντρο

Οι επιτραπέζιες προθήκες στο κέντρο της αίθουσας αφορούν τα όργανα της ναυτιλίας.

Η εξέλιξη της Ναυτιλίας λειτούργησε καταλυτικά στον τρόπο με τον οποίο το καράβι μπορεί να προσανατολίζεται στον θαλάσσιο χώρο και να φτάνει στον προορισμό του με ακρίβεια. Για να μπορεί να εκτιμηθεί η θέση, η πορεία και η ταχύτητα ενός πλοίου μέσα στη θάλασσα θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα όργανα ώστε να μπορέσει να πλεύσει με ασφάλεια σε έναν τόπο. Στην αρχή ο προσανατολισμός ήταν σχετικά απλός και εμπειρικός, με την χρήση ορατών σημείων όπως τα ακρωτήρια, οι κορυφές βουνών και λόφων, οι φάροι κ.α., όμως με το πέρασμα των χρόνων, αλλά και τις μεγαλύτερες ανάγκες τις οποίες είχαν οι θαλασσινοί, άρχισαν να αναζητούν λύση μέσα από τα μαθηματικά και την τεχνολογία όπου αποτέλεσαν τη βάση για την δημιουργία νέων ναυτιλιακών οργάνων.

6.2.1 Όργανα προσδιορισμού της θέσης του πλοίου

Εικόνα 101 – Όψη προθήκης με όργανα προσδιορισμού θέσης πλοίου (Στη δεξιά πλευρά βρίσκονται τοποθετημένοι οκτάντες και εξάντες και κάτω αριστερά Ναυτικά χρονόμετρα)

Ο οκτάντας και ο εξάντας ή παλαιίστρα είναι δικάτοπτρα γωνιομετρικά όργανα που χρησιμεύουν για την μέτρηση οριζόντιων και κατακόρυφων γωνιών, τα ονόματά τους πήραν από τον αριθμό των γωνιών που σχηματίζουν τα κάτοπτρα τους.³⁵ Με ναυτικό χρονόμετρο προσδιορίζεται το γεωγραφικό μήκος στη θάλασσα.³⁶ Οι ανακαλύψεις αμφότερων θεωρούνται ορόσημα στην ιστορία της ναυτιλίας.

³⁵ Με βάση τον αστρολάβο, όργανο το οποίο έκανε δυνατή τη μέτρηση γωνιών μεταξύ ουράνιων σωμάτων, τον 15ο αιώνα προσαρμόστηκε σε ναυτικό αστρολάβο για την επίτευξη ταξιδιών στους ωκεανούς και στη συνέχεια εξελίχθηκε, για λόγους ακρίβειας και πρακτικότητας, σε τετράντα το 1725, σε οκτάντα το 1731 και σε εξάντα το 1757.

³⁶ Ο Άγγλος τεχνίτης ξυλουργός John Harrison ήταν ο κατασκευαστής του Ναυτικού Χρονόμετρου το 1761, ο οποίος κέρδισε τον διαγωνισμό ακρίβειας $\frac{1}{2}$ μοίρας (2 πρώτων λεπτών της ώρας). Το 1772 πήρε το πρώτο βραβείο για την «εύρεση πρακτικού και χρήσιμου τρόπου και οργάνου προς προσδιορισμό του γεωγραφικού μήκους στη θάλασσα».

6.2.2 Όργανα προσδιορισμού της κατεύθυνσης του πλοίου

Εικόνα 102– Όψη προθήκης με όργανα προσδιορισμού κατεύθυνσης πλοίου

Κεντρικά εκθέματα σε αυτή την προθήκη είναι οι πυξίδες³⁷: διόπτουσης (1), λέμβου μαγνητική-αναρτημένη με σύστημα Cardan (4), μαγνητικές πυξίδες τεταρτο-κυκλικού ανεμολόγιου (11, 12) και ιθυντηρία μαγνητική πυξίδα (13).³⁸ Το εν λόγω όργανο αποτέλεσε αποτέλεσε κινητήριο δύναμη για τη ναυτιλία, ως βασικό μέσο προσδιορισμού της σχετικά ακριβούς κατεύθυνσης (πορείας) χωρίς να διακρίνεται περιμετρικά ορατό σημείο ξηράς. Παρουσιάζονται ακόμα, κιάλια-διόπτρες (2) και τηλεσκόπιο-φορητή τηλεσκοπική διόπτρα (3), αλλά και διαβήτες (5 & 6), διπαράλληλοι κανόνες (7), τρίγωνα (8) και μοιρογνωμόνιο (9), που συνοδεύουν το ναυτικό χάρτη Βρετανικού Ναυαρχείου (1842) που απεικονίζει την περιοχή της Πάρου (10).

6.2.3 Όργανα προσδιορισμού της ταχύτητας του πλοίου

Εικόνα 103 – Όψη προθήκης με όργανα προσδιορισμού ταχύτητας πλοίου

³⁷ Η μαγνητική πυξίδα ήταν κινέζικη ανακάλυψη του 7ου μ.Χ. αιώνα η οποία διαδόθηκε αργότερα στους Ευρωπαίους. Μέχρι και σήμερα αποτελεί βασικό ναυτιλιακό όργανο κάθε πλοίου. Βασικά είδη είναι η μαγνητική, η πυξίδα με ανεμολόγιο με εφευρέτη τον Πορτογάλο Ferrante το 1483, η γυροπυξίδα η οποία αντί της μαγνητικής βελόνας η λειτουργία της βασίζεται στην κίνηση του γυροσκοπίου (παρόλο που χρησιμοποιήθηκε περισσότερο η αξιοπιστία της μαγνητικής πυξίδας ήταν μεγαλύτερη) η ιθυντηρία, η διοπτηρία η επιλέμβιος κ.α.

³⁸). Έχει δεξιά της λάμπα πετρελαίου ή οινοπνεύματος με φυτίλι για φωτισμό του ανεμολογίου τη νύχτα.

Στα εκθέματα αυτής της υπο-ενότητας περιλαμβάνονται ανέμη (1), αμμωτό «αρχαία κλεψύδρα» (5), έλικες μηχανικών δρομόμετρων (6, 7, 8) και μηχανισμοί μέτρησης στροφών έλικα δρομόμετρου (9-10). Έτσι, εξηγούνται τα βασικά μειονεκτήματα των πρώτων ξύλινων δρομόμετρων,³⁹ που οδήγησαν στην επινόηση πιο εξειδικευμένων μέσων μέτρησης της απόστασης και του χρόνου στη θάλασσα (όπως το μηχανικό δρομόμετρο, το αυτογραφικό ρυμουλκούμενου τύπου, το δρομόμετρο γάστρας κ.α.).

6.2.4 Βοηθητικά όργανα

Εικόνα 104– Όψη προθήκης με όργανα πρόγνωσης καιρικών και περιβαλλοντικών συνθηκών

Στα εκτιθέμενα βοηθητικά όργανα περιλαμβάνονται, εκτός από τα ναυτικά εργαλεία μέτρησης αποστάσεων και θέσεων στους χάρτες,⁴⁰ και απλά όργανα μέτρησης των καιρικών και των περιβαλλοντικών συνθηκών, που χρησιμοποιούσαν οι ναυτικοί για εμπειρική πρόγνωση, όπως:

- Το βαρόμετρο, που δείχνει την ατμοσφαιρική πίεση (1)
- Ο βαρογράφος, που καταγράφει συνεχώς την ατμοσφαιρική πίεση (2)
- Το θερμόμετρο, που δείχνει την θερμοκρασία του περιβάλλοντος (3)
- Το σκαντάγιο-σκαντάλιο ή βολίδα(4), για τη μέτρηση του βάθους της θάλασσας (4)⁴¹

³⁹ Για να μετρηθεί η ταχύτητα που διένυε ένα πλοίο, επινόησαν το δρομόμετρο, το οποίο αρχικά ήταν ένα απλό ξύλο που το έριχναν από την πλώρη του πλοίου για να μετρήσουν πόσο χρόνο έκανε να το φτάσει η πρύμνη, γνωρίζοντας την απόσταση ανάμεσα τους. Ο τρόπος αυτός δεν αποδείχτηκε αξιόπιστος καθώς λόγω των κυμάτων το ξύλο δεν έμενε σταθερό αλλά και η απόσταση σε μικρά πλοία δεν ήταν αρκετή. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η επινόηση του πρώτου κοινού δρομόμετρου, που αφήνοντας το στη θάλασσα, από την πρύμνη, και όταν το δέλτα βρισκόταν μακριά από τα απόνερα του πλοίου οι κόμβοι που είχαν τοποθετηθεί στο παρκετόσχοινο από την κουπαστή της πρύμνης αντιστοιχούσαν στον αριθμό των μιλίων ανά ώρα, που έτρεχε το πλοίο.

⁴⁰ Ο ναυτικός χάρτης αποτελεί σχεδιάγραμμα της επιφάνειας της γης πάνω στον οποίο αποτυπώνεται η πορεία και η θέση (στίγμα) του πλοίου, ώστε να μπορεί να εκτιμάται που βρίσκεται, σχετικά με τις ακτές γύρω του αλλά και με τον προορισμό του. Τα σχεδιαγράμματα αυτά αποτυπώνουν με πρακτική ακρίβεια λεπτομέρειες όπως ακτές, βάθη, καταφανή σημεία ακτής κ.α.- έχοντας κλίμακα σχετική με το φυσικό μέγεθος, επιτρέποντας την εύκολη μέτρηση αποστάσεων και προβάλλοντας πάνω στο επίπεδο του χάρτη τη «λοξοδρομία» (σταθερή κατεύθυνση προς το βορρά) ή την «ορθοδρομία» (η ελάχιστη απόσταση μεταξύ δυο σημείων στην επιφάνεια της σφαίρας) σε ευθεία γραμμή, για μεγαλύτερη ευκολία.

⁴¹ Το σκαντάγιο ήταν όργανο με το οποίο μετρούσαν το βάθος της θάλασσας. Το μέτρημα του βάθους ήταν απαραίτητο όταν το καράβι περνούσε από ρηγά νερά κοντά σε ξέρες και όταν πλησίαζε το λιμάνι που είχε ως προορισμό ή και σε άγνωστα λιμάνια. Συνήθως ήταν μολυβένιο και δεμένο με σχοινί (σκανταγιόσχοινο) από την

Εικόνα 105 – Γενική όψη των προθηκών στο κέντρο της Αίθουσας V

εγκοπή την οποία είχε. Επίσης επάνω στο σχοινί ήταν δεμένα κομμάτια χρωματιστών πανιών και με συγκεκριμένη απόσταση μεταξύ τους έδειχναν το βάθος σε πόδια ή οργιές. Για να γνωρίζουν τη σύσταση του βυθού περνούσαν στο σκαντάγιο μια λιπαρή ουσία όπου κολλούσε αντίστοιχα λάσπη, άμμος και φύκια ανάλογα με το τι περιέβαλε τον βυθό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΔΟΜΗ & ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ: ΑΙΘΟΥΣΕΣ IV & VI

Οι αίθουσες IV και VI φιλοξενούν έργα τέχνης από την εικαστική συλλογή του Μουσείου, που θεωρείται η μεγαλύτερη εγχώρια συλλογή ζωγραφικών πινάκων ιστοφόρων. Στη μια αίθουσα έχουν συγκεντρωθεί διάφορα έργα ξένων και Ελλήνων καλλιτεχνών σε συνδυασμό με τη συλλογή γραμματοσήμων ναυτικού περιεχομένου και τέσσερα ακρόπρωρα, ενώ στην άλλη παρουσιάζονται τα έργα του Σπύρου Βασίλειου, ως ντόπιου καλλιτέχνη.

7.1 Αίθουσα IV

Οι πίνακες της αίθουσα έχουν κατανεμηθεί σε θεματικές ενότητες και χωρίζονται σε δυο κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία περιέχει πίνακες ιστοφόρων του 19^{ου} και αρχές 20^{ου} αιώνα στην οποία περιλαμβάνονται έργα ξένων ζωγράφων, των πορτραίτων ή ζωγράφων των λιμανιών οι οποίοι καθισμένοι στο λιμάνι ζωγράφιζαν τα αραγμένα καράβια της Μεσογείου. Η δεύτερη κατηγορία περιέχει πίνακες ιστοφόρων του 20^{ου} αιώνα η οποία περιλαμβάνει έργα Ελλήνων ζωγράφων, νοσταλγώντας το παρελθόν, μέσα από περιγραφές και την φαντασία τους, αποτύπωναν καράβια στο χαρτί. Επίσης η συλλογή περιλαμβάνει και πίνακες με ατμόπλοια. Τα σημαντικά αυτά καλλιτεχνικής αξίας έργα μας παραθέτουν πλήθος πληροφοριών για την κατασκευή, τον εξοπλισμό, την ιστορορία, την ιδιοκτησία, τους διάφορους τύπους των καραβιών κ.α.

7.1.1 Ξένοι Ζωγράφοι (19^{ος} – αρχές 20^{ου} αιώνα)

Εικόνα 106 – Έργα ξένων ζωγράφων

Μεγάλο είναι το φάσμα των ξένων καλλιτεχνών που φιλοτέχνησαν πίνακες με θέμα την ιστορορία. Οι ξένοι ζωγράφοι με έργα εξαιρετικής ποιοτικά τεχνοτροπίας, αποτυπώνουν την φυσική διάσταση του εικονιζόμενου έργου στο χώρο και του δίνουν κίνηση.

Ο Γάλλος Louis Roux (1817-1903) με εργαστήριο στη Μασσαλία θεωρείται περισσότερο ζωγράφος αναψυχής και σε πολλά από τα έργα του διακρίνονται τα κτίρια του λιμανιού της Μασσαλίας. Ο Louis και ο Michel Renault, και ο Louis P. Renault ήταν και αυτοί ζωγράφοι από τη Μασσαλία όμως στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα εργάστηκαν στο Λιβόρνο. Ο Joseph Honore Pelegrin ήταν ζωγράφος του λιμανιού και εργάστηκε στη Μασσαλία από το 1873 έως το 1870.

Σημαντική είναι η παρουσία της οικογένειας Luzzo από τη Βενετία η οποία αποτελείται από τρεις γενιές ζωγράφων, που μέσα από το έργο τους μας έδωσαν σημαντικά στοιχεία όσο αναφορά τα ιστιοφόρα της εποχής, τους τύπους, το αρμάτωμα του караβιού και τα πανιά. Η πληθώρα των πληροφοριών αυτών μέχρι και σήμερα μας κάνει να ανακαλύπτουμε όλο και περισσότερα στοιχεία για την σημαντική για το παρελθόν του Γαλαξειδίου, ιστιοφόρα ναυτιλία. Ο Giovanni ή Gio (1808-1884) ήταν ο παππούς της οικογένειας, ο μεγαλύτερος γιος Vincenzo (1841) και ο Antonio (1855-1907) μικρότερος του αδερφός ασχολήθηκαν και αυτοί με την ζωγραφική επηρεασμένοι από τον πατέρα τους, ο Antonio έμαθε την τέχνη στο γιο του Giovanni (1889-1965) που αποτέλεσε την τρίτη γενεά της ίδιας οικογενείας ζωγράφων του λιμανιού. Χαρακτηριστικά της τέχνης τους είναι η απεικόνιση της Βενετίας, με τα κτίρια της πλατείας San Marco και τις γόνδολες, πίσω από την σχεδίαση των ιστιοφόρων, αλλά και η εξέλιξη της ιδιαίτερης τεχνοτροπίας τους η οποία εξελίσσεται από στατική σε κινησιολογική με το πέρασμα των γενεών.

Άλλοι Ιταλοί ζωγράφοι είναι ο Luigi Roberto που συχνά απεικονίζει το ηφαίστειο του Βεζούβιου, ο De Simone από τη Νεάπολη, ο S. Mengucci που πιθανολογείται ότι καταγόταν από την Ανκόνα, ο Γιουγκοσλάβος B. Ivankovic (1815-1898) που έζησε στην Τεργέστη και τα έργα του τα διακρίνει η λεπτότητα και ο G.D. Esposito που έζησε στη Μάλτα και τα έργα του αποτυπώνουν την τέλεια τεχνική μέσα από τη διαφάνεια της θάλασσας και το απαλό φως, στους πίνακες του πίσω από τα ιστιοφόρα διακρίνονται σπίτια της Μάλτας.

*Εικόνα 107– Gio Luzzo, ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ, Βενετία 1861, υδατογραφία.
Μπρίκι 186 τόνων, του Ευθύμιου Ν. Κατσούλη. Ναυπηγήθηκε στο Γαλαξείδι το 1861*

Εικόνα 108 – Luzzo of Venice, ΑΓΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ, υδατογραφία, 49x71 εκ.
Μπρίκι της οικογένειας Δημητρίου Π. Νίκα. Ναπηγήθηκε στο Γαλαξείδι το 1858 (285 τόνοι)

Εικόνα 109– S. Mengucci, ΚΑΤΙΝΑ, Ancona, υδατογραφία, 47x63 εκ..
Μούλος του Η. Μητρόπουλου. Ναπηγήθηκε στο Γαλαξείδι το 1889 (256 τόνοι)

Εικόνα 110 – G.D. Esposito, ΑΝΕΤΤΑ, Μάλτα, τέμπρα..
Μούλος 187 τόνων, του Τ. Σκουρλέτου. Ναπηγήθηκε στο Γαλαξείδι το 1905.

7.1.2 Έλληνες Ζωγράφοι (20ος αιώνας)

Εικόνα 111 – Γενική όψη της υπο-ενότητας έργων Ελλήνων καλλιτέχνων

Ξεχωριστό είναι και το έργο των Ελλήνων ζωγράφων οι οποίοι άλλοι έμπειροι στο είδος και άλλοι λαϊκοί ζωγράφοι, κυρίως ναυτικοί, προσπάθησαν να αποτυπώσουν στον καμβά το μεγάλο φάσμα της ιστιοφόρου ναυτιλίας η οποία αντιπροσώπευε ολόκληρη τη ζωή τους. Οι περισσότεροι είναι Γαλαξειδιώτες, μεταξύ των οποίων: Α. Ανδρεόπουλος, Σ. Βασιλείου, Γ. Γεωργίου, Α. Γλύκας, Μ. Ζαχαριαδάκης, Κ. Ζουρνατζής, Μ. Θεοδοσίου, Γ. Κοκκινογεώργης, Η. Κουτρέτσος, Α. Μπομπογιάννης, Σ. Νάνος, Π. Πετρατζάς, Η. Σκούρτης, Γ. Τσαουσάκης, Β. Χατζαναργύρου, Ν. Χριστόπουλος.

Εικόνα 112 – Αριστείδης Γλύκας, ΙΩΑΝΝΗΣ, 1917, υδατογραφία, 48x64 εκ.
Σκούνα των Ε.Ι. Βισβίκη και Μαργιός Ι. Βισβίκη. Ναυπηγήθηκε στο Γαλαξείδι το 1904 (234 τόνοι)

Εικόνα 113 – Μιχαήλ Θεοδοσίου. ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, υδατογραφία, 52x71 εκ.
Σκούνα των Ε.Ι. Βισβίκη και Μαριγώς Ι. Βισβίκη. Ναυπηγήθηκε στο Γαλαξείδι το 1904 (234 τόνοι)

Εικόνα 114 – ΑΜΦΙΤΡΙΤΗ, υδατογραφία, 40x64 εκ.
Μπρίκι του Ε. Μπεριστιάνου, των Αδερφών Λιάλιου και Ρηγοπούλου. Ναυπηγήθηκε στο Γαλαξείδι το 1875 (216 τόνοι)

Εικόνα 115 – Γεώργιος Τσαουσάκης, ΑΓΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ, ελαιογραφία, 46x55 εκ.
Μπρίκι του Σπύρου Τσαουσάκη. Ναυπηγήθηκε στο Γαλαξείδι το 1859 (106 τόνοι)

7.1.3 Ατμόπλοια

Η επίδραση των τεχνολογικών αλλαγών επισημαίνεται στην έκθεση με την παρουσίαση έργων ζωγραφικής που απεικονίζουν ατμόπλοια.

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα η δημιουργική εποχή και εμπορική ακμή της Ιστιοφόρου ναυτιλίας φτάνει στο τέλος της. Με την εξέλιξη της τεχνολογίας και με τον ερχομό μιας νέας εποχής, η οποία έφερε τον ατμό, όλο και λιγότερα καράβια χτίζονταν στο Γαλαξίδι με αποτέλεσμα η παρακμή να έρθει με γρήγορο ρυθμό. Αρκετοί Γαλαξειδιώτες από το 1883 προσπάθησαν ανεπιτυχώς να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα αγοράζοντας ατμόπλοια. Πολλοί ήταν οι αρνητικοί παράγοντες που εμπόδισαν στην προσπάθεια τους αυτή, όπως το ότι οι οικονομικές επιβαρύνσεις για την αγορά ή κατασκευή ενός ατμόπλοιου ήταν μεγάλες, η δυσκολία του να αποδεχτούν την έννοια του συνεταιρισμού έφερε προστριβές, σε αντίθεση με τα ιστιοφόρα (στα οποία ο ιδιοκτήτης-καπετάνιος είχε την αποκλειστική κατοχή του καραβιού του), ενόσω οι νέοι εμπορικοί θαλάσσιοι δρόμοι ήταν άγνωστοι και χρειάζονταν νέες τεχνικές και εξοπλισμό για την εξερεύνηση τους. Το Γαλαξίδι τον 20^ο αιώνα φτάνει στην οριστική παρακμή του, χωρίς να μπορεί πια, να ακολουθήσει την εξέλιξη της σύγχρονης Εμπορικής Ναυτιλίας.⁴² (Σταθάκη-Κούμαρη,2017· Σταθάκη-Κούμαρη & Βαλαβάνης χ.χ)

Εικόνα 116 -ANNIKA, υδατογραφία, 52x74 εκ.
Ατμόπλοιο των αδερφών Ε. Κουτσουλέρη,
του Π. Μαυλά και του Κ.Τσίπουρα.

Εικ. 117 – Α. Γλύκας, ΠΑΤΡΙΣ, 1933, υδατογραφία, 41x60 εκ.
Ατμόπλοιο του Α. Μπομπογιάννη.

Εικόνα 118 - ANDROMACHI, υδατογραφία, 48x72 εκ.
Ατμόπλοιο του Ε. Χαρδαβέλλα.

Εικόνα 119 – ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ, υδατογραφία, 54x77 εκ.
Ατμόπλοιο των αδερφών Ε. Κουτσουλέρη,
του Π. Μαυλά και του Κ.Τσίπουρα.

⁴² Παρόλα αυτά, ας μην παραλείψουμε ότι μέχρι και σήμερα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού των Γαλαξειδιωτών ασχολείται βιοποριστικά με την θάλασσα σε υψηλότερες ή και χαμηλότερες θέσεις ελληνικών πλοίων (Σταθάκη – Κούμαρη, 2017 · Σταθάκη – Κούμαρη & Βαλαβάνης χ.χ.)

7.1.4 Ακρόπρωρα

Στην πλώρη του караβιού ήταν τοποθετημένο το ακρόπρωρο, μια «φιγούρα» ή «γοργόνα» αλλιώς, που συνήθως παρίστανε ολόσωμες γυναικείες μορφές σε φυσικό κυρίως μέγεθος ή και μικρότερο ανάλογα με το καράβι στο οποίο ήταν τοποθετημένες. Συνήθως ήταν ζωγραφισμένες με έντονα χρώματα, φορούσαν αέρινα φορέματα, ήταν στολισμένες και κρατούσαν διάφορα αντικείμενα στα χέρια. Όπως λέγεται η μορφή αυτή έδιωχνε το κακό, προστάτευε το πλήρωμα, έφερνε πλούτο και αφθονία αγαθών και χάριζε νίκες σε περίπτωση μάχης, ακόμα πιο συγκεκριμένα αποτελούσε την ψυχή του караβιού και έφερνε τύχη.

Τα τέσσερα ακρόπρωρα από τη συλλογή του Ναυτικού Μουσείου δεν είναι γνωστό, μέχρι και σήμερα, που έχουν κατασκευαστεί αλλά και αν υπήρχαν στο Γαλαξειίδι τεχνίτες ακρόπρωρων. Το πρώτο από αυτά, έχει το ένα χέρι υψωμένο και στο άλλο να κρατά το κέρασ της Αμάθειας, σύμβολο του πλούτου. Ένα άλλο, είναι ολόμαυρο, συμβολίζοντας το θάνατο του καπετάνιου. Τα δύο μικρότερα ακρόπρωρα χαρακτηρίζονται από το διαφορετικό ύφος της φυσιογνωμίας του προσώπου τους (το ένα έχει μεγάλα εκφοβιστικά μάτια για να διώχνει «το κακό» από το καράβι, ενώ το άλλο έχει πιο γλυκιά μορφή).

Εικόνα 120 α), β) γ) και δ) – Τα ακρόπρωρα στη μόνιμη έκθεση του ΝΙΜΓ

7.1.5 Συλλογή γραμματοσήμων «Αργοναύτες»

Εικόνα 121 – Η ενότητα των γραμματοσήμων ναυτικού περιεχομένου

Η αίθουσα αυτή περιλαμβάνει και μια μεγάλη συλλογή Γραμματοσήμων με την ονομασία «Αργοναύτες» (που είναι δωρεά των Κωνσταντίνου και Ειρήνης Ανιτσά). Η συλλογή προσαρμόστηκε σε ειδικά σχεδιασμένες συρτατωτές προθήκες στο χώρο του Μουσείου και εγκαινιάστηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2007.

Πρόκειται για μια από τις σημαντικότερες συλλογές γραμματοσήμων η οποία καλύπτει χρονικά το φάσμα από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα και θέμα έχει την παγκόσμια ιστορία της ναυτιλίας. Η συλλογή εκτός από γραμματόσημα περιλαμβάνει επίσης ταχυδρομικά δελτάρια, σφραγίδες και σπάνια ναυτιλιακά έγγραφα. Σύμφωνα με τον Φιλοτελικό Οίκο David Feldman A.E. στη Γενεύη, η συλλογή αυτή αποτελεί πρότυπο πληρότητας ναυτικών θεμάτων το οποίο είναι ενδελεχώς ταξινομημένο σε 45 τόμους.

Στον επισκέπτη δίνεται η δυνατότητα μιας συμπυκνωμένης αλλά και στοχευμένης γνώσης όσο αναφορά θέματα ιστορικά, βιογραφίες διάσημων ανδρών, γνωστών πλοίων, γεωγραφικών θέσεων, πολιτικών γεγονότων, διάλυση και δημιουργία κρατών, ναύαγια, κατακτήσεις κ.α. Επιπλέον η συλλογή αυτή αποτελεί μέσο σύνδεσης με τα άλλα εκθέματα και λειτουργεί ως τεκμήριο για την σημαντικότητα και ιστορικότητα των αντικειμένων.

Η συλλογή «Αργοναύτες» χωρίζεται σε πέντε κύριες ενότητες (Σωματείο οι φίλοι του Ναυτικού και Ιστορικού μουσείου, 2007):

- Τα κράτη και το επιμέρους Φιλοτελικό ενδιαφέρον τους (Τόμοι 1-18)
- Το πλοίο στους διάφορους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας (Τόμοι 21-29)
- Το πλοίο σε δράση (Τόμοι 18-20, 30-34, 39-43)
- Το πλοίο και οι εξερευνήσεις (Τόμοι 35-38)
- Το πλοίο στην ταχυδρομική ιστορία (Τόμοι 44-45)

Εικόνα 122 – Σφρτάρια της ειδικά κατασκευασμένης προθήκης

Εικόνα 123 – Η πάνω επιφάνεια της ειδικά κατασκευασμένης προθήκης

Εικόνα 124 – Γενική άποψη της Αίθουσας V

Εικόνα 125 – Γενική άποψη της Αίθουσας IV

Εικόνα 126 – Πρότυπο σημείου βυθού της θάλασσας

7.2 Αίθουσα VI

Στον χώρο αυτό κεντρικά εκθέματα είναι τα όμορφα έργα του Γαλαξειδιώτη ζωγράφου Σπύρου Βασιλείου τα οποία δώρισε στο Μουσείο για να μπορούν οι συντοπίτες του να αναπολούν εικόνες του παρελθόντος, μέσα από τα έργα του. Ακόμα μέσα στο χώρο σε ξεχωριστή θέση βρίσκεται ένα μαύρο ακρόπρωρο το οποίο έβαψαν σε αυτό το χρώμα μετά το θάνατο του Καπετάνιου του караβιού ως ένδειξη πένθους.

7.2.1 Ο ζωγράφος Σπύρος Βασιλείου και το Γαλαξείδι

Ο Σπύρος Βασιλείου (1902-1985) γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Γαλαξείδι. Με την οικονομική βοήθεια των συγχωριανών του πήγε στην Αθήνα για να σπουδάσει στη Σχολή Καλών Τεχνών. Η καλλιτεχνική του αναγνώριση δεν άργησε να φανεί καθώς το 1930 πήρε βραβείο από την Ακαδημία Αθηνών για τις αιογραφίες του Αγίου Διονυσίου, το 1934 έκδωσε μια συλλογή σχεδίων με γαλαξειδιώτικα καράβια, πήρε μέρος και παρουσίασε τα έργα του σε σημαντικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Το 1962 ανέλαβε το στήσιμο των πινάκων των ιστοφόρων στο μουσειακό χώρο και ζωγράφησε δυο νέους πίνακες για το Μουσείο. Το 1996 με αφορμή τις εκδηλώσεις που έγιναν στο Γαλαξείδι, για να τιμηθεί η μνήμη του μεγάλου ζωγράφου, η οικογένεια του δώρισε στο Μουσείο πίνακες του.

Εικόνες 127 & 128 – Τα έργα του Σπ. Βασιλείου στην Αίθουσα VI

7.2.2 Δευτερεύοντα εκθέματα

Ο «ζωδιακός κύκλος» του Ηλία Σ. Σκούρτη

Ο Ηλίας Σκούρτης (1835-1915) γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Γαλαξείδι, ασχολήθηκε με το ναυτικό επάγγελμα ταξιδεύοντας σαν καπετάνιος και караβοκύρης, επίσης εργάστηκε και ως πλοίαρχος σε ατμόπλοια. Με την οριστική επιστροφή του το 1907 στο Γαλαξείδι ασχολήθηκε με την Αστρονομία και με την χρήση των ναυτικών οργάνων παρατηρούσε και μελετούσε τα ουράνια σώματα. Ιδιαίτερα επικεντρώθηκε στο κεφάλαιο «περί Χρόνου». Η μελέτη αυτή αποτέλεσε την δημιουργία τριών ζωγραφικών του έργων με θέμα την απεικόνιση ενός ηλιακού ημερολόγιου. Επίσης στο πλακόστρωτο δάπεδο του ναού της Αγίας Παρασκευής είναι χαραγμένος ο «πελεκητός ζωδιακός κύκλος» σε θέση τέτοια που η μεσημβρινή ηλιακή ακτίνα που μπαίνει στο ναό από μια οπή σε υπολογισμένο σημείο της στέγης του να πέφτει πάντοτε στην περιοχή του τρέχοντος μήνα στο δάπεδο (Σταθάκη – Κούμαρη, 2017 · Σταθάκη – Κούμαρη & Βαλαβάνης χ.χ.).

Εικόνα 129 – Ο «ζωδιακός κύκλος» του Ηλία Σ. Σκούρτη

Διάγραμμα ρυμοτομίας του Γαλαξειδίου (1882)

Το σχέδιο αυτό με κλίμακα 1: 1.000 και διαστάσεις 1.14 × 1.30 εκ. είναι σχεδιασμένο σε λεπτό κυρτωμένο βαμβακερό ύφασμα, με μαύρο, πράσινο και κόκκινο μελάνι, γαλάζιο και γκριζό υδρόχρωμα και αποτελείται από τέσσερα συγκολλημένα τμήματα. Βρισκόταν, σχεδόν επί έναν ολόκληρο αιώνα, στην τεχνική υπηρεσία του Δήμου η οποία το χρησιμοποιούσε ως τεκμήριο εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου του Γαλαξειδίου από το 1882. Με την έκδοση του νέου ρυμοτομικού σχεδίου της πόλης το 1984, παραμελήθηκε χωρίς να προστατευθεί ανάλογα σε περίπτωση μελλοντικής του καταστροφικής αλλοίωσης. Το σχέδιο με τίτλο 'Διάγραμμα Ρυμοτομίας της πόλεως Γαλαξειδίου' αποτελεί ακριβές αντίγραφο και είχε ρόλο χρηστικό για τις ανάγκες του Δήμου με αποτέλεσμα σήμερα να μας παρέχει πλήθος πληροφοριών για την παλιά πόλη, για την δομή και την μορφή της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ (ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ)

8.1. Μουσειολογικές αρχές του ΝΙΜΓ

Μέσα από την εκπόνηση της εξάμηνης πρακτικής μου άσκησης στο Ναυτικό και Ιστορικό Μουσείο Γαλαξειδίου είχα την ευκαιρία να αποκομίσω γνώσεις τόσο για τον μουσειακό χώρο όσο και για την Μουσειολογική και Μουσειογραφική υπόσταση και οργάνωση ενός πεδίου.

Σχετικά με την οργάνωση των αιθουσών τα εκθέματα παρουσιάζονται σε θεματικές ενότητες σε συνδυασμό με την χρονολογική εξέλιξη των αντικειμένων. Ο επισκέπτης έχει την δυνατότητα να περιφέρεται στο χώρο με απόλυτη ελευθερία κινήσεων χωρίς να προκαλείται αίσθημα κλειστοφοβίας, ούτε συνωστισμού. Τα αντικείμενα είναι τοποθετημένα μέσα σε προθήκες (in vitro) και κάποια άλλα βρίσκονται επάνω σε βάθρα (in vivo), και με τον τρόπο αυτό προκαλείται στον επισκέπτη η αίσθηση της αμεσότητας αλλά και της διευρυμένης οπτικής επαφής με το έκθεμα. Το κοινό έχει την δυνατότητα να βλέπει ζωντανό το αντικείμενο χωρίς να παρεμβάλλεται, υλικά και μεταφορικά, ένα διαχωριστικό γυαλί ανάμεσα τους. Μόνο σε περίπτωση που το αντικείμενο χρήζει μεγαλύτερης προστασίας, λόγω φύσεως ή καταστάσεως, είναι απαραίτητη η τοποθέτηση βιτρίνας ή ενός προστατευτικού μέσου.

Κατά τη διάρκεια μιας Μουσειογραφικής μελέτης χρησιμοποιούνται πρόσθετες διορθωτικές παρεμβάσεις, που καλό θα ήταν να ακολουθούνται είτε από μεγαλύτερα είτε από μικρότερα μουσεία για τη βελτίωση της μουσειακής εμπειρίας (π.χ. να λαμβάνεται υπόψη ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά παρουσιάζει τις επονομαζόμενες τάσεις εκλεκτισμού⁴³).

Το Ναυτικό Μουσείο του Γαλαξειδίου μετά την ολοκληρωτική ανακαίνιση και επανέκθεση των αντικειμένων το 2000-2002 μελέτησε τις μουσειογραφικές ανάγκες του χώρου και οργάνωσε τις αίθουσες με τον δυνατότερο μουσειολογικά τρόπο. Έτσι, για παράδειγμα, έχει αποχρώσεις στην παλέτα των γαλάζιων αποχρώσεων, χρώματα ψυχρά τα οποία προκαλούν παθητικότητα, ηρεμούν και εκτονώνουν την υπερένταση. Στους τοίχους κυριαρχεί το λευκό το

⁴³ Έχει παρατηρηθεί ότι: α) Στις κοινωνίες που η κυκλοφορία είναι από τα δεξιά οι περισσότεροι άνθρωποι προτιμούν να κινούνται στο δεξί ρεύμα, με αποτέλεσμα τα αντικείμενα τα οποία βρίσκονται στην αριστερή πλευρά της διαδρομής να παραμελούνται και να μην δίνεται η ανάλογη- πρέπουσα σημασία, παραμένοντας στην αφάνεια. β) Ο επισκέπτης έχει την τάση να αξιοποιεί τον περισσότερο χρόνο στα πρώτα εκθέματα της συλλογής και λιγότερο στα τελευταία, αυτό οφείλεται στην λεγόμενη «μουσειακή κόπωση» η οποία προέρχεται από την περιπλάνηση στο χώρο. γ) Δίνεται λιγότερη σημασία στα εκθέματα τα οποία βρίσκονται κοντά σε σημεία εξόδων και για να μπορέσει να αποφευχθεί αυτό θα πρέπει οι συγκεκριμένοι χώροι είτε να χρησιμοποιούνται για δευτερεύουσες λειτουργίες (π.χ. στάση φυλάκων) είτε να καταλαμβάνονται από ογκώδη και περίοπτα εκθεσιακά αντικείμενα που έχουν την δυνατότητα να προσελκύουν το ενδιαφέρον του επισκέπτη. δ) Ο φυγόκεντρος προσανατολισμός χαρακτηρίζει την δυτική κουλτούρα στην οποία ο επισκέπτης περιφέρεται περιμετρικά στον χώρο, σε αντίθεση με τον κεντρομόλο της ανατολικής κουλτούρας στον οποίο ο επισκέπτης κινείται κυρίως στο κέντρο της αίθουσας. Στους δυτικούς εκθεσιακούς χώρους το κέντρο των αιθουσών χρησιμοποιείται κυρίως για δευτερεύουσες λειτουργίες ή στο σημείο αυτό τοποθετούνται εντυπωσιακά αντικείμενα με έντονα χρώματα. ε) Αλλά βασικά χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του ανθρώπου σχετικά με την αντίληψη της εικόνας είναι η χρωμοφιλία η οποία σχετίζεται με το χρώμα και την χρήση του εντός του μουσειακού χώρου, τα έντονα χρώματα έχουν την ιδιότητα να αποσπούν την προσοχή του επισκέπτη και το βλέμμα να στρέφεται ενστικτωδώς προς αυτά. Επιπλέον, η **μεγαφιλία** χαρακτηρίζει την ανθρώπινη τάση να έλκεται από τα μεγάλα σε μέγεθος αντικείμενα χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και η εκτίμηση της αξίας τους είναι ανάλογη, όπως και η **φωτοφιλία** η οποία είναι η τάση του ανθρώπου να έλκεται από το φώς και να κατευθύνεται υποσυνείδητα προς αυτό.

οποίο είναι το χρώμα της απόλυτης αγνότητας, της καθαριότητας και της τάξης, επίσης το χρώμα αυτό έχει την τάση να φωτίζει και να αναζωογονεί τον περιβάλλοντα χώρο.

Σημαντική είναι και η σήμανση, ως παράγοντας οριοθέτησης⁴⁴ αλλά και καθοδήγησης⁴⁵ των επισκεπτών, για αυτό εκτός από τις πινακίδες των προθηκών υπάρχουν και των χώρων οι οποίες ιδανικά πρέπει να είναι ευδιάκριτες, τοποθετημένες σε ορατά σημεία και συνήθως μονολεκτικές ή συμβολικές. Από μουσειογραφικής πλευράς η επιλογή της διαμόρφωσης των πινακίδων θα πρέπει να εξαρτάται από τον γενικότερο χαρακτήρα της έκθεσης, ο τύπος των γραμμάτων, το σχήμα, το υλικό κατασκευής, το μέγεθος, το πάχος κ.λπ. θα πρέπει να βρίσκονται σε αρμονία όχι μόνο με το εκτιθέμενο αντικείμενο αλλά και με ολόκληρη την έκθεση ενός μουσειακού χώρου.

Έτσι, όσον αφορά τα ερμηνευτικά μέσα, στο Ναυτικό μουσείο οι πινακίδες και οι λεζάντες οι οποίες συνοδεύουν τα αντικείμενα στην επεξήγηση τους, κατά την άποψη μου, θα μπορούσαν να έχουν μεγαλύτερο μέγεθος γραμμάτων σε σχέση με την απόσταση αντικειμένου-επισκέπτη.

Τέλος μια σημαντική παράμετρος η οποία δεν θα πρέπει να λαμβάνει μικρότερης προσοχής είναι η **μουσειακή κόπωση** στην οποία ο επισκέπτης για λόγους οικονομίας δυνάμεων έχει την τάση να ακουμπά σε οποιοδήποτε σημείο εντός μουσειακού χώρου, ακόμα και στα αντικείμενα, με αποτέλεσμα αυτό να είναι επικίνδυνο για την καταστροφή και ακεραιότητα των εκθεμάτων. Έτσι για να μπορέσει να αποφευχθεί το γεγονός αυτό θα πρέπει κατά την διάρκεια του σχεδιασμού της έκθεσης να τοποθετούνται στα σωστά σημεία, ο ιδανικός εξοπλισμός και έπιπλα για την εξυπηρέτηση των αναγκών του κοινού.

8.2 Προτάσεις

Με βάση τα παραπάνω και την εμπειρία μου στο συγκεκριμένο Μουσείο, στο σημείο αυτό παραθέτω και αναλύω προσωπικές προτάσεις και σκέψεις σχετικά με την επανεξέταση αλλά και αναβάθμιση του μουσειακού χώρου.

8.2.1 Βραχυπρόθεσμοι στόχοι

⁴⁴ Σημαντικό κομμάτι οργάνωσης ενός μουσειακού χώρου αποτελούν τα **στοιχεία ανθρωπομετρίας** τα οποία συντελούν στην ομαλότερη μετάβαση του επισκέπτη στο μουσειακό χώρο ως προς την εδαφοκυριαρχία, την ιδιωτικότητα και τον προσωπικό χώρο. Πιο συγκεκριμένα ο επισκέπτης θα πρέπει να κινείται στο χώρο με ελευθερία κινήσεων χωρίς να του δημιουργούνται αρνητικά συναισθήματα προκαλώντας του τάσεις φυγής. Έχει παρατηρηθεί ότι στους μεγάλους σε έκταση χώρους, λόγω της περιορισμένης δυνατότητας ελέγχου του περιβάλλοντα χώρου από τον άνθρωπο, δημιουργείται η αίσθηση του εντυπωσιασμού μουσειογραφικά, τοποθετώντας στο χώρο μεγάλα αντικείμενα για να εντυπωσιάσουν και να προσελκύουν το ενδιαφέρον του επισκέπτη. Επομένως σε κάθε μουσειογραφικό χώρο το ελάχιστο εύρος ζωτικού χώρου το οποίο θα πρέπει να χρησιμοποιείται είναι το ανάπτυγμα των χεριών ενός μέσου ανθρώπου σε έκταση και ανάταση για να μπορεί να κινείται ελεύθερα και χωρίς παρεμβολές στον μουσειακό χώρο.

⁴⁵ Σημαντική παράμετρος εδώ είναι ο **υποτιτλισμός** ο οποίος αποτελεί την αμεσότερη πηγή πληροφόρησης την οποία προσεγγίζει ο επισκέπτης για την κατανόηση της ιστορικότητας του αντικειμένου. Το σχήμα, το μέγεθος, το υλικό, ο τύπος των γραμμάτων και η θέση της πινακίδας θα πρέπει να επιλέγεται με βάση τα ανθρωπομετρικά στοιχεία για την διευκόλυνση της ανάγνωσης της. Οι πινακίδες θα πρέπει να είναι περιεκτικές, κατανοητές, ευανάγνωστες, με σωστό τρόπο φωτισμένες και έντεχνα στοιχειοθετημένες με ανάλογη απόσταση επισκέπτη-αντικειμένου. Επίσης οι πινακίδες των προθηκών περιλαμβάνουν, συνήθως, τίτλο, υπότιτλο και ίσως, κάποιο μικρό κείμενο το οποίο δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τις 75 λέξεις και βρίσκονται κοντά στο έκθεμα ώστε η ταύτιση να είναι εμφανής.

Αρχικά βραχυπρόθεσμος στόχος του μουσείου θα πρέπει να είναι η επεκτατική πολιτική του κτιρίου η οποία θα περιλαμβάνει νέες αίθουσες που θα εμπλουτιστούν με την έκθεση αντικειμένων που βρίσκονται στο χώρο της αποθήκης (τα μη εκτεθειμένα αντικείμενα τα οποία βρίσκονται αποθηκευμένα είναι περισσότερα από 500 και πάνω από 100 φωτογραφίες). Η αξιοποίησή τους μπορεί να εμπλουτίσει με μεγαλύτερο εύρος πληροφοριών τόσο για την ιστορική εξέλιξη του τόπου όσο και ως πηγή πιο στοχευμένης έρευνας για το ειδικό κοινό.

Ακόμα σημαντική θα ήταν η δημιουργία νέων αιθουσών στις οποίες θα μπορούν να γίνονται εκδηλώσεις, να φιλοξενούνται περιοδικές εκθέσεις, να εγκατασταθούν ψηφιακά μέσα στα οποία θα υπάρχει η δυνατότητα άμεσης πληροφόρησης για τον Μουσειακό χώρο και για τα ίδια τα εκθέματα, αλλά και η παρουσίαση μέσω εικονικής πραγματικότητας όπου θα υπάρχει η δυνατότητα εικονικής απόδοσης Ιστιοφόρων αλλά και την διαδικασία της πλεύσης αυτών μέσα στην θάλασσα.

Στη συνέχεια σημαντική είναι η δημιουργία ενός χώρου-εργαστηρίου συντήρησης, στον οποίο κάθε αντικείμενο το οποίο θα μπαίνει στο Μουσείο θα πρέπει να περνάει από τα πρώτα στάδια συντήρησης αλλά και αποκατάστασης, για τη δυνατότερη και ασφαλέστερη εισαγωγή του στο Μουσειακό χώρο. Ο χώρος αυτός θα πρέπει να είναι εμπλουτισμένος με εξειδικευμένα εργαλεία τα οποία θα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την επιδιόρθωση των αντικειμένων. Μην ξεχνάμε άλλωστε ότι η εξειδικευμένη συντήρηση για το κάθε αντικείμενο ξεχωριστά ανάλογα με το υλικό αλλά και την ηλικία του χρήζει την άμεση παρέμβαση (απασχόληση) ειδικών επιστημόνων (ανάγκη στελέχωσης του Μουσείου).

Σημαντικό κομμάτι είναι και η δημιουργία ηλεκτρονικής τεκμηρίωσης όλων των αντικειμένων των οποίων βρίσκονται στο Μουσείο. Ο τρόπος αυτός καθιστά ευκολότερη αλλά και γρηγορότερη την πρόσβαση του ενδιαφερόμενου στα μουσειακά αντικείμενα με σκοπό την εύρεση πληροφοριών, αλλά και για ερευνητικούς λόγους.

Επιπλέον σημαντική θα ήταν και η επαναλειτουργία του πωλητηρίου, που εκτός του ότι παρείχε αφίσες, κάρτες, βιβλία και άλλα μικροαντικείμενα π.χ. είδη δώρων - αναμνηστικά του μουσείου για του επισκέπτες, μπορεί να λειτουργήσει και με είδη διαφήμισης και προβολής του.

Μια ακόμη παρατήρηση και συνάμα πρόταση είναι το γεγονός ότι πρέπει να γίνει μια καλύτερη μελέτη για την υποδοχή ατόμων με διάφορες αναπηρίες στο κτίριο αυτό. Πιο συγκεκριμένα, στη σκάλα που ενώνει τους δύο ορόφους, ίσως θα ήταν καλό να τοποθετηθεί ένας ανελκυστήρας κατάλληλος για την μεταφορά αναπηρικών αμαξιδίων, καθώς και να δημιουργηθούν πινακίδες με γραφή Braille που να εξυπηρετούν ανθρώπους με προβλήματα όρασης, κ.α.

Εκτός από τα παραπάνω θα ήταν καλό το μουσείο να συνδεθεί και με τα σχολεία, διεξάγοντας περισσότερες δράσεις για παιδιά ή δημιουργώντας σταθερά μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα καθόλη τη σχολική χρονιά, με στόχο την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των μαθητών.

Ποιο ειδικευμένα για να μπορέσει ένα Μουσείο (εντός Ελλαδικού χώρου) να αναβαθμιστεί και να φτάσει σε επίπεδο μεγαλύτερης αναγνωριστικής εμβέλειας όπως τα Μουσεία του εξωτερικού θα χρειαστεί ένα σύνολο λειτουργιών ώστε να μπορέσει να δημιουργήσει μια προσωπική πολιτική σχεδιασμού. Βασικός σκελετός για την επίτευξη των στόχων αυτών είναι η οργανωτική πολιτική την οποία θα επιλέξει να ακολουθήσει, οι οικονομικοί πόροι τους οποίους θα χρειαστεί να διαχειριστεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο (δωρεές, χορηγίες κ.α.), και το καταρτισμένο αλλά και εξειδικευμένο προσωπικό το οποίο θα αναλαμβάνει εμπειριστατώμενα να διαχειρίζεται τα εκθέματα αλλά και ολόκληρο το φάσμα των λειτουργιών ενός μουσειακού χώρου.

Παρακάτω αναλύονται μακροπρόθεσμοι στόχοι και ιδέες οι οποίες θεωρώ πως θα συμβάλουν σημαντικά στην εξέλιξη του Ναυτικού και Ιστορικού Μουσείου Γαλαξειδίου και θα μπορέσουν να δώσουν ένα χαρακτήρα πρωτοπορίας αλλά και ιδιαιτερότητας για τα Ελληνικά δεδομένα στα αντίστοιχα Μουσεία του ίδιου είδους αλλά και γενικότερα.

8.2.1 Μακροπρόθεσμοι στόχοι

Στην εποχή που ζούμε σημαντική είναι η όλο και περισσότερη χρήση του διαδικτύου από μεγαλύτερο ποσοστό χρηστών, καθώς μπορεί να παρέχει σε όλες τις ηλικίες δυνατότητες τόσο σε εύρος γνώσεων όσο και σε εξοικονόμηση χρόνου. Πλέον η σύνδεση στο διαδίκτυο με όλες τις μορφές επικοινωνίας μας δίνει τη δυνατότητα να μπορούμε να δούμε, να ακούσουμε αλλά και να συνδεθούμε με διαφορετικούς αποδέκτες.

Η δημιουργία μίας πρωτότυπης αλλά και εξελιγμένης ιστοσελίδας⁴⁶ η οποία θα διαθέτει ένα εύρος δυνατοτήτων που θα παρέχουν στον διαδικτυακό επισκέπτη μια ευρύτερη εικόνα για το μουσειακό χώρο αλλά και τις παροχές αυτού, είναι μια ουσιαστική αλλαγή. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να έχει την δυνατότητα να αγοράζει το εισιτήριο του μέσω ιστοσελίδας, θα λειτουργεί ηλεκτρονικό πωλητήριο με τη δυνατότητα αγοράς μικροαντικειμένων για χρήση δώρων ή προσωπική, επίσης θα μπορούσε να υπάρχει η δυνατότητα ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης.

Επίσης μια πρωτότυπη ιδέα θα ήταν η δημιουργία δράσεων και εκτός μουσειακού χώρου. Ο επισκέπτης θα μπορούσε να έχει την ευκαιρία να περιηγηθεί στον θαλάσσιο χώρο του Κορινθιακού Κόλπου με οργανωμένη κρουαζιέρα, πάνω σε παραδοσιακό σκαρί, με την δυνατότητα ζωντανής ξενάγησης στο κατάστρωμα του караβιού από ναυτικό του τόπου.

Σημαντική θα ήταν και η οργανωμένη ξενάγηση σε παλαιά αρχοντικά της εποχής, τα οποία μέχρι και σήμερα διατηρούν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα τους, αποτελώντας πόλο έλξης και ενδιαφέροντος.

⁴⁶ Η Ιστοσελίδα του Ναυτικού και Ιστορικού μουσείου Γαλαξειδίου δε λειτουργεί από το 2018 (www.galaxidimuseum.gr). Στην πρώτη μορφή της, παρείχε στον διαδικτυακό επισκέπτη πληροφορίες σχετικά με την ολοκληρωμένη περιήγηση του στον μουσειακό χώρο αλλά και την επίσκεψη του σε αυτόν. Υπήρχε η δυνατότητα πληροφόρησης, όσον αφορά τα εκθέματα της μουσειακής συλλογής αλλά και εικονογραφημένη αποτύπωση των αντικειμένων η οποία προκαλούσε στον επισκέπτη την αίσθηση ότι βρισκόταν μέσα στον χώρο. Ακόμα η σελίδα περιείχε ιστορικά στοιχεία για την εξέλιξη της περιοχής από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα δίνοντας στον ενδιαφερόμενο στοιχεία για περισσότερη γνώση. Τέλος παρείχε πρακτικές πληροφορίες, σχετικά με το κόστος εισόδου συμπεριλαμβανομένου ειδικές κατηγορίες κοινού, τα στοιχεία τηλεφωνικής επικοινωνίας, το ωράριο λειτουργίας, το χάρτη εύρεσης του μουσείου κ.α. (www.galaxidimuseum.gr)

Τέλος για να μπορέσει ένα Μουσείο να διατηρηθεί στον χρόνο πρέπει να μπορέσει να μεταλαμπαδεύσει στα παιδιά γνώση και αγάπη, όχι μόνο για τον ίδιο τον χώρο αλλά και για την ιστορία που βρίσκεται μέσα σε αυτόν, ως μέσο προσέλκυσης θα πρέπει να δημιουργηθούν ειδικοί χώροι "Παιδότοποι" μέσα στον μουσειακό χώρο με τη δημιουργία παιχνιδιών ναυτικού χαρακτήρα π.χ. τσουλήθρα σε μορφή βάρκας, παιχνίδι "μαθαίνοντας τους Ναυτικούς κόμπους", ζωγραφίζοντας κοχύλια και ψάρια της θάλασσας κ.α.

Για να επιτευχθούν, όμως, οι περισσότερες από τις παραπάνω προτάσεις δεν αρκεί μόνο το θεωρητικό επίπεδο αλλά και η πράξη για την οποία πρέπει να μεριμνήσουμε αλλά και να δράσουμε όλοι.

Κλείνοντας, σημαντικό είναι επίσης να συνεχιστεί η επικοινωνία και η συνεργασία με τα υπόλοιπα ναυτικά μουσεία εντός και εκτός Ελλάδος και όχι μόνο να συνεχιστεί, αλλά και να ενισχυθεί. Με αυτό τον τρόπο θα βοηθηθεί και η προσπάθεια που γίνεται για την ένταξη του Μουσείου στο Υπουργείο Πολιτισμού, που όταν καταφέρει να πραγματοποιηθεί θα αποτελέσει σπουδαίο σταθμό στην εξέλιξη και συνέχιση του.

8.3 Ο Σύλλογος των Φίλων του Μουσείου

Το μουσείο οφείλει ολοκληρωτικά την συλλογή του στις δωρεές των Γαλαξειδιωτών οι οποίοι με προσωπική πρωτοβουλία δώρισαν στο μουσείο αντικείμενα τόσο ιστορικής όσο και συναισθηματικής αξίας για τους ίδιους. Σήμερα το Ναυτικό Μουσείο κοσμεί στις αίθουσες του πληθώρα εκθεμάτων χάρη στις δωρεές αλλά εμπεριέχει και στο ιστορικό του μεγάλο αριθμό περιοδικών εκθέσεων, εκδηλώσεων, συνέδρια αλλά και την δημιουργία Μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος με τη βοήθεια της τοπικής κοινωνίας. Πρόκειται, έτσι, για ένα δείγμα μουσείου που δημιουργήθηκε με τη συλλογική μέριμνα ντόπιων για τη διαφύλαξη αντικειμένων συνυφασμένων με τις εμπειρίες τους.

8.3.1 Αποστολή & τρόπος λειτουργίας

Για να μπορέσει ένα Μουσείο να εδραιωθεί στο πολιτιστικό γίγνεσθαι θα πρέπει να δομείται από υποστηρικτικούς πυλώνες τους οποίους αποτελούν οι Χορηγοί και πιο συγκεκριμένα οι Σύλλογοι και οι Δωρητές.

Από την περίοδο της ίδρυσης του Ναυτικού και Ιστορικού Μουσείου Γαλαξειδίου μέχρι και σήμερα σημαντικός είναι ο ρόλος του Συλλόγου «Φίλοι του ΝΙΜΓ» ο οποίος ιδρύθηκε το 1993, παρέχοντας με τη δράση του σημαντική βοήθεια στο Μουσείο τόσο μέσω οικονομικής ενίσχυσης όσο και υποστηρικτικής στην οργάνωση εκδηλώσεων αλλά και περιοδικών εκθέσεων. Ο Σύλλογος «Φίλοι του Μουσείου» ενεργεί ως διάυλος επικοινωνίας ανάμεσα σε μουσείο και την τοπική κοινωνία.

Η λειτουργία του βασίζεται σε απλές αρχές. Τα μέλη του Συλλόγου απαρτίζουν ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος, ο Γενικός Γραμματέας, ο Ταμίας και το σύνολο των τακτικών μελών (μετά από δήλωση – αίτηση τους γίνεται η εγγραφή τους), που αποτελούν το ανθρώπινο δυναμικό το οποίο σε κάθε δράση του Μουσείου παρέχουν την ανάλογη βοήθεια. Όλα τα μέλη είναι ίσα μεταξύ τους και συμμετέχουν σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του Συλλόγου, κάθε

τακτικό μέλος έχει το δικαίωμα να εκλέγει και να εκλέγεται επίσης υποχρέωση των μελών είναι η εξόφληση της ετήσιας συνδρομής η οποία αποτελεί σημαντική οικονομική απολαβή για τις ανάγκες του Συλλόγου.

Σκοπός του Συλλόγου είναι η συμβολή οικονομικής και υποστηρικτικής βοήθειας τόσο στη συμμετοχή στις παντός είδους νόμιμες, τοπικές όσο και μη τοπικές εκδηλώσεις του Μουσείου.

8.3.2 Η συμβολή στον ιδιαίτερο χαρακτήρα της συλλογής και του έργου του ΝΙΜΓ

Κάθε μουσειακός χώρος χαρακτηρίζεται από την μοναδικότητα αλλά και ιστορικότητα των αντικειμένων του. Το πληροφοριακό υλικό το οποίο κάθε έκθεμα αντιπροσωπεύει μας τεκμηριώνει την υπόσταση του στο πέρασ των χρόνων αλλά και την χρηστικότητα του από τους προγόνους μας (Νάκου, 2001· Οικονόμου, 2003). Το ιδιαίτερο αυτό στοιχείο που κάνει το Ναυτικό και Ιστορικό μουσείο του Γαλαξειδίου να ξεχωρίζει είναι το ότι όλα τα αντικείμενα τα οποία έχει στην κατοχή του είναι δωρεές Γαλαξειδιωτών και όλα είχαν χρηστικό και αισθητικό χαρακτήρα. Η ιδιαιτερότητα αυτή δίνει στα αντικείμενα συναισθηματική υπόσταση, ως μέσου αυτού, το έκθεμα μπορεί να περάσει στον επισκέπτη μεγαλύτερη πληθώρα μηνυμάτων και η σύνδεση παρελθόντος με παρόντος να είναι συμβατότερη. Με τον τρόπο αυτό η οργάνωση των αντικειμένων μέσα στον μουσειακό χώρο γίνεται συμπληρωματικά, συνδέοντας τα εκθέματα μεταξύ τους μέσω των πληροφοριών των οποίων φέρουν χρονικά. Πιο συγκεκριμένα λοιπόν η συλλογή αυτή δεν αποτελεί απλά μια ιδιωτική συλλογή, αλλά μια ιδιωτική συλλογική συλλογή, από πράγματα που χρησιμοποιήθηκαν και διαμόρφωσαν την ιστορική μνήμη του τόπου και αφορούν σε «απτές και διαχρονικές μνήμες».

8.3.3 Η αδυναμία της απουσίας από τον παγκόσμιο ιστό

Το προφίλ του Συλλόγου στην πλατφόρμα του Facebook δεν έχει απενεργοποιηθεί, αλλά είναι ανενεργό από τον Αύγουστο του 2018. Αυτό είναι ένα σημείο που μπορεί, και χρειάζεται, να βελτιωθεί το συντομότερο.

8.4 Επίμετρο

Συνοψίζοντας, η συγκεκριμένη εργασία είχε ως στόχο την ανάδειξη της σημασίας που έχει το κάθε μουσείο για την πόλη του και γενικά για την ευρύτερη περιοχή στην οποία στεγάζεται. Όπως αναφέραμε παραπάνω το Ναυτικό και Ιστορικό Μουσείο του Γαλαξειδίου είναι ένα ιδιαίτερο μουσείο το οποίο εμπεριέχει και φιλοξενεί ποικίλα και μοναδικά εκθέματα, τα οποία δεν είναι ευρέως γνωστά. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι σε σχέση με τα υπάρχοντα μουσεία της ίδιας θεματικής, το συγκεκριμένο διαφοροποιεί την «ταυτότητα» του, διατηρώντας διαχρονική υπόσταση, ως προς τα παραπάνω, γεγονός που το κάνει ιδιαίτερο και ξεχωριστό.

Παρόλο που το μουσείο αυτό έχει άμεση σύνδεση με το πασίγνωστο μουσείο των Δελφών, το ίδιο δεν είναι ευρέως γνωστό και δεν έχει τον τουρισμό ή την αναμενόμενη επισκεψιμότητα που έχει το αρχαιολογικό μουσείο. Επίσης, δεν λειτουργεί στο βαθμό που λειτουργούν τα περισσότερα και πιο γνωστά μουσεία λόγω των παραπάνω δυσκολιών που αναφερθήκαμε.

Όπως παρουσιάστηκε παραπάνω το μουσείο αυτό φαίνεται να έχει προοπτικές ανάπτυξης και εξέλιξης, διότι στεγάζεται σε ένα σημαντικό κτίριο, έχει ενδιαφέροντα και ξεχωριστά αντικείμενα, βρίσκεται σε μια γνωστή περιοχή, συνεργάζεται με το μουσείο των Δελφών, κ.α. και για αυτό το λόγο πιστεύω πως οι παραπάνω προτάσεις μπορούν να φανούν χρήσιμες στην συνέχιση της λειτουργίας του. Πιο συγκεκριμένα με τις προτάσεις αυτές μπορεί να επέλθει η αύξηση του τουρισμού, η καλύτερη αξιοποίηση των χώρων, η αναγνώριση του, η βιωσιμότητα του κ.α.

Προσωπικά, θεωρώ ότι από την πρακτική μου άσκηση αποκόμισα σημαντικές πληροφορίες και γνώσεις για τα αντικείμενα αυτά, για τη σύνδεση των αρχών της μουσειολογίας με το πρακτικό κομμάτι και νιώθω ότι μπορώ να εκφράσω τις προτάσεις αυτές λόγω της τριβής μου με τον χώρο αυτό.

Τέλος, θα ήταν πολύ χρήσιμο και σημαντικό το κάθε μουσείο να στηρίζεται, διότι η κάθε περιοχή μπορεί μέσα από τα μουσεία της να αναδείξει το πολιτιστικό και ιστορικό της υπόβαθρο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Γουργουρή, Ευθ. (2001). *Το Γαλαξείδι στον καιρό των караβιών*. (Β Έκδοση-Μέρος Πρώτο). Αθήνα:Σύνδεσμος Γαλαξειδιωτών
- Γουργουρή, Ευθ. (2001). *Το Γαλαξείδι στον καιρό των караβιών*. (Β Έκδοση-Μέρος Δεύτερο). Αθήνα:Σύνδεσμος Γαλαξειδιωτών.
- Ζουμπούλη, Γ. (χ.χ.). *Σωστές συνθήκες φύλαξης και έκθεσης χάρτινων έργων*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Θέμελης, Π. & Σταθάκη-Κούμαρη, Ρ. (2003). *Το Γαλαξείδι. Από την αρχαιότητα έως σήμερα*. Αθήνα:Αυτοέκδοση.
- Νάκου, Ειρ. (2001). *Μουσεία:Εμείς, τα πράγματα και ο πολιτισμός*. Αθήνα:Νήσος.
- Οικονόμου, Μ. (2003). *Μουσείο: Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός;* Αθήνα:Εκδόσεις Κριτική ΑΕ.
- Ναυτικό και Ιστορικό Μουσείο Γαλαξειδίου, www.galaxidimuseum.gr
- Ορφανίδη, Λ. & Λυριτζής, Ι. (2013). *Εισαγωγή στη Μουσειολογία και στην προληπτική συντήρηση*. Αθήνα: Ινστιτούτο του βιβλίου-Α. Καρδαμίτσα.
- Παναγιωτόπουλος, Β., Σταθάκης, Ν., Σταθάκη-Κούμαρη, Ρ., Lodi-Fe, Ε., Βασιλείου, Σπ., & Θεοχάρης, Αντ. (1988). *Γαλαξειδιώτικα Καράβια*. Αθήνα: Εκδοτικός οίκος «Μέλισσα».
- Σακελλαρίου, Μ. (1971). «Οι γλωσσικές και εθνικές ομάδες της ελληνικής προϊστορίας». *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*. Αθήνα:Εκδοτική Αθηνών.
- Σαλή, Τ. (2006α). *Βασικές αρχές τήρησης μουσειακών συλλογών – Μουσειολογία 1*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Σαλή, Τ. (2006β). *Βασικές αρχές έκθεσης μουσειακών συλλογών – Μουσειολογία 2*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Σκιαδάς, Α. (1999). *Το Γαλαξείδι.Μια πανάρχαια ναυτική πολιτεία*. Αθήνα:Αυτοέκδοση.
- Σταθάκη-Κούμαρη, Ρ. & Βαλαβάνης, Π. (χ.χ.). *Ναυτικό και Ιστορικό μουσείο Γαλαξειδίου*. Γαλαξείδι: Αυτοέκδοση.
- Σταθάκη-Κούμαρη, Ρ. (Οκτ., 2017). Ναυτικό και Ιστορικό μουσείο Γαλαξειδίου. Σύντομο ιστορικό – εκθέματα. *ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΣ*, 1008, σελ. 74-75.
- Σταθάκη – Κούμαρη, Ρ. (2016). *Ο Αρχιναυπηγός Κωνσταντίνος Μ. Παπαπέτρος.Ιστορίες μιας Γαλαξειδιώτικης Οικογένειας*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Σταθάκη-Κούμαρη, Ρ. (Ιούν., 2015). Σταθμοί στη διαδρομή της δημιουργίας του Ναυτικού και Ιστορικού Μουσείου Γαλαξειδίου. *Το Γαλαξίδι*, σελ.2.

Σωματείο «Οι φίλοι του Ναυτικού και Ιστορικού Μουσείου Γαλαξειδίου», (Σεπτ. 2007). «Αργοναύτες».Γραμματόσημα και σπάνια ναυτιλιακά έγγραφα. Η συλλογή Κωνσταντίνου Ανιτσά, δωρεά στο Ναυτικό και Ιστορικό Μουσείο Γαλαξειδίου. *Φυλλάδιο:Ναυτικό & Ιστορικό Μουσείο Γαλαξειδίου*.

Ναυτικό και Ιστορικό Μουσείο Γαλαξειδίου. (χ.χ.). Το έργο της ανακαίνισης. *Φυλλάδιο: Ναυτικό & Ιστορικό Μουσείο Γαλαξειδίου*.

Τσαρούχα, Α. (χ.χ.α). Οχυρώσεις Δυτικής Λοκρίδας. Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2429&theme_id=227

Τσαρούχα, Α. (χ.χ.β). Χάλειον. Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2425&theme_id=227

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: Χειρόγραφο συνέντευξη από την Λαογράφο του μουσείου, κας
Ροδούλας Σταθάκη – Κούμαρη

Προοπτικές για την εξέλιξη
του Ναυτικού και Ιστορικού Μουσείου
Γαλαξειδίου

-.--.-.-.-.-.-

Μετά από δύο μεγάλες χορηγίες το 2000 του Ιδρύματος Σταύρος Σ. Νιάρχος το Ναυτικό και Ιστορικό Μουσείο Γαλαξειδίου (Ν.Ι.Μ.Γ.) μπόρεσε να ανταποκριθεί στους περισσότερους κινδύνους της σύγχρονης Μουσειολογίας. Για να μπορέσει όμως να συντονισθεί με τα άλλα προδευτικά Μουσεία, γιατί η Μουσειολογία εξελίσσεται καθημερινά, πρέπει να ακολουθήσει και να υλοποιήσει ορισμένες προοπτικές.

- Οι χώροι του σημερινού Ν.Ι.Μ.Γ. δεν επαρκούν. Οι δωρεές ιστορικών και ναυτικών αντικειμένων συνεχίζονται, χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα να εκτεθούν. Η επίλυση του σχεδίου ανταλλαγής των κτιρίων, σχετικά με την επέκταση του κτιρίου του Ν.Ι.Μ.Γ., έχει καθυστερήσει απαράδεκτα από το 2012. Οι μελλοντικοί προστιθέμενοι χώροι θα έδιναν την δυνατότητα:

- να εκτεθούν οι αποθηκευμένοι ζωγραφικοί πίνακες γαλαξειδιώτικων ιστιοφόρων και άλλων πινάκων.

- στο ιστορικό τμήμα να προστεθούν τα αποθηκευμένα αντικείμενα, που συμβάλλουν στην πολυκύμαντη ιστορία του Γαλαξειδίου.

- η παρουσίαση περισσότερων ναυτιλιακών οργάνων, χαρτών, εξαρτημάτων και άλλων, που ανοίκουν στο ναυτικό τμήμα.

- να εκτεθούν παλαιές φωτογραφίες που αφορούν τον παραδοσιακό οικισμό του Γαλαξειδίου.

- η δημιουργία χώρου, όπου να εναλλάσσονται διάφορες εκθέσεις.

- Το Ν.Ι.Μ.Γ. για να μπορέσει να συνεχίσει την σημερινή δραστηριότητα του, όπως οργάνωση συνεδρίων, ημερίδων, διαλέξεων, εκθέσεων, παιδικών προγραμμάτων και άλλων, δεν είναι δυνατόν με μία μόνον υπάλληλο. Ελάχιστο προσωπικό, που θεωρείται απαραίτητο είναι: δύο υπάλληλοι με μουσειακές γνώσεις και ένας φύλακας.

- Η σημερινή τεχνολογία δίνει τη δυνατότητα γρήγορης επικοινωνίας. Η επαφή με ελληνικά και ξένα Μουσεία μπορεί να γίνει η βάση για διάφορες μελέτες, σχετικές με τα ίδια αντικείμενα που πιθανόν να υπάρχουν στις ελληνικές και ξένες ναυτικές συλλογές, όπως: στην Πινακοθήκη του Ν.Ι.Μ.Γ. υπάρχουν ξένοι ζωγράφοι γαλαξειδιώτικων ιστιοφόρων. Η έρευνα μπορεί να παρουσιάσει και να συγκεντρώσει το έργο του ζωγράφου. Το ίδιο μπορεί να γίνει με τα ναυτιλιακά όργανα κ.α.

- Κάθε δύο χρόνια τα ελληνικά ναυτικά Μουσεία οργανώνουν εναλλάξ ένα Συνέδριο. Θα ήταν ενδιαφέρον να έρχονται και αντιπρόσωποι ξένων ναυτικών Μουσείων, φυσικά με δικιά τους τα έξοδα της μεταφοράς.

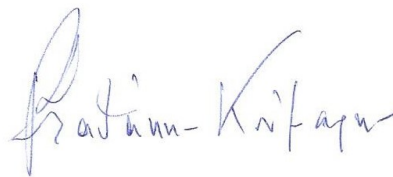
- Η οργάνωση εκθέσεων με ορισμένα αντικείμενα του Ν.Ι.Μ.Γ εκτός Γαλαξειδίου είναι δαπανηρή, αλλά θα έδινε τη δυνατότητα την προβολή του σε όσους δεν είναι δυνατόν να το επισκεφθούν.

- Το πωλητήριο του Ν.Ι.Μ.Γ. δεν λειτουργεί. Οι επισκέπται παραπονούνται. Η σωστή όμως οργάνωσή του, δίνει κέρδη.

- Το πλούσιο υλικό του Ν.Ι.Μ.Γ. δίνει τη δυνατότητα διαφόρων εκδόσεων, με τη μορφή Περιοδικού εξάμηνου, ή βιβλίων.

- Εάν τελικά γίνει η επέκταση του Μουσείου, ίσως υπάρξει η δυνατότητα ενός χώρου για τη συντήρηση αντικειμένων που δεν είναι ανάγκη να μεταφερθούν.

Κηφισιά, 21.12.2018

Ροδούλα Σταθάκη-Κούμαρη
Λαογράφος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Βεβαίωση για την πορεία της πρακτικής μου άσκησης στο Ναυτικό και Ιστορικό Μουσείο Γαλαξειδίου

Γαλαξείδι 2 Οκτωβρίου 2017

Ναυτικό & Ιστορικό Μουσείο Γαλαξειδίου
Μουσείου 4 & Στ. Νιάρχου,
33 052 Γαλαξείδι
<http://galaxidimuseum.gr>
τ/φ: 22650 41795

ΜΕΛΟΣ
ΔΙΕΘΝΟΥΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΩΝ
ICOM

Nautical & Historical Museum of Galaxidi
4 Mouseiou St. & S. Niarchou St.,
Galaxidi 330 52
<http://galaxidimuseum.gr>
p/f: +30 22650 41795

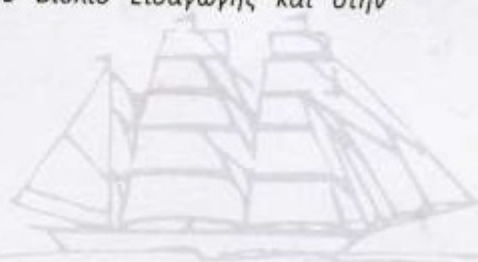
MEMBER
INTERNATIONAL
COUNCIL
OF MUSEUMS
ICOM

ΒΕΒΑΙΩΣΗ

Βεβαιώνεται ότι η κα **Ευθυμία Λαλλά** του **Ευθυμίου**, σπουδάστρια του **Τμήματος Διοίκησης Οικονομίας & Επικοινωνίας Πολιτιστικών & Τουριστικών Μονάδων**, του **Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Δυτικής Ελλάδος**, με έδρα τον **Πύργο**, εκπόνησε εξάμηνη πρακτική άσκηση για το χρονικό διάστημα **από 1 Απριλίου 2017 έως 30 Σεπτεμβρίου 2017** στο **Ναυτικό & Ιστορικό Μουσείο Γαλαξειδίου**, που υπάγεται στο **Δήμο Δελφών**.

Κατά τη διάρκεια της άσκησης της, με μεγάλη προθυμία, εργατικότητα, συνέπεια, ικανότητα συνεργασίας, επιμέλεια και ζήλο, διεκπεραίωσε τις εργασίες που της ανατέθηκαν με ποιοτική απόδοση σε πολύ καλό βαθμό. Συγκεκριμένα πραγματοποίησε τις ακόλουθες εργασίες και δραστηριότητες:

- Υποδοχή επισκεπτών, έκδοση εισιτηρίων, έλεγχος εισιτηρίων, επικοινωνία με τους επισκέπτες και διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων του Μουσείου.
- Καθημερινός έλεγχος και καταγραφή των μετρήσεων θερμοκρασίας και σχετικής υγρασίας στις αίθουσες του Μουσείου.
- Καταγραφή και δημιουργία καρτέλας των καινούριων αντικειμένων – δωρεών.
- Έλεγχος, εντοπισμός και επισήμανση της θέσης που βρίσκεται το κάθε αντικείμενο (αποθηκευμένο ή μη) στο Βιβλίο Εισαγωγής και στην Καρτέλα του αντίστοιχα.

- Συμμετοχή στη διάλεξη του Αρχαιολόγου Καθηγητή, κ. Πέτρου Θέμελη και της Ιστορικού Τέχνης – Αρχαιολόγου, κας Λουίζας Καραπιδάκη, που διοργάνωσε το Ναυτικό & Ιστορικό Μουσείο Γαλαξειδίου, στο πλαίσιο του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων στις 18 Μαΐου 2017
- Επιμέλεια έκθεσης Ομοιωμάτων Ξύλινων Καραβιών του Δ. Μπαρλιακού, που πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 19 Αυγούστου 2017 στο Γαλαξείδι από το Ναυτικό & Ιστορικό Μουσείο Γαλαξειδίου. Εκτός από την τοποθέτηση των ιστιοφόρων μικροναυπηγικής στην έκθεση, συγκέντρωσε στοιχεία για το κάθε αντικείμενο (ονομασία, χρονολογία κτλ) για τη δημιουργία λίστας των εκθεμάτων, που διανεμήθη στους επισκέπτες.
- Τοποθέτηση δωρεάς ξύλινων ομοιωμάτων Δ. Μπαρλιακού στις προθήκες στην είσοδο του Μουσείου, μετά το πέρας της έκθεσης, και δημιουργία επιγραφών για το καθένα.

Βεβαιώνεται ότι η κα Ευθυμία Λαλλά είναι έτοιμη να αναλάβει υπεύθυνη εργασία, γνωρίζοντας τις βασικές αρχές οργάνωσης, επιμέλειας και προβολής μουσειακών συλλογών.

Η Επιστημονική Σύμβουλος
του Ναυτικού & Ιστορικού
Μουσείου Γαλαξειδίου
Λουίζα Καραπιδάκη
Ροδούλα Σταθάκη – Κούμαρη,
Λαογράφος

